

**UNIVERZITA PALACKÉHO
V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ**

**Krnovské vily od historismu po první
světovou válku**

bakalářská diplomová práce

KLÁRA ČERMÁKOVÁ

Vedoucí práce: prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.

Olomouc 2017

Počet znaků v dokumentu: 104 038

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 21. června 2017

Podpis

Tímto bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Rostislavu Šváchovi, CSc., za vedení práce, rodině a příteli za podporu a trpělivost. Také děkuji za ochotu všem majitelům a pracovníkům institucí, se kterými jsem spolupracovala.

Obsah

Úvod	1
Přehled bádání.....	2
Krnov	4
Katalog.....	6
1. Vila Josefa Larische/Franze Kurze, nedochována, postavena 1881	6
2. Vlastní vila Ernsta Latzela, nedochována, postavena před rokem 1882	8
4. Vila Karla Larische/Hermannna Larische, Říční okruh 6/12a, postaveno 1885.....	12
6. Vily Aloise Chlupačka, Textilní 3/155 a 5/156, postaveny 1891.....	16
7. Vila Gustava Kandlera, Čsl. armády 842/52, postavena 1892.....	18
8. Vila Floriana Schmidta jun., náměstí Míru 165/12, postavena 1895	20
9. Vila neznámého majitele, Ježník 1851/21, postavena 1897	22
10. Vila Leo Westreicha, Šmeralova 20/3, postavena 1899-1900.....	24
11. Vila Dr. J. Schnürcha, Revoluční 893/46, postavena 1903	25
12. Vila Floriana Schmidta jun., Ježník 1821/45, postavena 1904	27
13. Vila Heinricha Kudliča, Ježník 1872/60, postavena 1904	29
14. Vila firmy Rüger & Comp., Bruntálská 1199/7, postavena 1907	30
15. Obytný dům Wilhelma Aueho, Bruntálská 1257/110, postaven 1908.....	31
16. Vila Aloise Chlupačka, Ježník 1874/40, postavena 1910 nebo po roce 1910.....	33
17. Vila Eugena Lindnera, Mikulášská 854/8, postavena 1912-1913	34
18. Flemmichova vila, Hlubčická 152/20, postavena 1914-1917	35
Závěr	37
Poznámky	41
Seznam použitých zkratk	58
Seznam vyobrazení.....	58
Prameny.....	77
Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově	77
Zemský archiv v Opavě	77
Muzeum umění Olomouc.....	78
Spisovna Stavebního úřadu Městského úřadu Krnov.....	79
Spisovna Státní památkové péče, Městský úřad Krnov.....	80
Diplomové práce	80
Literatura	81
Internetové zdroje.....	83

Obrazová příloha	84
Anotace.....	177

Úvod

Přelom 19. a 20. století byl posledním významným obdobím příznivým pro vývoj krnovské architektury. Díky vysoké stavební aktivitě vznikla celá řada veřejných i soukromých budov. Soukromníci se zaměřovali především na výstavbu rodinných domů a vil. Předpokládaná bakalářská práce se zaměřuje právě na tyto zajímavé stavby postavené v rozmezí let 1881-1914, tzn. od doby historismu do počátku první světové války. Ohledně architektury Krnova toho bylo napsáno už poměrně dost, a to i co se týče typu vily. Bohužel se autoři publikací, zabývající se tímto tématem, opakovaně zaměřovali jen na nejvýznamnější stavby a vinou toho veřejnosti předkládají poměrně zúžený výběr. Ten je ale bezpochyby opodstatněn tím, že jde o hodnotná architektonická díla.

Cílem této práce je vytvořit katalog zabývající se širším okruhem krnovských vil a zajímavých rodinných domů v již výše zmíněném rozmezí let, doplněný o rozsáhlou obrazovou přílohu. Katalog se bude zaměřovat nejen na exponované budovy, ale i na takové, které jsou méně známé nebo již neexistují, a podá tak ucelenější představu o této problematice. V první části bakalářské práce se nachází přehled bádání na toto téma, stručné seznámení s městem Krnovem a také nastínění podoby krnovské společnosti a jejího vývoje v posledních dvou desetiletích 19. století a na počátku 20. století. Druhou část tvoří katalog vil řazený od nejstarších staveb po ty nejmladší. Toto řazení se mi zdá nevhodnější pro postupné nastínění vývoje krnovské vilové architektury. V každém katalogovém hesle naleznete kromě názvu a současné adresy vily, také její dataci, jméno stavebníka a krátké seznámení s ním, jméno architekta a nastínění jeho kariéry a tvorby, pokud již nebyla zmíněna dříve. V další části hesla bude následovat popis půdorysu a rozebrání vnitřní a vnější skladby vily, určení jejího stylu a popis pozdějších úprav interiéru

a exteriéru. Poslední část hesla pojedná o tom, jaké je využití této stavby dnes a zda jde o nemovitou kulturní památku či nikoliv. Na závěr se budu snažit shrnout vývojové tendence krnovských vil a rodinných domů a také se pokusím definovat shody a rozdíly mezi těmito stavebními typy.

Přehled bádání

Nejstarší zmínky o krnovských vilách můžeme dohledat v německých časopisech. V roce 1905 publikoval Karl M. Kuzmany¹ svůj článek o tvorbě Leopolda Bauera, ve kterém mimo jiné v krátkosti pojednal o úpravě interiéru pánského pokoje pro Rudolfa Larische a přestavbě vily Franze Kurze. Přínosný je zejména autorův popis Kurzovy vily doplněný celou řadou vyobrazení, díky kterým si můžeme udělat přesnou představu o tom, jak vila vypadala.

V časopise *Das Interieur* byl roku 1917 otištěn článek Maxe Eislera² o Flemmichově vile navržené vídeňským architektem Otto Prutscherem. Autor textu popisuje stavbu jako Gesamtkunstwerk. Prutscher totiž vytvořil nejen návrh architektury, ale také vnitřního vybavení. I v tomto případě doplňuje popisy interiéru i exteriéru rozsáhlá obrazová příloha.

Kniha Heinricha Schuliga³ z roku 1923 se zabývá především dávnou historií a novějšími dějiny Krnova a přilehlých vesnic. V kapitole věnované Ježníku, jenž patří ke Krnovu od roku 1903, se ale můžeme dočíst o sedmi vilách, z nichž jen dvě měly být v držení městských majitelů. Zbývajících pět staveb, postavených v severní části dnešního Ježníku, se již mělo nacházet na pozemku spadajícím v té době pod správu obce Chomýž. Bližší popisy staveb autor neuvádí. Schulig svou práci rozšířil o medailony významných osobností, mezi které zařadil i architekty Leopolda Bauera, Franze Blasche a Eugena Kocha. V roce 1931 vydal Leopold Bauer⁴ knihu,

v níž pojednává o své tvorbě. Jelikož byl činný i v Krnově je pro nás toto dílo velmi cenným informačním zdrojem.

Po těchto publikacích následuje dlouhá pauza přerušená až na konci 80. let 20. století. Obnovený zájem o krnovskou architekturu, dal vzniknout stati zabývající se zaniklou vilou Franze Kurze. Autoři Jindřich Vybíral a Pavel Zatloukal⁵ v ní popisují přestavbu provedenou podle návrhu architekta Leopolda Bauera. Kromě toho zmiňují podobnost vily s jinými stavbami z architektovy rané tvorby. V roce 1990 uveřejnila stejná autorská dvojice⁶ článek v časopise *Umění* věnovaný krnovské architektuře v rozmezí let 1850-1950. Autoři pojednávají o veřejných budovách a v krátkosti také o některých vilách, z nichž vyzvedli především vilu Franze Kurze. Pozornost věnují také třem nejvýznamnějším krnovským stavitelům té doby – Ernstu Latzelovi, Eduardu Frankovi a Josefu Hartelovi.

Jindřich Vybíral⁷ publikoval o tři roky později další článek zabývající se členy významné továrnické rodiny Larischů. Pozornost věnuje i vilám, které si nechali postavit. Na přelomu 20. a 21. století vyšly dva soupisy první od Bohumila Samka⁸ se zabývá uměleckými památkami a druhý od Ľubici Mezerové⁹ nemovitým kulturním památkám. V obou publikacích nalezneme stručné popisy některých krnovských vil. V pořadí již čtvrtá zmínka o Kurzově vile se nachází v publikaci Pavla Zatloukala¹⁰ z roku 2002, která se zabývá architekturou na Moravě a ve Slezsku od období klasicismu do konce první světové války. Postupný vývoj demonstruje na příkladech konkrétních staveb. V roce 2008 vyšla kniha zabývající se vilovou architekturou moravskoslezského kraje, jejímž editorem byl již několikrát zmíněný Jindřich Vybíral¹¹. Krnov je zastoupen pětici nejvýznamnějších staveb. Konkrétně se jedná o vily Rudolfa Larische, Karla/Hermannu Larische, Gustava Kandlera, Aloise Chlupačka a Theodora Flemmicha. První čtyři nechali majitelé upravit podle návrhů Leopolda Bauera a pátou vyprojektoval Otto Prutscher.

Z dosud nastíněného vývoje bádání vyplývá, že se autoři zabývali poměrně úzkým okruhem staveb. Krnovská vilová architektura však může kromě těchto dobře známých zástupců nabídnout mnohem více obdobných staveb. Tento fakt dokládá *Průvodce architekturou Krnova* od Martina Strakoše,¹² který zmiňuje i některé méně známé vily. Velká část krnovských staveb je popsána v heslech podávajících jen základní informace. Oblast Krnov-Ježník zastupují pouze tři hesla, z nichž jen jedno se věnuje vile. Přitom jde o skutečně významnou část města Krnova, ve které vzniklo na počátku 20. století hned několik zajímavých staveb. Nejnovější publikací je obsáhlá monografie Jindřicha Vybírala,¹³ ve které zpracoval tvorbu Leopolda Bauera. Architekt vytvořil celou řadu návrhů na úpravy interiérů a přestavby vil pro krnovské továrníky, o kterých se v této publikaci můžeme dozvědět více.

Krnov

Město Krnov leží v bezprostřední blízkosti severovýchodní hranice s Polskem na soutoku řek Opavy a Opavice. První dochovaná písemná zmínka o Krnovu je datována k 27. dubnu 1240 a zachycuje donaci českého krále Václava I. klášteru tišnovských cisterciáků, kterým udělil újezd zvaný Kyrnow. Znamější německý název Jägerndorf byl poprvé v pramenech zmíněn roku 1253.¹⁴ O městě můžeme hovořit zhruba kolem 2. poloviny 13. století, kdy Krnov získal městská práva.¹⁵ V roce 1377 vzniklo Krnovské knížectví, které se postupně rozrůstalo. Na počátku 15. století k němu náleželo osm vesnic, díky čemuž předčilo svou rozlohou ostatní pozemkové vrchnosti moravskoslezského pomezí.¹⁶ Zpočátku patřilo Krnovsko opavským přemyslovským knížatům, která měla své kořeny u vnuka krále Přemysla Otakara II, Mikuláše II. Opavského.¹⁷ Dalším významným rodem byli Hohenzollernové, kteří v roce 1523 odkoupili krnovské knížectví od Jiřího ze Šelenberka. Význam Krnova v této

době značně vzrostl, a to i přes to, že hohenzollernská knížata zde trvale nesídlila. Kvůli aktivní účasti Jana Jiřího Krnovského jim bylo v roce 1622 knížectví zkonfiskováno.¹⁸ V témže roce získal Krnov Karel z Lichtensteina jako léno od císaře Ferdinanda II. Během třicetileté války se Krnov potýkal jak s vojenskými, tak ekonomicko-sociálními problémy, ze kterých se poté vzpamatovával poměrně pomalu.¹⁹

Kolem poloviny 18. století se Krnov stal příhraničním městem, což na něj mělo negativní dopad. V následujícím století sehrála velkou roli hlavně textilní výroba. Řemeslná práce byla postupem času nahrazena manufakturní a posléze průmyslovou výrobou, díky které se městu začalo dařit. Během několika desetiletí zde vznikla celá řada továren, a to nejen textilních.²⁰ Dodnes zde funguje firma na výrobu varhan Rieger-Kloss.²¹ S rostoucím průmyslem se postupně rozrůstalo i město, jež se začalo rozpínat i za hranicemi městských hradeb, které byly v průběhu několika desetiletí postupně zbourány.²² Zároveň se začalo s výstavbou nových důležitých veřejných budov, ale také rodinných domů nebo vil, jež si zde nechávala stavět zdejší elita, složená hlavně z majitelů místních továren a jejich rodinných příslušníků. Pro Krnov, ale také pro celé Slezsko, bylo v této době typické, že výše postavení občané se obvykle hlásili k německé národnosti.²³

Jak dokládá denní tisk,²⁴ obyvatelé města žili aktivním společenským životem. Sdružovali se v nejrůznějších spolcích či kroužcích, jako příklad mohu uvést tělocvičný, pěvecký nebo bruslařský spolek²⁵ či střelecký kroužek.²⁶ Zároveň měli občané možnost chodit na divadelní představení do místního divadla.²⁷ V hotelu Tiroler²⁸ se pravidelně pořádaly koncerty, na kterých hrála kapela k poslechu i k tanci, ve městě byly pořádány nejrůznější slavnosti. Kromě informací o těchto událostech a činnosti jednotlivých spolků se v novinách dočítáme o sňatcích, úmrtích, o ostatním dění

ve městě, ale i ve světě. Pravidelně se zde objevovaly zprávy ze zasedání městského zastupitelstva, v nichž se mimo jiné píše o plánovaných stavbách, např. o stavbě nemocnice, o realizaci staveb nových mostů či továren. O tom, jak probíhaly stavební práce při budování nové radnice nebo zázemí pro krnovské kluziště informoval pravidelně každý týden zvláštní novinový sloupek. To je pochopitelné, protože se jednalo o stavby veřejné, přístupné každému. O výstavbě soukromých budov se však v denním tisku nic nedočteme.

Existovaly totiž speciálně zaměřené časopisy, jako např. *Das Interieur*²⁹ nebo *Dekorative Kunst*³⁰ a mnoho dalších. Otištění fotografií exteriérů či interiérů vil bylo pro jejich majitele otázkou prestiže, protože takováto periodika uveřejňovala jen vynikající realizace, které určitým způsobem předčily ty ostatní. V případě Krnova se takovéto pocty dočkaly především přestavby interiérů zrealizované podle projektů architekta Leopolda Bauera nebo Flemmichova vila navržená významným představitelem vídeňské Secese Otto Prutscherem.³¹

Katalog

1. Vila Josefa Larische/Franze Kurze, nedochována, postavena 1881³²

Roku 1881 postavil na ulici Parkring (dnes Smetanův okruh), také zvané jako krnovská okružní třída [1], vilu Josef Larisch.³³ Projekt vytvořil majitel jedné ze tří nejstarších krnovských stavebních firem³⁴ stavitel Eduard Frank (*1841 - †1906). V době vzniku této vily čerpal architekt inspiraci z pozdního historismu, časem se začal přiklánět ke stylu severské renesance a také k manýrismu. Ke konci své kariéry začal využívat k dekoraci staveb florální a geometrické motivy.³⁵ Roku 1889 odkoupil tuto budovu Franz Kurz majitel jedné

z největších krnovských továren na sukna.³⁶ Ten po více jak deseti letech požádal Leopolda Bauera³⁷ o návrh na přestavbu. Tu poté podle jeho návrhu provedl mezi lety 1902-1903 Eduard Frank. Roku 1926 odkoupil vilu krnovský měšťan Hans Hoffmann, na jehož přání v témže roce provedla drobné úpravy domu stavební firma Josefa Hartela.³⁸

Původní stavba vznikla na obdélném půdorysu, z kterého v zadní části vybíhalo schodiště a sociální zařízení. Dochovaná plánová dokumentace [2] vypovídá o tom, že dům sloužil pro potřeby několika rodin. V přízemí se nacházely dva samostatné byty umístěné po stranách příčné chodby a v patře jedna zcela průchozí bytová jednotka. Tato dvoutraktová budova byla mezi lety 1902-1903 rozšířena o třetí trakt, který vznikl ve dvoře [3]. Vstup situovaný pod skleněnou střechou podjezdu [4] vedl do vestibulu, z něhož se pokračovalo do centra všeho dění, kterým se stala obytná hala se schodištěm [5] spojující přízemí s prvním patrem, vytvořená po vzoru anglického modelu. Součástí tohoto prostoru byla i nika ve zdi pod schody, ve které vzniklo posezení [6]. Jídelnu s krbem [7] otočenou směrem do ulice osvětlovalo nově proražené široké okno. Salón [8] s vestavěnými prosklenými skříněmi architekt umístil do půlkruhového nároží nově přistavěného traktu. Kuchyně [9], výrazně geometricky řešená, se nacházela na druhé straně mezi malým a velkým dvorem. Schodiště z haly vedlo na ochoz v patře [10], jenž zprostředkovával přístup k terase otočené do dvora, zimní zahradě [11], pokoji vychovatelky propojenému s místností pro dceru [12] situované v nárožním arkýři. V pravé části domu, tedy směrem k průjezdu do dvora se skleněnou střechou, bylo situováno sociální zařízení [13] propojené s ložnicí manželky [14] otočené do ulice. Z tohoto pokoje vedl průchod do šatny a dále do ložnice majitele domu. V levém rohu uličního traktu měl své místo pokoj pro hosty, který byl v blízkosti provozního schodiště, pokoje služebné a úklidové

místnosti. Veškeré vybavení domu navržené Bauerem má čistě geometrický charakter, který se odráží jak na nábytku, tak také na utváření zábradlí schodiště.

Díky použití pásové bosáže, nárožního armování a také segmentovým a trojúhelným frontonům nad okny v patře odpovídaly původní fasády [15] domu navržené Eduardem Frankem neorenesančnímu stylu. Při přestavbě Bauer ponechal uličnímu průčelí z převážné části jeho původní podobu. Pouze v přízemí nechal prorazit široké okno rozdělené na tři části pomocí sloupků [16]. Stavba si tak při pohledu z ulice ponechala svůj neorenesanční charakter. Zadní část budovy otočená do dvora už ale svým utvářením odkazovala k moderní architektuře díky nerovnoměrnému uspořádání. Nahrubo omítnutou fasádu³⁹ členila jen terasa, lodžie, okenní otvory a nárožní arkýř [17], z něhož Bauer udělal pomocí dekorativního pojednání jeho fasády dominující prvek celé stavby. Základním motivem se staly oka pavích per se jménem majitelovi dcery Lili. Ty byly proloženy zvlněnými liniemi a barevnými kameny, které spolu s pozlaceným štukem zářili do dály [18]. Zároveň byly rozšířeny hospodářské budovy za domem [19],⁴⁰ díky čemuž vznikl uzavřený dvůr poskytující celému areálu charakter panského sídla. Poté, co dům odkoupil Hans Hoffmann, bylo nově proražené trojité okno zazděno a opět vznikly tři samostatné okenní otvory [20]. Bohužel byl dům během 2. světové války značně poničen, a proto také v 2. polovině 40. let zbořen.

2. Vlastní vila Ernsta Latzela, nedochována, postavena před rokem 1882⁴¹

Krnovský stavitel Ernst Latzel⁴² žil v domě v těsné blízkosti řeky Opavy v ulici Opparing,⁴³ za mostem ústícím do ulice Kühnergasse (dnes Sokolovská) [21]. Tato část ulice již v dnešní době

neexistuje. Dnes tímto místem vede poválečné přemostění spojující Říční okruh s Opavskou [22]. Nejstarší plánová dokumentace dochovaná k této budově pochází z roku 1882 [23]. Obsahuje návrh novostavby po straně domu, v níž se nacházela prádelna a mandlovna. Z toho vyvozují, že dům musel vzniknout ještě před tímto datem. Jméno architekta zůstává nejasné, protože se nedochovala původní plánová dokumentace. Mohl jím být Latzel nebo jiný architekt.

Dům měl původně jednoduchý obdélný půdorys, s mírně excentricky umístěným přístavkem v zadní části. Ten roku 1889 rozšířila první přístavba [24] a roku 1916 druhá. Z doby vzniku budovy se nám nedochovala původní plánová dokumentace, ale z nákresu pozdější přestavby můžeme dost dobře vyvodit původní rozmístění jednotlivých místností [25]. Dům zčásti dělila na dvě poloviny úzká dlouhá chodba, do níž se vcházelo z východní strany. Obytné a reprezentační prostory měly své místo podle tradičního modelu v uličním průčelí, zatímco kuchyň a spíž se nacházely v zadní části domu, otočené směrem do zahrady. V roce 1889 Latzel rozšířil podkrovní prostory v patře, kam vedlo z přízemí dvouramenné schodiště, které nahradilo původní, situované spolu s rozšířenou kuchyní v nové přístavbě ve dvoře. V prvním patře vznikl pouze příčný nástavec obdélného tvaru. Sem stavitel umístil dva pokoje s malou předsíní, přičemž větší z těchto dvou místností situoval směrem do ulice s výhledem na řeku [26]. Jak jsem zmiňovala již dříve, v roce 1916 proběhla další dostavba. Tu už provedl krnovský stavitel Josef Hartel pro nového majitele domu Huga Harbandera. V této době pravděpodobně využívaly dům dvě rodiny. Z plánové dokumentace [27] lze vyčíst, že v domě vznikla druhá kuchyň, také byla prodloužena středová chodba a zazděny dveře. Díky tomu vznikly dvě samostatné bytové jednotky.

Vnější podoba stavby byla z počátku pravděpodobně dost obyčejná. Fasády nejspíše členily pouze okenní otvory a celou stavbu

zastřešovala valbová střecha. V roce 1889 změnil charakter budovy vstupní portikus s toskánskými sloupy, zároveň sloužícími jako podpora balkónu s balustrádovým zábradlím v prvním patře [28]. Na ten se dalo vyjít z příčné přístavby, která svým obdélným tvarem protínala hmotu střechy [29]. Čelní fasádu této části stavby členily tři okenní osy a fasáda vrcholila trojúhelným frontonem. Zastřešovala ji sedlová střecha. Díky těmto prvkům získala vila klasicizující náboj a Latzel tak povýšil svůj dům na jinou úroveň. Stavba se bohužel nedochovala a její podobu tak známe jen z dochovaných fotografií a plánové dokumentace.⁴⁴

3. Vila Aloise Larische jun., Dělnická 124/9, postavena 1885⁴⁵

Alois Larisch jun. (*1838 - †1892) byl nejstarším synem krnovského továrníka Aloise Larische sen.⁴⁶ Společně se svým mladším bratrem Karlem (*1843 - †1899) se roku 1868 stali společníky rodinného podniku, nově přejmenovaného na Alois Larisch & Söhne, který roku 1871 přešel do jejich výhradního vlastnictví. O třináct let později zadal A. Larisch jun.⁴⁷ společně s bratrem požadavek na projekty pro jejich soukromé vily krnovskému staviteli Ernstu Latzelovi, který navrhl dvě naprosto totožné budovy [30]. Stavby vybudovali v ulici Larischgasse, pojmenované po jejich otci, jež se nacházela v těsné blízkosti rodinné továrny [31].

Obdélný půdorys [32] s rizality v čelní a zadní fasádě v sobě kompaktně sdružoval jednotlivé obytné místnosti. Centrum domu tvořila hala, od níž se odvíjely jednotlivé pokoje. Také z ní vybíhalo dvouramenné schodiště, umístěné v ose zadního průčelí a vedoucí do prvního podlaží. V přízemí byly situovány reprezentační prostory a pravděpodobně také pracovna majitele, v patře se jako v předchozích stavbách nacházely obytné místnosti.⁴⁸ Bohužel se mi nepodařilo dohledat původní plánovou dokumentaci, dochoval se však plán

k přestavbě z roku 1920, který vytvořila dvojice architektů Köstler-Koch,⁴⁹ jenž zaznamenává půdorys přízemí [33]. Tento návrh přetvořil předchozí model a sloučil všechny místnosti do přízemí. V jihozápadním rohu měl své místo pánský pokoj, ze kterého se dalo projít do jídelny propojené se zahradou díky terase. Následovala ložnice majitelů domu, další prostor vyhrazený pro pána a za ním dětský pokoj. Severovýchodní část přízemí s kuchyní a pokojem pro služebnou byla vyhrazena pro provoz domu. Z ústřední haly vedlo do patra široké schodiště. Je možné, že v této době obývala patro druhá rodina. Interiér prošel do dnešní doby dalšími úpravami.

Fasády vily člení pásová bosáž, nároží zvýrazňuje armování. Přízemí od prvního patra odděluje profilovaná kordonová římsa. Rytmus fasády určují okna, v parteru zasazena do jednoduchých šambrán, jež v patře doplňují uši a trojúhelné frontony. Hlavní vchodové dveře umístěné v západní fasádě [34] v mělkém rizalitu o šířce jednoho okenního otvoru mají jednoduché ostění a nejsou nijak zvlášť zdobené. Nejdekorativnější charakter má rizalit čelního průčelí [35], na kterém kordonovou římsu zdobí kapky. Trojúhelníkové nástavce oken jsou v patře vyplněny motivem lastury. Pod trojúhelným frontonem zakončujícím rizalit se nachází girlanda z festonů. Stavbu završuje valbová střecha. Architekt na fasádách vily uplatnil renesanční, ale také pozdně klasicistní tvarosloví.

Od 50. let 20. století budova patřila k majetku krnovského podniku Karnola,⁵⁰ jenž zde zřídil šest bytů pro své zaměstnance, čímž zásadně narušil vnitřní dispozice této vily. Od roku 2008 zde sídlí hotel, pro jehož účely byly interiéry opětovně upraveny. Zároveň proběhla rozsáhlá oprava exteriéru, která navrátila stavbě důstojnost. Nejde o nemovitou kulturní památku.

4. Vila Karla Larische/Hermann Larische, Říční okruh 6/12a, postaveno 1885⁵¹

Jak již z předchozího hesla vyplývá, Karl Larisch (*1843 - †1899) byl prostředním synem průkopníka krnovského textilního průmyslu Aloise Larische sen. Od roku 1868 se stal společně se starším bratrem společníkem rodinné firmy Alois Larisch & Söhne. Když se v roce 1871 jejich otec vzdal své pozice v rodinné firmě, přešla do správy a majetku těchto dvou bratrů. Zatímco starší Alois svůj podíl ve firmě prodal dva roky před svou smrtí, prostřední Karel vlastnil část podniku až do své smrti. Jak bylo zmíněno již dříve, sourozenci postavili prakticky totožné vily podle návrhu Ernsta Latzela v ulici Larischgasse (dnes Dělnická) v blízkosti své továrny.⁵² U této stavby to platí dvojnásob, protože byla propojena přístavbou s jednou z průmyslových budov [36].

Latzel vytvořil stavbu jako souměrný stavební blok, jehož základ tvořil čtverec doplněný v severní a jižní fasádě rizalitem [37]. Úkolem tohoto prostoru v zadní části budovy bylo pojmout dvouramenné schodiště, které se jistě stalo dominantou celého přízemí. Roku 1910 získal vilu po svém strýci mladší syn Rudolfa Larische,⁵³ Hermann Larisch (*1885 - †1975).⁵⁴ Hned následující rok začaly probíhat úpravy interiéru i exteriéru vily, která se díky tomu značně odlišila od svého dvojčete stojícího hned vedle. Projekt zadal tento čerstvý společník rodinné firmy Leopoldu Bauerovi, podle jehož návrhu byla nově zařízena hala [38], s novým velmi efektním vřetenovým schodištěm, otáčejícím se ve spirále kolem masivního středového sloupu se zábradlím, vyplněným kovovými akantovými rozvilinami. Schodiště vedlo na visutou galerii, jež dále zprostředkovávala přístup k jednotlivým pokojům v patře. Za další výraznou dominantu této obytné haly, utvářené po vzoru anglického prostorového konceptu, se dá s určitostí považovat krb [39] z rezných

cihel s omítnutým komínovým tělesem pokrytým akantovým ornamentem. Útulnost haly ještě umocňovalo dřevěné obložení stěn provedené do úrovně krbové římsy, dvě vysoká půlkruhově zakončená monochromní vitrajová okna s florálním motivem [40] a štukový strop pokrytý sítí čtyřlístů s rozvilinami [41]. Také se zde nacházela kašna [42], která se do dnešní doby nedochovala.⁵⁵ Z haly dalo projít do jídelny [43], pro kterou Bauer navrhl zařízení v podobě čtvercového dubového stolu se čtyřmi židlemi a dvojicí vyřezávaných příborníků. Stěny nechal potáhnout látkovými tapetami přichycenými ke stěně dřevěnými sloupky a prostor završil kazetovým stropem s růžicemi. Půlkruhový výběžek, jenž byl nově součástí vily a rozšiřoval prostor jídelny, opatřil čtvercovým stolkem a třemi křesly. Těžký závěs umožňoval oddělení tohoto prostoru od zbytku jídelny a navození intimní atmosféry [44]. Renovace proběhla i v koupelně, která byla obložena bílým mramorem. Vzniklo také nové zadní křídlo, v němž měla své místo nová kuchyň zařízená jednoduchým účelným nábytkem, provozní schodiště a účtárna v patře. Další úpravy provedl Leopold Bauer v roce 1926, ty se tentokráte týkaly nevyužitého prostoru v prvním patře nad jídelnou, jenž doposud sloužil jako rezervní. Architekt sem umístil ložnici s nikou, do níž zasadil krb [45]. Koupelnu, toaletní místnost a komoru na šaty oddělovala od ostatního prostoru příčka.

V době, kdy zde přebýval původní majitel Karl Larisch, měla vila totožnou neorenesanční podobu jako stavba naproti, kterou obýval jeho bratr Alois. Hmota stavby byla členěna pásovou bosáží, nároží zvýrazňovalo armování a přízemí oddělovala od patra profilovaná kordonová římsa. Rytmus fasády určovala okna zasazená do šambrán, v patře navíc obohacená o trojúhelníkové frontony. Celou stavbu zakončovala hlavní římsa na konzolkách a valbová střecha. Představu o původní podobě této stavby si můžeme udělat při pohledu na hned vedle stojící vilu Aloise Larische juniora.⁵⁶ Zároveň s úpravami

interiéru, které provedl Bauer mezi lety 1911-1913, proběhly i změny exteriéru [46]. Rizalit čelní fasády nabyl nové cylindrické podoby [47], který výrazně oživil půdorys stavby. Jak v přízemí, tak v patře bylo prolomeno pět okenních otvorů, horní část nad okny zdobil motiv meandru. Výklenek zastřešila mansardová střecha posazená na římse s kapkami. V zadní části domu vzniklo nové křídlo, které zároveň sloužilo jako spojnice mezi vilou a přiléhající tovární budovou [48].

Poté, co Hermann Larisch opustil Krnov, zde sídlilo ředitelství Karnoly. V dnešní době je objekt majetkem státu a jeho prostory využívá Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově, jenž spadá pod Zemský archiv v Opavě. Vila se roku 1988 dostala na seznam nemovitých kulturních památek.⁵⁷

5. Vila Rudolfa Larische, Říční okruh 4/14, postavena 1888⁵⁸

Rudolf Larisch (*1850 - †1912), nejmladší syn továrníka Aloise Larische sen.,⁵⁹ se roku 1875 stal společníkem rodinného podniku Alois Larisch & Söhne a roku 1899 jeho jediným majitelem. Byl velmi aktivní, mimo jiné působil řadu let jako člen městského zastupitelstva.⁶⁰ Po vzoru svých starších bratrů Aloise a Karla si nechal postavit v těsné blízkosti jejich továrního komplexu soukromou jednopatrovou vilu. Na rozdíl od nich ale vypracováním projektu pověřil dva vídeňské architekty⁶¹ Hanse Miksche (*1846 - †1904)⁶² a Juliana Niedzielskiho (*1849 - †1901).⁶³ Jejich společný úspěch v soutěži na liberecké městské divadlo (1881, nezrealizováno) dal v témže roce vzniknout společné architektonické kanceláři, jež si zřídili ve Vídni, a která měla velký úspěch. Jejich společný projev odpovídal době, tedy pozdnímu historismu, kdy architekti různě kombinovali celou řadu stylů. Roku 1896 poté, co začal Niedzielski pracovat na postu stavebního rady ministerstva vnitra ve Vídni, šli každý svou vlastní cestou. Samotná stavba Larischovy vily proběhla

pod vedením již mnohokrát zmíněného Ernsta Latzela. Pro stavbu vily vznikly dva návrhy. V prvním z roku 1887 je prostor schodiště v zadním průčelí jen mírně odstupněný [49],⁶⁴ v druhém už výrazně vystupuje z hmoty stavby [50]. Podle druhého projektu z roku 1888 se pak také stavělo.

Půdorysná dispozice má poměrně nepravidelný charakter. O původním vnitřním uspořádání se mi bohužel nepodařilo zjistit více. Myslím si, že i zde byl dodržen klasický model s reprezentačními prostory situovanými do přízemí, propojenými centrálním schodištěm s obytnými místnostmi v patře. Roku 1902⁶⁵ si nechal majitel vily upravit pánský pokoj [51] podle návrhu architekta Leopolda Bauera, který se jako řada dalších mladých umělců v počátcích své kariéry angažoval spíše v oblasti uměleckého řemesla a designérství. Zařízení pokoje navrhl v přísně pravoúhlých formách, přičemž sjednocujícím motivem byl šachovnicový vzor. Toto řešení mělo svůj ozvuk také ve vzoru užitých textilií – károvaných potazích a závěsech. Aby narušil takto jednotně definovaný prostor, umístil po stranách sekretáře [52] sloupky na antický způsob. Rudolf Larisch měl dva syny. Zatím co mladší Hermann⁶⁶ se roku 1910 přestěhoval do vily po svém strýci Karlu Larischovi, tak starší Rudolf Larisch jun. (*1884 - †1937)⁶⁷ zůstal v domě svého otce, kde ještě za jeho života započal s úpravou svého bytu v prvním poschodí. Ta proběhla v letech 1911-1912 opět podle návrhu Leopolda Bauera, který vytvořil projekt na zařízení přijímacího pokoje, jídelny, ložnice a knihovny, to vše ve stylu neobiedermeieru. V roce 1929 navrhl Bauer novou centrální halu s mohutným dřevěným zatočeným schodištěm [53], na jehož podestě se nacházelo zákoutí s krbem a vše osvětlovalo měkkým světlem okno monumentálních rozměrů [54] rozdělené na jednotlivé části, z nichž spodní a vrchní byly zdobeny geometrickým vzorem. Tento motiv rezonuje také v utváření dřevěného zábradlí a kazetového stropu z omítnutých železobetonových nosníků [55]. Společně s návrhem

vzniklo také vnitřní zařízení, charakteristické prosklenými skříněmi se zásuvkami umístěnými v dřevem obložených stěnách. Bohužel z dalšího vybavení se dodnes nic významnějšího nedochovalo, za zmínku stojí pouze zbytky stropní štukové výzdoby. V suterénu Bauer vytvořil gotizující klenutý prostor s krbem [56].

Fasády domu v přízemí kryje vápenná omítka členěná pásovou bosáží, režné zdivo použité v patře pak vytváří pěkný kontrast. Vchod rámovaný portálem s toskánskými přepásanými sloupy nesoucími architráv s trojúhelníkovým frontonem, se nachází v rizalitu západní stěny [57]. Okna zasazená do šambrán člení jednotlivé fasády vždy trochu jiným způsobem. Jejich rozmístění na západní a jižní stěně [58] odpovídá osové symetrii, která však není dodržena v případě východního průčelí [59], kde ji narušuje dvakrát odstupněný rizalit a balkón na toskánských sloupech. Severní fasáda byla upravená celkem dvakrát. Poprvé mezi lety 1911–1912 [60] a poté roku 1929, kdy vznikl cylindrický rizalit bočního schodiště, po jehož stranách jsou prolomeny okenní otvory rozdílných velikostí [61]. Vilu kryje mansardová střecha, doplněná v průčelích o štíty různých tvarů. Vzhled stavby silně vychází ze severské renesance.

Dříve se zde nacházela mateřská školka podniku Karnola, který v současnosti leží v těsné blízkosti této budovy. Provoz tohoto zařízení vedl k dalším zásahům do vnitřní dispozice stavby. Od 90. let 20. století zde sídlí pobočka Československé obchodní banky. Roku 1987 se stala tato vila nemovitou kulturní památkou.⁶⁸

6. Vily Aloise Chlupačka, Textilní 3/155 a 5/156, postaveny 1891⁶⁹

Rodina Chlupačkových vlastnila v Krnově velkou textilní továrnu na vlněné zboží,⁷⁰ která sídlila v ulici Lidogasse (dnes Textilní). Zde si roku 1891 nechal Alois Chlupaček⁷¹ (*1880 - †?) postavit, podle návrhu krnovského stavitele Ernsta Latzela, dvě

naprosto stejné vily odlišené pouze zrcadlovým převrácením [62]. V jedné bydlel on a jeho rodina. V druhé žila vdova po zakladateli podniku Marie Seidelová.

Latzel vytvořil stavby přibližně čtvercového půdorysu v jednom nároží doplněné o půlkruhový výběžek a po stranách o středové rizality [63]. Ve středu dispozice se nacházela hala, od níž se odvíjely ostatní prostory. Roku 1923, zřejmě po smrti vdovy obývající druhou vilu, se Chlupaček rozhodl pro přestavbu. Projekt zadal Leopoldu Bauerovi, jenž stavby propojil přístavbou [64] v čele s cylindrickým rizalitem skrývajícím halu rozprostírající se ve dvou výškových úrovních propojených dvojramenným schodištěm. Spodní část [65] zdobená vitrajemi sloužila jako reprezentační prostor, zatímco vrchní část [66] s krbem osvětlená skleněnou kupolí měla spíše soukromý charakter [67]. V zadním traktu přístavby se nacházela jídelna [68] se salómem [69]. V duchu nového historismu byly přetvořeny také ostatní místnosti, které Bauer pojal velmi honosně [70].

Obě vily [71] a [72] člení pouze pilastry v nároží a zdvojená římsa v oblasti pod okenními otvory. Sdružená okna v průčelní fasádě dělí a rámuje pilastry. Nad nimi se nachází suprafenestra s maskaronem a girlandami zakončená římsou uprostřed s půlkruhovým záklenkem. Mezi okny v centru fasády má své místo bohatě zdobená nika, v níž je umístěna figura ženy. Průčelí obou vil se liší pouze odlišným tvarem štítu. Nároží doplňuje půlválcová věž prolomená třemi okenními otvory završená zvonovou střechou s kuželkovým zábradlím. Středový rizalit v zahradním průčelí doplněný v patře o balkón a zakončený zvlněným štítem propojuje se zahradou dvoukřídlé schodiště [73]. Obě vily zastřešují mansardové střechy. Přístavba navržená Leopoldem Bauerem se v jižní fasádě [74] projevuje cylindrickým rizalitem prolomeným v celé výšce třemi obdélnými okny s půlkruhovým záklenkem. Výběžek má po stranách pravoúhlé vchody. Tento nový středový trakt přizpůsobil Bauer stylu

novobarokních vil. K době jeho vzniku odkazuje pouze moderní plochá střecha, která se dala využívat také jako terasa.

Vila byla od 50. let 20. století v majetku Závodů S.K. Neumann, které její prostory upravily pro provoz jeslí a ordinace závodního lékaře. Dnes patří stavba k majetku společnosti PEGA-VEL zabývající se výrobou stuh a prýmků. Společnost PEGA-VEL stavbu na nějaký čas vyhradila pro kanceláře podniku. Dnes je bez využití. Jde o nemovitou kulturní památku.⁷²

7. Vila Gustava Kandlera, Čsl. armády 842/52, postavena 1892⁷³

Gustav Kandler (*1852 - †1931) se roku 1878 stal majitelem krnovského parního mlýna s nepřetržitým provozem. Později rozšířil produkci i o škrob a lepidla. Od roku 1910 byl Kandler také majitelem cihelny na Hlubčické ulici, která pod jeho vedením prosperovala.⁷⁴ Ještě před tím si nechal Josefem Hartelem vypracovat návrh na rodinnou vilu, kterou následně postavil v ulici Benischerstrasse (dnes Čsl. armády) v blízkosti mlýna [75].

Hartel navrhl budovu na prakticky stejném principu, jako před lety Ernst Latzel vily Aloise Larische jun. a jeho bratra Karla. Její základ tvořil půdorys přibližující se svým tvarem čtverci. Osovou symetrii zajišťovaly mělké středové rizality. Středobodem celé stavby byla hala [76], osvětlená shora, s okázaným dvouramenným schodištěm opatřeným dekorativním kovovým zábradlím spojující přízemí s prvním patrem. V přízemí se klasicky nacházely reprezentační prostory [77] a v patře [78] zase soukromé pokoje majitelů vily. Místnosti za schodištěm tvořily zázemí pro sociální zařízení. V roce 1907 se majitel rozhodl, že svou vilu nechá přestavět. Tímto úkolem pověřil Leopolda Bauera, který pro něj vytvořil hned tři návrhy, přičemž jeden počítal s výrazným rozšířením domu a dva pouze s drobnými změnami. Rozsah přestavby byl nakonec značně

zredukován a změny se projeví zejména v zařízení interiéru. Bauer navrhl nové vybavení, např. pro salón, který zároveň sloužil jako kuřácký pokoj, jídelnu [79] a ložnici, to vše ve stylu neobiedermeieru, jenž na počátku 20. století patřil mezi oblíbené styly, neboť byl reprezentativní a spojoval praktičnost s elegancí. Přesto, že měl Bauer s tímto svým počinem velký úspěch, převládá u něj pocit zklamání způsobený edukací rozsahu úprav. Navíc se mu Kandler zdráhal vyplatit odpovídající finanční odměnu, a proto se tento problém rozhodl architekt řešit soudní cestou. Roku 1911 přistavěl Rudolf Hartel ze stavební firmy Josef Hartel zadní trakt. Jak můžeme vidět na plánové dokumentaci, tak tato přístavba narušila symetrii stavby [80].

Fasády v přízemí člení rustika a nároží zdůrazňuje bosáž kontrastní barvy. Parter od prvního patra odděluje profilovaná kordonová římsa. Vchod v mělkém středovém rizalitu v jižním průčelí [81] rámuje sloupový portikus, nad nímž se nachází terasa ohraničená zábradlím s balustrádou. Tato část má nejdekorativnější charakter, který podtrhují zejména karyatidy nesoucí kladí, umístěné mezi třemi obdélnými okny s půlkruhovým záklenkem. Rizalit vrcholí trojúhelným frontonem s vavřínovým věncem. Zatímco okna v přízemí jsou lemována jednoduchými pilastry, okna v patře ohraničují iónské polosloupky nesoucí kladí s římsou. Pod parapetem se nachází iluzivní kuželkové zábradlí. Severní průčelí přistavěné roku 1911 svou podobou odpovídá zbytku stavby [82]. Stavbu zakončuje korunní římsa. Neorenesanční charakter vily do jisté míry narušuje čtyřboká kupole odkazující spíše k barokizujícímu tvarosloví.

Tato stavba se po znárodnění dostala do majetku státu. Roku 2005 ji odkoupil podnik Krnovské škrobárny, jenž se zasloužil v témže roce o celkovou rekonstrukci jak exteriéru, tak interiéru, jenž byly částečně doplněny o původní nábytek. Budova není nemovitou kulturní památkou.⁷⁵

8. Vila Floriana Schmidta jun., náměstí Míru 165/12, postavena 1895⁷⁶

Tuto jednopatrovou vilu situovanou do nároží řadové zástavby [83], na křižovatce ulic Markusplatz (dnes nám. Míru) a Venedigstrasse (dnes Svatováclavská), si zde v bezprostřední blízkosti parčíku a své vlastní továrny [84], nechal postavit Florian Schmidt jun.⁷⁷ Projekt pro něj roku 1895 vypracoval stavitel Eduard Frank, který se mu zřejmě osvědčil, protože jeho služeb využil v pozdější době ještě několikrát.⁷⁸

Půdorysná dispozice této budovy je poměrně kompaktní. Určitou nepravidelnost ale způsobuje zkosení v severozápadním nároží, v patře doplněné arkýřem a dvojím odstupněním v jihovýchodním rohu [85]. Hlavní vchod umístěný v severním průčelí domu umožňoval vstup do chodby s jednoramenným mramorovým schodištěm vedoucím do prvního nadzemního podlaží se středovou halou, která propojovala jednotlivé místnosti blíže nespecifikovaného, pravděpodobně reprezentačního charakteru. Z přízemí zároveň vedly dveře do zahrady. Spojení s prvním patrem zprostředkovávalo samonosné schodiště, opatřené dekorativním kovovým zábradlím [86], umístěné v zadní části budovy. Dodnes se zde dochovala štuková výzdoba stěn [87]. V patře [88] byla opět středová chodba, z níž vedly vstupy do jednotlivých průchozích místností. V jihovýchodním odstupněném nároží měla své místo kuchyň doplněná o spíž a pokoj pro služku, dále následovala koupelna, ložnice, pokoj, jehož charakter plány blíže nespecifikují, ale pravděpodobně zde mohla být umístěna knihovna [89], salón, jídelna a v jihozápadním rohu ukončoval tento řetězec místností pánský pokoj. Interiéry stavby byly pravděpodobně v meziválečném období přehodnoceny přestavbou ve stylu art deco, navrženou autorem z okruhu architekta Leopolda Bauera nebo možná

jím samotným.⁷⁹ Z tohoto období se dochovaly v suterénu vily závěsy dveří ve tvaru dubových snítek [90] a kachlová kamna na čtvercovém půdorysu zakončená kupolí s keramickými čóčkami zdobená figurálním a florálním dekorem [91].

Fasádu přízemní části stavby definuje hladká, omítkou doplněná o vodorovné pásování v oblasti oken z jejichž členění je odvozena rytmizace pruhů. Patro oddělené profilovanou kordonovou římsou opět rozděluje pásová rustika, mezi níž se nachází pole vyplněná keramickým žlutohnědým obkladem imitujícím rezné zdivo. Ze severní i západní stěny vybíhá mělký rizalit. Fasády člení okna buď jednoduchá, dvojitá nebo i trojitá v přízemí zasazená do šambrány s architrávem a segmentovým frontonem doplněným o omítané klenáky kombinované s pásem rezných cihel. Vchod proražený v severní fasádě [92] je završen půlkruhem. Symetrii pomáhá zachovat okno stejného tvaru umístěné hned vedle. Toto vše rámují polosloupky s kompozitními hlavicemi nesoucí architráv. Dekorativnost okenních otvorů v patře zvyšuje trojúhelníkový fronton vyplněný motivem lastury. Okna v prostředních osách prvního poschodí završuje segmentový pás kombinující omítané klenáky a rezné cihly. To vše podtrhuje iluzivní zábradlí s balustrádou, která se nachází také pod okny proraženými v arkýři [93]. Celou fasádu završuje profilovaná římsa na konzolkách přerušovaná pouze v místě termálního okna osazeného do severního a západního trojstupňového štítu. Dominantu nároží tvoří věž s cibulovou bání a korouhví. Dům zastřešuje valbová střecha. Detaily výzdoby fasády byly inspirovány severskou renesancí.

Vila slouží od druhé poloviny 20. století jako mateřská škola. Tato nemovitá kulturní památka⁸⁰ je ve velmi pěkném stavu díky opravám interiéru i exteriéru, které proběhly v letech 2011 a 2015.

9. Vila neznámého majitele, Ježník 1851/21, postavena 1897⁸¹

Dochovaná plánová dokumentace bohužel neposkytuje informace k tomu, kdo byl objednavatelem této stavby. Vyčíst z ní můžeme pouze to, že se jednalo o novostavbu projektovanou Ernstem Latzelem a vzniklou na základech původního domu, který měl podle informací zapsaných v plánové dokumentaci vlastnit jistý Willibald Kautz.⁸²

Poměrně nekomplikovaný půdorys tvoří dvě části přibližně čtvercového tvaru, které jsou od sebe mírně odsazené. V přízemí [94] se nacházel pokoj s výklenkem, hala a schodiště přiznané v hmotě stavby, z níž mírně vystupovalo. Úzká kuchyň byla situovaná do cesty, naopak větší pokoj s terasou a krátkým schodištěm poskytoval výhled do zahrady. Jednou zalomené schodiště spojovalo parter s prvním patrem [95]. Zdejší prostory kopírovaly rozdělení pokojů, které se nacházely pod nimi, tudíž zde opět spatřujeme menší a větší pokoj a protáhlou kuchyni. Výklenek a halu nahradila v patře lodžie s čtvercovým rozšířením v nároží. V druhé místnosti přibyl arkýř na oktogonálním půdorysu. Z důvodu vyznačení dvou kuchyní, jedné v přízemí a druhé v patře předpokládám, že dům obývali dvě rodiny.

Hlavní průčelí této patrové vily, je situováno jižním směrem do rozlehlé zahrady, za níž se nachází Ježnický potok a les. Dnešní podoba se od té původní do značné míry odlišuje, protože do vzhledu budovy bylo zasaženo některými zásadními úpravami. Součást dochované plánové dokumentace však tvoří i nákres [96], jenž ukazuje vilu z čelního pohledu, díky čemuž si můžeme udělat velice přesný obrázek o tom, jak původně mohla vypadat. Část soku byla opatřena kamenným obkladem. V přízemní části se nacházely dva vyvýšené vstupy s krátkými schodišti. Jeden sloužil jako hlavní a vedl do úzké haly, druhý umožňoval skrze terasu vstup do pokoje a zprostředkoval propojení této místnosti se zahradou. Fasáda přízemí byla hladká a bez dekorací, členily ji pouze vstupní a okenní

otvory. Výjimku tvořila pouze severní strana s přiznanou hmotou schodiště [97]. Tuto oblast v přízemí členila pásová bosáž s malovaným nárožním armováním, jež přecházelo i do patra, které bylo celé, kromě tohoto úseku, obloženo tmavým dřevem na způsob sruboviny. Majitelé se mohly v patře kochat výhledem na les jak z lodžie s čtvercovým výběžkem v nároží, opatřené dekorativním dřevěným zábradlím a kryté přesahem střechy, tak z oktogonálního arkýře s vyřezávanými sloupky mezi jednotlivými okny, s hrázděním a vysokou jehlanovou střechou s korouhví. Jednoduchá obdélná okna doplňovaly okenice, ve východním štítě byl zabudován malý balkónek. Střechy s výraznými přesahy obohacenými o vyřezávaný florální ornament a přítomnost dalších dřevěných prvků a řezbářských ornamentů jasně napovídá tomu, že tato stavba se svou podobou výrazně přikláněla k tzv. švýcarskému stylu.

Jak jsem zmiňovala již dříve, vila v průběhu více jak jednoho století do značné míry změnila svou podobu. Největším zásahem bylo obezdění lodžie [98], k prosvětlení nově vytvořeného prostoru zde přibylo okno. K tomuto kroku přistoupili současní majitelé, z toho důvodu, že v zimních měsících lodžii vždy zcela zasypal sníh, což mělo za následek její špatný technický stav, který do značné míry ohrožoval bezpečnost. Dále se v dnešní době stavba odlišuje od původního návrhu absencí vysoké jehlanové střechy, která se dala považovat za její dominantu. O snesení této střechy a jejím nahrazení současnou nízkou stříškou není v dokumentech založených v příslušném spisu žádná zmínka, zůstává tedy otázkou, za byla vůbec zrealizována.

Účel domu zůstal zachován, bydlí zde pouze jiní majitelé. Nejde o nemovitou kulturní památku.

10. Vila Leo Westreicha, Šmeralova 20/3, postavena 1899-1900⁸³

Tento vynikající podnikatel je známý zejména díky krnovské likérce založené roku 1878 Siegfriedem Gesslerem, jenž se roku 1885 stal jeho švagrem. Poté, co v roce 1890 zakladatel podniku zemřel, se majitelkou firmy stala jeho manželka Sidonie Gesslerová, rozená Westreichová, která předala řízení podniku svému bratrovi Leo Westreichovi. Ten si nechal postavit reprezentativní vilu v ulici Göbelgasse (dnes Šmeralova) na pozemku v těsné blízkosti provozně-administrativní budovy jejich výroby [99].⁸⁴ V roce 1899 předložil architekt Wenzel Bürger ze Saské Kamenice⁸⁵ hotový projekt, z kterého zároveň vyplývá, že stavbu zrealizovala stavitelská firma Eduarda Franka.

Budova vznikla na pravidelném půdoryse, jenž ozvláštňuje cylindrický rizalit a prosklená terasa s dvoukřídlím schodištěm. V přízemí [100] se od vstupních dveří na východní straně pokračovalo přes schodiště k hale situované zhruba do středu stavby. Od ní se dále odvíjely ostatní místnosti začínající v severozápadním rohu pánským pokojem propojeným s velkou jídelnou rozšířenou výklenkem na půlkruhovém půdorysu, v němž vzniklo příjemné zákoutí vhodné k posezení. Na jídelnu navazoval obývací pokoj situovaný na východní straně, jenž byl terasou propojen se zahradou. Hned vedle se nacházela ložnice majitelů se sociálním zařízením a dětský pokoj. V jihozápadní části čili směrem do ulice, zajišťovala provoz domu kuchyň se spíží a pokoj pro služebnou. Z části obytný byl jak suterén [101], tak podkroví [102], kde se nacházely hostinské pokoje. Do dnešní doby se zachovalo původní schodiště se zábradlím s geometrickým dekorem a také zbytky štukové výzdoby stropů.

Exteriéry architekt pojal velmi plasticky. Při porovnání původního návrhu se současnou plánovou dokumentací zjistíme, že budova byla postavena, až na mírné odchylky, přesně podle projektu

[103]. Západnímu průčelí [104] dominuje převýšený středový rizalit s nárožním armováním zakončený zvlněným štítem. Vstup umožňuje portál doplněný o dvojici sloupů na každé straně. Ty nesou překlad s rozeklaným nástavcem, nad nímž je umístěno oválné okno se suprafenestrou vyplněnou kartuší s monogramem majitele a ratolestmi. Vše zakončuje zvlněná římsa kopírující tvar štítu. Druhá nejdekorativnější fasáda v návrhu směřovala do zahrady, s níž měla být propojena obývací místnost otevřenou terasou s balkónem neseným na sloupech [105]. Pravděpodobně kvůli zdejším klimatickým podmínkám byla nakonec pojata jako zasklená veranda se stříškou [106]. Ze severního průčelí [107] vystupuje půlkruhový rizalit s pěticí obdélných půlkruhově zakončených oken oddělených toskánskými polosloupy a ve spodní části doplněných balustrádou. Pod stříškou se nachází dekorativní vlys s motivem kartuší. Výrazný dekorativní charakter mají také okna [108] s půlkruhovým záklenkem zasazená do šambrán, obohacená o florální motivy, maskarony a v horní části o římsy se stříškou. Podobu stavby podtrhuje celá řada dalších barokizujících a raně klasicistních detailů, které jsou volně kombinovány.

V dnešní době je budova majetkem města Krnova a sídlí zde Úřad práce Krnov – kontaktní pracoviště pro občany v hmotné nouzi.

Tato vila se roku 1988 stala nemovitou kulturní památkou.⁸⁶

11. Vila Dr. J. Schnürcha, Revoluční 893/46, postavena 1903⁸⁷

Svou vilu si na ulici Rudolfstrasse [109] (do roku 1918, později Hauptstrasse, dnes Revoluční), vedoucí z centra města k vlakovému nádraží, nechal postavit doktor J. Schnürch.⁸⁸ Projekt vypracoval architekt Wenzel Bürger.

Stavba postavená na přibližně čtvercovém půdorysu poskytovala v přízemí prostory pro čekárnu a ordinaci, ve které majitel provozoval

svou praxi. Trojramenné schodiště [110] tvořící dominantu dvoupodlažní haly, propojovalo přízemí s patrem, kde se nacházel luxusní byt majitele uspořádaný kolem galerie [111]. V roce 1925 provedla stavební firma Eduarda Franka drobné dispoziční změny pro nové majitele vily bratry Bellakovi.⁸⁹ Vznikly zde dvě samostatné bytové jednotky. Byt v patře opět obíhal kolem galerie [112]. Jak z ložnice s vlastním sociálním zařízením, tak z obývacího pokoje s alkovnou se dalo vstoupit na balkón situovaný ve východní části domu. V centru jižní strany vily byla jídelna a hned za ní dětský pokoj.⁹⁰ V západní části se nacházely především provozní místnosti jako kuchyň se spíží, druhá toaleta, vedlejší schodiště a v neposlední řadě pokoj pro služebnou. V roce 1927 proběhlo oživení interiérů ve stylu art deco podle návrhu Otto Prutschera,⁹¹ které se nám v této podobě dochovaly dodnes. Halu prosvětluje velké vitrajové okno [113], které je zdobeno stejně jako hlavice zábradlí schodiště florálními motivy [114]. Stěny obložené dřevem obsahují v patře vestavěné prosklené skříně. V přízemí se dochovaly věžovité hodiny. Při úpravách proběhla také instalace ústředního topení [115]. V hale a obytných místnostech [116] jsou litinové radiátory šikovně skryty v krbech z leštěného kamene s kovovou mříží [117]. Zachovány zůstaly i původní kazetové dveře a okna, které nynější majitel doplnil o přesné repliky původního kování z mosazi.

V uliční fasádě [118] se nachází excentricky umístěný vchod rámovaný pilastry s volutovými hlavicemi nesoucími římsu. Fasádu člení do výšky této římsy pásová bosáž. Nad vstupním portálem se nachází půlkruhový světlík. Segmentově zakončená okna v přízemí rámuje klenáky, v patře jsou obdélná okna se šambránami zakončené římsou. Západní [119], jižní i východní fasádu [120] završuje trojúhelníkový štít se stupňovitým vnitřním obrysem. V nároží se nachází věž [121], která má v přízemí obdélný, v patře válcový a v druhém patře polygonální půdorys. Završuje ji báh s lucernou

a korouhví. Z východního průčelí vystupuje do zahrady prosklená veranda, jejíž strop slouží v prvním patře jako balkón. Na návrhu z roku 1925⁹² byla pojata jako otevřená terasa propojující dům se zahradou. Na historizující základ byly naroubovány raně secesní prvky snadno odhalitelné zejména v různých dekorativních detailech.

Dům vlastnil od poválečných let až do 90. let 20. století podnik Karnola, jenž zde umístil svou klubovnu a pracovny závodního klubu. Současný majitel zde několik let provozoval svou firmu zabývající se šitím obleků a kostýmů na míru. Současně se zasloužil o navrácení interiérů vily do původního stavu. Dnes je vila bez využití. Od roku 1988 patří k nemovitým kulturním památkám.⁹³

12. Vila Floriana Schmidta jun., Ježník 1821/45, postavena 1904⁹⁴

Ježník se 1. ledna 1903 stal součástí Krnova a velice brzy se z něj stala příměstská vilová čtvrť.⁹⁵ Mezi první krnovské továrníky, kteří i na tomto místě nechali postavit svou vilu, patřil také Florian Schmidt jun.,⁹⁶ o kterém málokdo ví, že byl velkým automobilovým nadšencem.⁹⁷ Schmidt nad výstavbou nové příměstské vily přemýšlel již na konci roku 1903, kdy zadal požadavek na projekt významnému brněnskému architektovi Josefu Nebehosteny.⁹⁸ Ten předložil továrníkovi svůj projekt na podzim roku 1903 [122]. Dochovala se také plánová dokumentace z března roku 1904 [123], kterou vypracoval krnovský stavitel Eduard Frank. Přestože nákresy ukazují stavbu každý z jiné strany je patrné, že Frank vycházel z původního plánu. Navíc přidal návrh na stáj pro koně [124], jejíž součástí byla i obytná místnost [125]. Na hlavičkovém papíru továrníkovy firmy z roku 1916 se objevuje i drobný medailonek s vyobrazením jeho letního sídla, který nám dokládá, že tato stavba vznikla v opravdu malebném prostředí [126].

Půdorys vily je značně členitý, rozrůstá se podle toho, jak přibývají místnosti. Zázemí pro domácnost se nachází ve sklepě. V přízemí [127] tvořila hlavní spojnicí předsíň, ze které vedly dveře do obývacího pokoje s verandou, jídelny s druhou verandou, dále do ložnice, koupelny a kuchyně. Schodiště, nacházející se hned vedle hlavního vstupu, vedlo do prvního patra, které již v případě této vily nesloužilo k obýváním. Velice velkorysé bylo řešení verandy, jak pro obývací pokoj, tak pro jídelnu. Nejenže určitě skýtaly krásný výhled na les, jenž se nachází v bezprostřední blízkosti vily, ale skrze schodiště propojovaly tyto místnosti s velkou zahradou.

Výsledná stavba se od původních návrhů mírně odlišuje zejména kvůli novému pojetí verandy v zahradě [128]. Ve spodní části je vila opatřena kamenným soklem, který se směrem do zahrady zvyšuje z důvodu zasazení vily do mírného svahu. Jinak hladké fasády oživuje v úrovni prvního patra hrázdění a v oblasti pod střechami i dřevěné obložení [129]. Obdélníková okna doplňují okenice a další výhledy umožňují nejen již dříve zmíněné verandy, ozvláštňené zejména zajímavě řešeným zábradlím připomínajícím dřevěnou mříž, ale také balkóny v prvním patře, na kterých se tento motiv opakuje také. Celkový dojem venkovské vily ve švýcarském stylu dotvářejí řezbářské prvky, „krajkoví“ nacházející se v přesazích střech, řada korouhví v jejich vrcholech a nízká věž s oknem, hodinami, dřevěným obložení a plochým stanovým zastřešením [130].

Vila si zachovala z velké části svůj původní vzhled. Jedinou větší úpravou bylo zazdění výklenku pod verandou [131]. Stavba stále slouží svému původnímu účelu a není zapsaná na seznam nemovitých kulturních památek.

13. Vila Heinricha Kudlicha, Ježník 1872/60, postavena 1904⁹⁹

U této stavby se mi bohužel nepodařilo získat povolení majitele k nahlédnutí do příslušného spisu uloženého v archivu Stavebního úřadu města Krnova. Velkou náhodou se mi však podařilo v jiné složce nalézt plánovou dokumentaci patřící k této jednopatrové vile. Její projekt vytvořil roku 1904 stavitel Eduard Frank pro krnovského továrníka Heinricha Kudlicha.¹⁰⁰ V popisu výkresu je uvedena obec Chomýž (Komeise)¹⁰¹ z toho důvodu, že v době vzniku stavby spadalo toto území, dnes náležící Ježníku, do jeho správy.¹⁰²

Tato vila vznikla na poměrně nepravidelném půdorysu. Na chodbu, situovanou ve věži, se napojovalo schodiště vedoucí do zvýšeného přízemí [132]. Zde se nacházela první bytová jednotka [133] složená z předsíně, kuchyně se spíží, pokoje s verandou, salóнку a obývacího pokoje. Z posledních dvou jmenovaných místností se dalo vstoupit na lodžii. V patře [134] se rozmístění jednotlivých prostorů opakovalo, přičemž chyběla jen veranda.¹⁰³ Schodiště dále vedlo do podkrovních prostor, odkud již jako vřetenové pokračovalo až na vrchol věže, kde se nacházela vyhlídka.

V návrhu [135] očividně vychází vnější vzhled stavby ze švýcarského stylu, na který opět odkazuje množství vyřezávaných detailů, a především vrcholek věže. V přízemní části domu se na čelní fasádě nacházel a dodnes ještě nachází zastřešený výklenek, který rozšiřoval obývací místnost. Lodžie byla v přízemí definována dvojitou arkádou a opatřena vyřezávaným zábradlím, v patře nahradily masivní sloupy dřevěné, řezbářsky vypracované sloupky. Výhled do krajiny poskytoval balkón v úrovni půdních prostor a také vyhlídková věž. Díky všem těmto prvkům působila stavba velice romantickým dojmem. Do dnešní doby byla zachována pouze vyhlídka pod přesahem střechy. Vrchní část věže byla snesena a lodžie zadržena [136]. Tyto informace nemohu uvést s naprostou jistotou. Již jsem zmiňovala, že

mi nebyly zpřístupněny potřebné dokumenty, ale i přesto se domnívám, že stavba vznikla přesně podle plánu. Jako důkaz dokládám dobové fotografie [137] a [138]. Vila dnes slouží jako rodinný dům, nejde o nemovitou kulturní památku.

14. Vila firmy Rüger & Comp., Bruntálská 1199/7, postavena 1907¹⁰⁴

Továrník Ernst Rüger si nechal na ulici Weiskircherstrasse (dnes Bruntálská), postavit svou jednopatrovou vilu. Je zajímavé, že stavebník nejprve postavil své obydlí a až později v jeho těsné blízkosti továrnu.¹⁰⁵ Obvykle, jak jsme mohli vidět u předchozích vil, tomu bylo přesně naopak. První projekt vznikl v opavské projekční kanceláři Aloise Geldnera. Pravděpodobně na něm pracoval později velmi významný krnovský stavitel Franz Blasch.¹⁰⁶ Návrh [139] předal stavebníkovi v únoru roku 1906. Stavba nakonec vznikla podle návrhu [140], který v červenci dodala stavební firma Eduarda Franka.¹⁰⁷ Ten sice stylově odpovídá původnímu návrhu, ale rozvržení domu se zásadně odlišuje.

Půdorys této jednopatrové budovy je značně členitý, přestože základ je tvořený čtvercem. Vchod situovaný v pravé části severního průčelí umožňoval vstup do chodby se schodištěm [141] vedoucím k úzké centrální hale ve zvýšeném přízemí [142]. Do ulice směřovaly tři obytné místnosti. Prostory jako koupelna, záchod, provozní zázemí sestávající se z kuchyně, spíže a místa pro služebnou, byly situovány v jihozápadním rohu domu směrem do zahrady. V jihovýchodním nároží se měla nacházet samostatná místnost, pravděpodobně pracovna, přístupná pouze skrze terasu se schodištěm ústícím do zahrady. Vilu mohly obývat dvě rodiny, protože v prvním patře [143] se schéma rozvržení pokojů i provozního zázemí opakuje. Do dnešní doby se dochovala nejen štuková výzdoba stropů odkazující k secesnímu tvarosloví, ale i litinové zábradlí schodiště.¹⁰⁸

Fasády této nárožní vily mají různé členění. Z východního průčelí [144] vystupuje mělký středový rizalit zakončený zvlněným štítem. Z něj dále vybíhá výklenek, který skýtá prostor pro balkón v prvním patře. Do nároží budovy je začleněna polygonální věž se zvonovou střechou a secesní lucernou. Ze severního průčelí [145] opět vystupuje mělký rizalit se zvlněným štítem. Vchod do vily je pojat značně jednoduše a bez zdobení. Okna se šambránami v oblasti rizalitů doplňují suprafenestry. Přesto, že objemové utváření stavby má stále historizující charakter, její dekorativní složka v podobě maskaronů, putti, netopýrů na hlavicích polosloupů [146], ještěrek na pilastrech [147] oddělujících okenní otvory a florálního vlysu pod římsou v nároží, už jasně odkazuje k secesnímu tvarosloví. A nejen k tomu, také připomíná podnikatelské zaměření majitele vily, jehož firma se zabývala mimo jiné i tvorbou sochařských výdusků.

Později se ve vile nacházelo zdravotní středisko. Stavba byla roku 1988 zapsána na seznam nemovitých kulturních památek.¹⁰⁹

15. Obytný dům Wilhelma Aueho, Bruntálská 1257/110, postaven 1908¹¹⁰

Tento jednopatrový obytný dům si v Kostelci,¹¹¹ na levém břehu řeky Opavy, nechal postavit krnovský stavitel Wilhelm Aue. Jak vyplývá z několika málo pramenů, byl tento muž majitelem stavební firmy Wilhelm Aue & Sohn.¹¹² Projekt [148] pro něj roku 1907 vyhotovil další úspěšný krnovský stavitel Josef Hartel. Jak dokládá letopočet umístěný na špici věže, byla stavba hotova již roku 1908.

Obdélný půdorys sdružuje jednotlivé místnosti v kompaktní celek. Výjimku tvoří pouze věž v nároží stočená na koso. Při vstupu se ocitneme v předsíni se schodištěm, které vede jak do sklepa, tak do patra. V přízemí [149] se původně nacházeli dva pokoje, jejichž okna poskytovala výhled na řeku, dále kuchyň se spíží a koupěna. V patře

[150] byla kromě půdních prostor a komory situována další obytná místnost. Roku 1994 se majitelé rozhodli rozšířit dům o přístavbu [151], která ho značně protáhla do délky, zároveň se změnilo i rozvržení jednotlivých místností, v přízemí i v patře vznikly třípokojové byty s příslušenstvím.

Dřevěné vyřezávané prvky použité jak na přístřešku pro vstup, tak pod přesahy střech odkazují k švýcarskému stylu. V uličním průčelí [152] se uplatnily i prvky vycházející z florální i geometrické secese. Okenní otvory zasazené do mělkých špalet mají šambrány s ušima a kapky. V přízemí jejich celkový dojem podtrhují suprafenestry se stylizovanou florální výzdobou, v oblasti věže s vavřínovým věncem s mašlí, skombinovaným s květinovými festony, završenými segmentovou římsou. Balkón v patře s dekorativně vyřezávaným zábradlím spočívající na podpěrách s ozubenými hranami, se v původním návrhu neobjevuje. Stejně tak v něm nebyla zakreslena nárožní věž s pásovou bosáží v přízemí, završená dlátovou střechou [153], která nahradila zastřešený nárožní výklenek. Výsledná stavba se díky těmto změnám mírně odlišuje od původního projektu. Její charakter narušily i zásahy dalších majitelů. K těm nejzásadnějším patří zejména protažení půdorysu přístavbou [154], kterou jsem zmiňovala již dříve. Dále přibylo několik nových okenních otvorů. Ty však vůbec nezapadají do původního konceptu stavby, a to nejen kvůli svému umístění, ale také jednoduchému vzhledu, který zcela neodpovídá původním oknům. Odlišná barevnost střešní krytiny a pokřivená věžička jsou následky ničivého tornáda, které se přehnalo touto částí Krnova v létě roku 2013.¹¹³

Dům využívá straší rodina. Budova není na seznamu nemovitých kulturních památek.

16. Vila Aloise Chlupačka, Ježník 1874/40, postavena 1910 nebo po roce 1910¹¹⁴

K této jednopatrové letní vile se bohužel dochoval jen jeden původní dokument. Ten zachycuje čelní pohled na stavbu [155] a prozrazuje nám její dřívější podobu, ale také to, že tato budova vznikla na objednávku krnovského továrníka Aloise Chlupačka, o kterém již byla řeč dříve.¹¹⁵ Kolky, které se nacházejí v pravém horním rohu listu pocházejí z roku 1910. Z toho vyvozují, že dům mohl vzniknout buď v tomto roce, nebo krátce poté. Bohužel se už nedočteme, kdo byl stavitelem.

Vila vznikla na poměrně kompaktním půdorysu, který tvořil základ pro mohutné kubické těleso doplněné v jižním průčelí o vysokou terasu. Hlavní vchod se nacházel na severní straně. Chodba situovaná v centru zvýšeného přízemí [156] umožňovala vstup do vzájemně průchozích místností. Bohužel účel jednotlivých pokojů můžeme jen odhadovat, jelikož se nedochovaly žádné další původní plány. Zdá se pravděpodobné, že z obývacího pokoje a jídelny, na kterou nejspíše navazovala kuchyň, bylo možné vstoupit na terasu. V patře se mohly nacházet soukromé pokoje majitelů a jejich dětí. Po druhé světové válce sídlila ve vile školka, pro jejíž účely byly v roce 1978 značně předělány vnitřní dispozice. To se týkalo zejména zadní části domu, kde vznikla jakási mezipatra [157].

Původní vzhled vily máme doložený na již dříve zmíněném plánu a také na dobové fotografii [158]. Hlavní dominantu celé stavby tvořila vysoká terasa, původně navržená jako otevřená, ale nakonec zakrytá dřevěnou prosklenou konstrukcí. Tu však odstranili ještě původní majitelé, jak vyplývá z rodinné fotografie [159]. Jako výrazný prvek a zároveň i dekorace sloužily zajímavě tvarované dřevěné rámy oken. Jinak hladké stěny zdobilo dřevěné mřížoví. Kromě výhledů, které poskytovala terasa, se majitelé mohli kochat krajinou ze tří

dřevěných balkónů v prvním patře. Menší se nacházel na jižním průčelí a dva dlouhé po stranách vily [160]. Stavbu kryla valbová střecha. V roce 1979 proběhla velmi necitlivá přestavba, která zcela změnila charakter této budovy. Původní valbovou střechu nahradila sedlová a kvůli vyzdění rohů v severním průčelí se budova opticky protáhla [161]. Mezi lety 2008-2014 provedl současný majitel velkou rekonstrukci, při které se snažil navrátit vile její původní vzhled [162]. Musel však odstranit podmáčenou terasu.

Nacisté zabavili stavebníkovi veškerý majetek, protože se odmítl rozvést se svou ženou Marií, která byla židovského původu. Po druhé světové zde dlouhou dobu sídlila školka. Dnes vilu vlastní soukromník, který zde provozuje hotel. Nejde o nemovitou kulturní památku.

17. Vila Eugena Lindnera, Mikulášská 854/8, postavena 1912-1913¹¹⁶

V rozvíjející se zahradní čtvrti Nikolaus-Strasse (dnes Mikulášská) si nechal nedaleko evangelického kostela postavit svou jednopatrovou vilu [163] krnovský občan Eugen Lindner, o jehož osobě prakticky téměř nic nevíme. Plány vytvořila stavební firma Josefa Hartela. Zajímavé je, že se dochovaly dvě verze. Dominantou té, která nakonec nebyla zrealizována, byl mělký převýšený rizalit, zakončený půlkruhem, umístěný v centru hlavního průčelí, dekorovaný vegetabilním motivem a pravděpodobně opatřený vitrajemi [164]. Roku 1912 začala stavba vily podle druhého návrhu [165], který už nebyl tak dekorativní.

Budova vznikla na zhruba obdélném půdorysu [166]. Symetrii narušuje odstupnění ve dvou nárožích, rizalit pro schodiště a půlválcová věž. Na vchod umístěný ve východní fasádě uvnitř navazovala schodišťová hala dále vedoucí do podélného centrálního prostoru. Směrem na západ, do postranní ulice, a směrem na jih, do

hlavní ulice, byly situovány hlavní obytné prostory. Do zahrady naopak směřovaly provozní a spojovací prostory. V interiéru se kromě původního schodiště se secesním zábradlím a profilovaných dveří nedochovalo žádné původní vybavení.¹¹⁷

Fasádu v přízemí ozvláštňuje kanelování, vytvářející zajímavou strukturu a zároveň kontrast se zbytkem hladké fasády. Západní a jižní průčelí [167] je výrazně rytmizováno okenními otvory. Dodnes se dochovala původní kastlíková okna. Směrem k hlavní ulici vystupuje válcový rizalit, zakončený věžovým nástavcem s kuželovou střechou a vsazenou lucernou. Zvlněná korunní římsa kopírovaná vlysem v oblasti nároží nahrazuje ostrou hranu valbové střechy a díky tomu odkazuje na typickou secesní linii [168]. Co se týče dekorace, tak se zde prolínají prvky florální a geometrické moderny. V průběhu let nedošlo na stavbě k žádným výraznějším úpravám, díky tomu si už víc jak století uchovává prakticky stejnou podobu.

Dříve se zde nacházela školka závodu S. K. Neumann, v dnešní době má budova stejné využití, ale patří do majetku města. Od roku 1988 je tato stavba nemovitou kulturní památkou.¹¹⁸

18. Flemmichova vila, Hlubčická 152/20, postavena 1914-1917¹¹⁹

Rodina Flemmichů patřil k velmi starým krnovským rodům. O její přítomnosti v Krnově existují doklady již z doby třicetileté války. Mimo to byla také značně rozvětvená. Kromě členů žijících v Krnově k rodině patřili také rýmařovští Flemmichové, kteří se zabývali výrobou hedvábí. V dnešní době považujeme za nejvýznamnějšího příslušníka krnovské větve tohoto rodu Theodora Flemmicha (*1864 - †1926). Ten se v roce 1908 stal vlastníkem továrny na sukna založené roku 1872 Franzem Kurzem.¹²⁰ Firma patřila v této době k největším textilním podnikům v Krnově.¹²¹ Úspěchy v podnikání a také vysoké společenské postavení značně ovlivnily podobu nově budované

luxusní dvoupatrové vily na ulici Leobschützerstrasse (dnes Hlubčická), kterou obýval Flemmich se svou početnou rodinnou.¹²² Projekt zadal významnému vídeňskému architektovi a designérovi Otto Prutscherovi.¹²³ Ten vystudoval na Uměleckoprůmyslové škole ve Vídni. Zde na něho měl vliv zejména Josef Hoffmann, jehož tvorba se pro Prutschera stala velmi inspirativní, a proto z ní často vycházel. V roce 1909 získal profesuru na téže škole a v roce 1912 se podílel na založení rakouského Werkbundu. V začátcích své kariéry, stejně tak jako jiní začínající architekti, vytvářel především návrhy interiérů. Podařilo se mu prosadit se a stal se jedním z nejvýznamnějších představitelů vídeňské Secese.¹²⁴

Stavba vznikla na přibližně čtvercovém půdorysu, z něhož po stranách vybíhají dvě obdélné přístavby a ze zahradního průčelí je vysunut půlkruhově zakončený prostor zimní zahrady [169].¹²⁵ Uvnitř vily se nachází dva ústřední prostory propojené dřevěným schodištěm, které zpřístupňují ostatní pokoje. V přízemí [170] byla spodní hala [171], od hlavního vchodu oddělená vestibulem [172], která umožňovala vstup do všech společenských místností. Mezi ně patřil salón [173] umístěný v ose vchodových dveří, propojený se zimní zahradou s prosklenou střešou v půlkruhově zakončeném výběžku v jižní fasádě [174]. Dále se zde nacházela jídelna [175], místnost pro pána domu [176] a lovecký pokoj [177]. Své místo tady měli také prostory zajišťující provoz vily v čele s prostornou kuchyní [178]. Hala v patře [179] zpřístupňovala například ložnici paní domu s postelí umístěnou v nice [180] nebo pokoje pro dcer. Umělci z Wiener Werkstätte vytvořili výzdobu interiérů, kterou navrhl opět Otto Prutscher. Mohutnou kubickou stavbu člení kromě kanelovaných pilastrů také trojosý středový rizalit s trojúhelným štítem v průčelí [181]. Zde se nachází pravoúhlý vstup, zdobený mříží s florálním dekorem [182]. Okna jsou pojata velmi jednoduše. V oblasti přízemí a prvního patra mají obdélný tvar. Nachází se zde

i dva oválné otvory s mříží dekorovanou florálními rozvilinami [183]. V trojúhelném štítu zakončují okenní otvory půlkruhové záklenky. Z bočních fasád vystupují do prostoru přízemní přístavby na půdorysu obdélníku umístěné mimo středovou osu fasády. Ty tvoří v patře prostor pro verandy. Z jižního průčelí [184] vybíhá prostor zimní zahrady s prosklenou střechou a pěti okenními otvory obdélného tvaru. Celkový dojem dotváří nejen malebná zahrada, ale také hospodářský dům s arkádami [185] propojený s přístavkem pro garáž [186] a skleník [187]. Vše stylově koresponduje s dominantou pozemku, kterou je vila umístěná na mírně vyvýšeném místě, k níž vedou dvě příjezdové cesty. Otto Prutscher celý tento areál pojednal v duchu vídeňské moderny - střídmé, ale v detailech velmi dekorativní.

Poté, co byla stavba v roce 1948 znárodněna, v ní vzniklo ubytování činžovního typu, které se zde nacházelo až do roku 1951. Od tohoto roku budova sloužila jako kojenecký ústav, a to až do roku 2003. Mezi lety 2003-2004 proběhla její nešetrná adaptace pro potřeby mateřské školky, která však nebyla nikdy uvedena do provozu. V dnešní době zde sídlí Městské muzeum Krnov, jenž využívá přízemí a první patro jako výstavní prostory. Ve druhém poschodí se nacházejí kanceláře pracovníků muzea. Poslední celková rekonstrukce jak exteriéru, tak interiéru proběhla v roce 2011. Díky ní byla navracena vile podoba, kterou se mohla pyšnit ještě před 2. světovou válkou. Vila společně s hospodářskou budovu patří od roku 1976 k nemovitým kulturním památkám.¹²⁶

Závěr

Krnov v 2. polovině 19. století a na počátku 20. století zaznamenal opravdu neobvykle prudký rozvoj textilního průmyslu, díky kterému vzrostl jeho význam. I přes to byl stále jen menším

severomoravským městem, do kterého novinky z oblasti architektury přicházely s určitým zpožděním.

Na počátku 80. let 19. století se na krnovských fasádách hojně uplatňovalo neorenesanční tvarosloví. Mimo jiné ho použil i stavitel Ernst Latzel při navrhování dvou totožných vil pro Aloise Larische jun. a Karla Larische. Ke konci 80. let 19. století začali stavebníci klást čím dál tím větší důraz na individuální charakter svých domů. S jejich rostoucími společenskými ambicemi se zvyšovaly také jejich nároky na architekturu. Tvorbu projektů začali zadávat i zahraničním architektům, kteří vnesli do krnovského prostředí nové prvky. Například fasády vily Rudolfa Larische jsou koncipovány v rámci severské renesance, ale zároveň můžeme v malebném uspořádání hmot spatřovat až jakousi manýru. Díky tomu tato stavba tvoří odrazový můstek k architektuře vznikající již v rámci pozdního historismu.

Pozdní historismus se v Krnově naplno projevil na počátku 90. let 19. století. Charakteristickým rysem bylo kombinování různých slohových prvků často používaných i ve vzájemném rozporu. Jako příklad mohu uvést vilu Gustava Kandlera pojatou jako neorenesanční stavbu doplněnou o kupoli odkazující spíše k neobaroku. Dále barokizující stavbu vzniklou pro Leo Westreicha, na které se uplatnily zejména klasicistní detaily. Kapitulu krnovského pozdního historismu uzavírá vila Dr. J. Schnürcha, postavená na počátku 20. století, na jejíž historizující základ architekt narouboval secesní detaily.

Secesní prvky se na krnovské architektuře začaly uplatňovat čím dál častěji. Jako příklad mohu uvést stavbu z roku 1906 jejímž stavebníkem byl Ernst Rüger. Pozdní období secese zastupuje především vila Eugena Lindnera postavená mezi lety 1912-1913.

Co se týče moderny, tak ta se začala uplatňovat také počátkem 20. století, avšak na rozdíl od secese se zpočátku projevovala pouze skrytě. Například přestavba domu Franze Kurze, provedená podle návrhu Leopolda Bauera. Moderní tvarosloví rozvinul především na

fasádě domu otočené do dvora, přičemž uliční průčelí, ve kterém pozměnil pouze okenní otvory, si ponechalo svůj neorenesanční vzhled. Opravdu vynikající stavbu v duchu vídeňské moderny navrhl kolem poloviny 2. desetiletí 20. století Otto Prutscher pro Theodora Flemmicha.

Úplně samostatnou kapitolu tvoří příměstské vily stojící na Ježníku. Ty totiž více či méně uplatňují prvky vycházející z tzv. švýcarského stylu. Ten byl pravděpodobně oblíbený zejména kvůli romantickému vzhledu, který zapadal do tohoto malebného, lesy obklopeného prostředí nacházejícího se na úpatí Nízkých Jeseníků. Výjimku tvořila stavba vzniklá kolem roku 1910 na objednávku Aloise Larische, která se od ostatních zdejších staveb odlišovala modernějším pojetím.

Stejně tak, jak se postupem času měnil vzhled exteriérů, tak prošlo vývojem i vnitřní uspořádání staveb. Šlo zejména o rozmístění jednotlivých prostor. Velmi časté bylo situování hlavních obytných místností do uličního průčelí a provozního zázemí domu do jeho zadní části otočené směrem do zahrady. Po nějaké době se tento model obrátil. Samozřejmě se stavěly i vily podle původního uspořádání, ale majitelé začali více preferovat výhled z obývacího pokoje nebo jídelny do zahrady. Jako konkrétní příklad tohoto opačného uspořádání mohu uvést vilu Leo Westreicha vzniklou na přelomu 19. a 20. století.

Časem se změnilo také pojetí centrální chodby se schodištěm, které bývalo většinou zasunuto do hlavní osy zadního průčelí, tak jako například u vily Aloise Larische jun. z roku 1885. Od tohoto typu se architekti s nástupem moderny začali odklánět a preferovali obytné haly vznikající podle vzoru anglického domu s opravdu solitérními schodišti, která zpřístupňovala obytné místnosti obíhající kolem visuté galerie. První takovéto uspořádání se v Krnově uplatnilo ve vile Dr. J. Schnürcha z počátku 20. století. Dále se také obytná hala nacházela v Bauerem přestavěném domě Franze Kurze, jenž se bohužel

nedochoval. Jeho další realizace tohoto typu, která proběhla v roce 1911, se dodnes zachovala ve vile Hermanna, původně Karla Larische.

Na závěr své práce bych si chtěla položit otázku, zda existují shody a rozdíly mezi stavebním typem vily a obytným domem. Domnívám se, že se jich dá najít celá řada, ale napadá mě spíše více rozdílů nežli shod. Jak vila, tak rodinný dům plní především funkci obytnou. První rozdíl spočívá v tom, kdo daný typ obývá. Budeme-li se bavit o přelomu 19. a 20. století, tak v této době si vilu pořizovali především vysoce postavení měšťané, kteří se do této pozice etablovali převážně díky svým úspěchům v oblasti průmyslu. Ve většině případů se jednalo o továrníky, ale také o doktory, právníky, vysoce postavené úředníky apod. Naopak obytný dům si mohl pořídit i obyčejný dělník, protože hlavním kritériem takovéto stavby nebylo to, jak vypadá, ale jestli se v ní dobře žije. Zde se dostáváme k druhému podstatnému rozdílu, který spočívá v tom, že vila by měla do jisté míry reprezentovat svého majitele a jeho společenské postavení. Z toho důvodu stavebníci neváhali do svých domovů investovat opravdu velké částky.

Stavební typ vily původně sloužil především jako místo odpočinku vhodné pro rozvíjení ducha, ale také pro fyzickou práci. Později tomuto účelu odpovídaly především příměstské vily, které majitelům poskytovaly útočiště před ruchem velkoměsta. Ty můžeme najít zejména na Ježníku. Zde architekti umisťovali stavby do upravených rozlehlých zahrad, na které většinou navazoval les. Oproti tomu obytné domy obvykle nedisponovaly tak rozsáhlým pozemkem a pokud ano, tak určitě nesloužil jen pro okrasné účely.

V předchozích staletích byly rozdíly mezi vilami a obytnými domy jasně patrné. Rozlišit vilu od obytného domu mi v dnešní době připadá jako poměrně nesnadný úkol, protože hranice mezi těmito stavebními typy jsou stále tenčí a ty se kvůli tomu začínají vzájemně

prolínat. Při rozlišování hraje velkou roli také subjektivní vnímání každého z nás. Co jeden může považovat za vilu, druhý už nemusí.

Poznámky

¹ Karl M. Kuzmany, Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst* XIII, 1905, s. 89–112.

² Max Eisler, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 184–199.

³ Heinrich Schulig, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

⁴ Leopold Bauer, *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*, Wien – Leipzig 1931.

⁵ Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Zmizelá památka moderní architektury, in: *Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci* CCXLI, 1986, s. 14–20.

⁶ Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Architektura let 1850-1950 v Krnově, *Umění* XXXVIII., 1990, s. 521–533.

⁷ Jindřich Vybíral, Krnovský Rothsfeiler, *Umění* XLI, 1993, s. 405–413.

⁸ Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, II. svazek, J/N, Praha 1999.

⁹ Ľubica Mezerová a kol., Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál, Bruntál – Ostrava 2000.

¹⁰ Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002.

¹¹ Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008.

¹² Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013.

¹³ Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer. Heretik moderní architektury*, Praha 2015.

¹⁴ Dalibor Prix, Počátky města, in: František Kolář – Dalibor Prix – Michal Zezula (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016, s. 10–15, cit. s. 10.

¹⁵ K počátkům města existuje hned několik zdrojů více či méně věrohodných, jejich rozbor viz Jiří Kejř, *Počátky města Krnova*, Krnov 1968.

¹⁶ Dalibor Prix, Město ve středověku, in: František Kolář – Dalibor Prix – Michal Zezula (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016, s. 16–33, cit. s. 21.

¹⁷ Lubomír Dokoupil – Milan Myška, Slezsko a severovýchodní Morava. Historický nástin, in: Jakub Ivánek – Zdeněk Smolka (edd.), *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy*, Ostrava 2013, s. 36–65, cit. s. 38.

¹⁸ Alexandr Michal-Bernard – Irena Korbelářová, Krnov za vlády Hohenzollernů, in: František Kolář – Dalibor Prix – Michal Zezula (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016, s. 34–43, cit. s. 34.

¹⁹ Alexandr Michal-Bernard – Irena Korbelářová, Osudy města v době Lichtenštejnů, in: ibidem, s. 44–51, cit. s. 45–45.

²⁰ Irena Korbelářová, Krnov na prahu moderní doby, in: ibidem, s. 52–55, cit. s. 52–53.

²¹ Továrnou se stala v roce 1873 a má tedy už více jak 140 let dlouhou tradici. Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 349.

²² Hradby spolu s hlavními branami do města byly zbourány mezi lety 1831-1872, dodnes se dochovalo pouze několik krátkých úseků. Více viz Heinrich Kinzer – Ernst Königer, *Jägerndorfer Stadttore und ihre Geschichte*, Jägerndorf 1926.

²³ Dokoupil – Myška, Slezsko (pozn. 17), s. 53.

²⁴ Prostudovala jsem příslušné ročníky *Jägerndorfer Anzeiger*, který mi doporučila služba badatelny SOkA Bruntál se sídlem v Krnově. O dalších novinách, které v této době vycházely, informuje např. Stanislav Klívar, *Industrializace Krnova od 40. let 19. století do roku*

1914 (diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2010, s. 47–49.

²⁵ U městského kluziště postavil roku 1896 Ernst Latzel pavilon s restaurací, zázemím pro šatny a galerií pro muzikanty v patře. Více viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 248.

²⁶ O dalších spolcích více viz Josef Bartoš – Jindřich Schulz – Miloš Trapl, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, svazek XIII, Olomouc 1994, s. 169.

²⁷ O městském divadle otevřeném v roce 1854 se zmiňuje např. Vladimír Blucha, *Město mezi dvěma řekami*, Krnov 2007.

²⁸ Více viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 202

²⁹ Jak už název napovídá, tak periodikum se zabývalo hlavně interiéry, jejichž fotografické reprodukce zde bylo otištěny.

³⁰ Zde se nacházely mimo jiné i informace o různých významných architektech, bylo rozebíráno jejich dílo prezentované příslušnými fotografiemi.

³¹ Viz pozn. 1 a 2

³² Prameny a literatura: Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1881, Parkring 4, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2258; Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1903, Parkring 4, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2234; Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1902, Parkring 4, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2234; Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1926, Parkring 4, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2234; Kuzmany, Leopold Bauer (pozn. 1), s. 108–109, 112; Vybíral – Zatloukal, Zmizelá památka (pozn. 5); Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 524–525; Zatloukal, *Příběhy* (pozn. 10), s. 504.

³³ K jeho osobě se mi nepodařilo dohledat žádné informace.

³⁴ Tato stavební firma fungovala i po smrti svého zakladatele pod svým původním názvem Eduard Frank Baumeister. Vedení se ujaly Frankovi synové Maxmiliána Frank a Rudolf Frank a také Rudolfa Heiner. Činnost ukončili roku 1939. Viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura*

(pozn. 6), s. 531. Další informace viz Eduard Frank, stavitelství, Krnov, 1947-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 53, sig. AII178b).

³⁵ Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 321.

³⁶ Více viz Michaela Ryšková, *Sdílné město. Krnovské textilky v pohledu památkové péče*, Ostrava 2008, s. 77–79. Dále také Franz Kurz, Kommandit-Gesellschaft, tovární výroba suken, Krnov, 1870-1937, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 22, sig. AI20a).

³⁷ Architekt a krnovský rodák, který vystudoval na vídeňské Akademii u Otto Wagnera. V počátcích své tvorby se výrazně přikláněl k modernímu projevu, poté ale svou tvorbu přehodnotil a začal tvořit v intencích nového historismu, který byl jeho klientelou přijímán podstatně lépe. V Krnově vytvořil celou řadu návrhů na přetavby interiérů a exteriérů továrnických vil. Jeho asi nejvýznamnější realizovanou krnovskou stavbou byla vila Franze Kurze. Více viz Bauer, *Oberbaurat Professor* (pozn. 4); Vybíral, *Leopold Bauer* (pozn. 13).

³⁸ Jejím zakladatelem byl krnovský stavitel Josef Hartel (*1843 - †1914). Zaměřil se zejména na realizování staveb podle návrhů ostatních architektů. Jeho vlastní tvorba je typická zejména příklonem k neobaroknímu tvarosloví. Po jeho smrti činnost firmy neustala, ujali se jí jeho synové Rudolf a Otto Hartelovi, také architekti. Viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura*, (pozn. 6), s. 522, 531; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 323; další informace viz Josef Hartel, stavitel, Krnov, 1947-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 51, sig. AII168a).

³⁹ Hrubá omítka byla doplněna jen několika pruhy barevných kamenů.

⁴⁰ V roce 1889 vznikly za domem hospodářské budovy podle projektu opavských stavitelů Carla Kerna a Carla Bluma.

⁴¹ Prameny a literatura: Ernst Latzel, plánová dokumentace z roku 1882, Opparing 6, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2235; Ernst Latzel, plánová dokumentace z roku 1889, Opparing 6, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2235; Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1916, Opparing 6, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2235; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), 531.

⁴² Latzel (*1844 - †1910) patřil mezi nejvýznamnější krnovské architekty konce 19. a počátku 20. století. Jeho tvorba je typická zejména pro použití italského renesančního tvarosloví, které využil například na vilách Aloise Larische jun. a Karla Larische. Ty se staly prototypem pro další krnovské stavby. Kromě soukromých budov Latzel vyprojektoval také celou řadu veřejných budov, například pavilon krnovského kluziště, na kterém uplatnil prvky tzv. švýcarského stylu. Více viz Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 522; Michaela Neubauerová, Krnovský stavitel Ernst Latzel a jeho práce na Gräfenberku, in: *X. Svatováclavské česko-polsko-německé setkání v Jeseníku. Sborník referátů*, Jeseník 2000, s. 100–102; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), 327.

⁴³ Původně se dům nacházel na adrese Opparing 6.

⁴⁴ MM Krnov, sbírka fotografií; MUO SA, ev. č. A 2258 a A 2234.

⁴⁵ Prameny a literatura: Ateliér Köstler-Koch, plánová dokumentace z roku 1920, Dělnická 124/9 Krnov, SOKA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov-dodatky, č. pom. 660, inv. č. 427, k. 223; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Dělnická 9/254, SSÚ MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 531; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 7), s. 406; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 110.

⁴⁶ Alois Larisch sen. (*1810 - †1880) byl zakladatelem textilního podniku, jemuž předcházela ruční tkalcovna, přádelna a barvírna sukna, kterou založil již roku 1831. Postupem času výrobu značně rozšířil. Se svou manželkou Johannou měl sedm dětí, z toho tři syny:

Aloise, Karla a Rudolfa. Ti se později také uplatnili ve vedení továrny. Mezi lety 1864-1872 zastával post starosty města Krnova. Více viz MM [Milan Myška], heslo Larisch, in: Milan Myška et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století II*, Ostrava 2008, s. 207–209.

⁴⁷ Roku 1890 svůj podíl ve firmě prodal svým bratrům. Další informace o jeho osobě nemáme.

⁴⁸ Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 522.

⁴⁹ Anton Köstler a Eugen Koch, více viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 326–327. Plánovaná přístavba v zadním průčelí domu nebyla pravděpodobně nikdy zrealizována.

⁵⁰ Vlňařské závody, které vznikly ve 40. letech 20. století spojením asi 10 dříve soukromých textilních továren. Tento národní podnik v době své největší prosperity zaměstnával asi 2420 pracovníků. V současnosti už nefunguje.

⁵¹ Prameny a literatura: Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1912, Říční okruh 6/12a, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2256; Franz Ehrenberger, plánová dokumentace z roku 1922, Říční okruh 6/12a, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2256; dokumenty ve spisu Říční okruh 12, SSÚ MěÚ Krnov; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá vila Karla Larische, Říční okruh 12, Krnov, SSP MěÚ Krnov; Bauer, *Oberbaurat Professor* (pozn. 34), s. 80, 81, 123, 124; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 527; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 7), s. 406; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; Mezerová, *Seznam* (pozn. 9), s. 112; JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Hermanna Larische, in: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008, s. 55–57; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 253.

⁵² Viz obr. č. 31.

⁵³ Více viz heslo Vila Rudolfa Larische

⁵⁴ V roce 1909 se stal prokuristou firmy Alois Larisch & Söhne a o

dva roky později také jejím společníkem. Poté zastával post technického ředitele. Viz Myška, *Historická encyklopedie* (pozn. 46), s. 208.

⁵⁵ Sochařskou výzdobu kašny provedl Josef Obeth.

⁵⁶Viz obr. č. 35.

⁵⁷ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 16758/8-3018. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=127345&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 15.4.2017)

⁵⁸ Prameny a literatura: Hans Miksch a Julian Niedzielski, plánová dokumentace z roku 1887, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2257; Hans Miksch a Julian Niedzielski, plánová dokumentace z roku 1888, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2257; Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1912, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2257; Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1929, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2257; dokumenty ve spisu Městský dům, bývalá vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14, SSP MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 530; Vybíral, *Krnovský Rothsfeiler* (pozn. 7), s. 406–408; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Rudolfa Larische, in: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008, s. 21–23; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 256

⁵⁹ Viz pozn. 46.

⁶⁰ Myška, *Historická encyklopedie* (pozn. 46), s. 208.

⁶¹ Vybíral v článku zveřejněném v časopise *Umění* XLI z roku 1993 zmiňoval jako projektanta Ernsta Latzela, roku v publikaci *Slavné vily Moravskoslezského kraje* z roku 2008 už jako projektanty uvedl Hanse Miksche a Juliana Niedzielskiho.

⁶² Více o jeho životě, postavení a dalších zakázkách viz

<http://architektenlexikon.at/de/403.htm> (vyhledáno dne 1.4.2017).

V češtině viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 328.

⁶³ V něm. jazyce rozsáhlé info o jeho osobě a díle viz <http://architektenlexikon.at/de/740.htm> (vyhledáno dne 1.4.2017).

Česky také viz Strakoš, *Průvodce* (pozn.12), s. 329–330.

⁶⁴ Na tomto návrhu je zachyceno i prostředí, do jakého mohla být vila zasazena.

⁶⁵ Vybíral v článku otištěném v časopise *Umění* XLI z roku 1993 tvrdil, že pokoj nechal Larisch zařídit podle Bauerova návrhu v roce 1900, v knize *Slavné vily Moravskoslezského kraje* z roku 2008 už zmiňoval rok 1902. V monografii, kterou vydal v roce 2015 tuto změnu názoru vysvětlil takto: „*Na fotografiích v Bauerově pozůstalosti v Albertině je datace 1902 architektem opravená na 1900, původní vročení se však zdá pravděpodobnější.*“

⁶⁶ Viz pozn. 54.

⁶⁷ Od roku 1906 byl prokuristou rodinné firmy a od roku 1911 jejím obchodním ředitelem, téhož roku vystupuje jeho otec z podniku a předává ho jemu a jeho mladšímu bratrovi Hermannovi. Kráčel ve šlépějích svého otce, stejně jako on byl členem obecního zastupitelstva a mnoha dalších výborů či komisí. Viz Myška, *Historická encyklopedie* (pozn. 46), s. 208.

⁶⁸ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 26253/8-3019. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=137416&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 15.4.2017)

⁶⁹ Prameny a literatura: Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1924, Textilní 3/155 a 5/156, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2261; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3-5, SSP MěÚ Krnov; Bauer, *Oberbaurat Professor* (pozn. 4), s. 122–123; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6) s.

529–530; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Aloise Chlupačka, in: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008, cit. s. 73–75; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 287.

⁷⁰ Firmu založil roku 1872 Ernst Seidel. Od roku 1889 vlastnil tuto firmu Johann Chlupaček (*? - †1917), otec Aloise Chlupačka. Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 347.

⁷¹ Alois Chlupaček se roku 1911 stal společníkem firmy, která byla od téhož roku vedena jako veřejná obchodní společnost pod názvem Johann Chlupaczek & Sohn. Viz Klívar, *Industrializace* (pozn. 24) s. 31. Více viz Jan Chlupáček a syn, továrna na sukna, Krnov, 1892-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 84, sig. AIV89a). Alois měl spolu se svou manželkou Marií Sárrou tři syny – Johanna (*1912 - †1976), Aloise jun. (*1914 - nezvěstný od r. 1945) a Roberta (*1917 - †?). Kvůli židovskému původu matky bohužel prožila rodina během 2. světové války velké útrapy.

Viz <http://www.krnovskasynagoga.cz/ke%20stazeni/seznam obyvatel 1938.htm> (vyhledáno dne 1.4.2017)

⁷² Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 29329/8-3023. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=140701&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 15.4.2017)

⁷³ Prameny a literatura: Výstavba obytných domů, dále různé stavební práce, 1911-1944, Krnov (Bennischerstrasse), SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, čís. pom. 660, inv. č. 394, k. 198; Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1892, Čsl. armády 842/52, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2249; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu ČSA 52, SSÚ MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 527; JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Gustava Kandlera,

in: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008, s. 24–26; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 106. Jindřich Vybíral v knize *Slavné vily Moravskoslezského kraje* z roku 2008 uvádí dataci kolem roku 1888, kdežto Martin Strakoš v publikaci *Průvodce architekturou Krnova* z roku 2013 uvádí rok 1892. Přikláním se k dataci Strakoše, jelikož se mi nepodařilo dohledat plánovou dokumentaci z roku 1888 ani jiné informace, které by hovořily o vzniku vily již v tomto roce.

⁷⁴ Viz Klívar, *Industrializace* (pozn. 24), s. 55–56. Další informace viz Gustav Kandler, *mlynářství, parní cihelna, Krnov 1947-1949*, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 54, sig. AII193

⁷⁵ Martin Strakoš v hesle *Vila Gustava Kandlera* v knize *Průvodce architekturou Krnova* stavbu označil za kulturní památku, přestože tato vila není zapsaná na seznamu nemovitých kulturních památek.

⁷⁶ *Prameny a literatura*: Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1895, náměstí Míru 165/12, Krnov, ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5; dokumenty ve spisu Nám. Gen. Jeremenko 12/145, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Vila Floriana Schmidta, Náměstí Míru 12, SSP MěÚ Krnov; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 213.

⁷⁷ Florian Schmidt jun. (*1856 - †1938) a jeho otec Florianem Schmidtem sen. (†1888) založili firmu již kolem roku 1870. V roce 1881 vznikla veřejná obchodní společnost Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné zboží a o rok později dodal stavitel Ernst Latzel projekt na tovární budovu. Schmidtové byli velmi úspěšnými továrníky, o čemž svědčí mimo jiné fakt, že továrna byla později ještě třikrát rozšířena. Roku 1906 se stal společníkem firmy Florian Karel Schmidt (*1884), který byl synem Floriana Schmidta jun. Viz ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, úvod k pomůcce zpracovala Anna Horváthová.

⁷⁸ Roku 1902 se Frankova stavební firma podílela na rozšíření Schmidovy tovární budovy a roku 1904 pro něj navrhl příměstskou vilu na Ježníku.

⁷⁹ Viz spis Vila Floriana Schmidta, Náměstí Míru 12, Evidenční list nemovité kulturní památky, vila č.p. 165, v roce 2008 zpracoval Martin Strakoš, SSP MěÚ Krnov.

⁸⁰ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 41734/8-3015. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=153857&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 16.4.2017)

⁸¹ Prameny: Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 21/21, SSÚ MěÚ Krnov.

⁸² Dochované prameny neposkytují žádné další informace k jeho osobě.

⁸³ Prameny a literatura: Wenzel Bürger, plánová dokumentace z roku 1899, Šmeralova 20/3, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2245; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Šmeralova 3, Krnov, SSP MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 522–523; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 279.

⁸⁴ Pavel Petr, *Výrobní likérů firmy Siegfried Gessler v Krnově* (diplomová práce), Ústav historie a muzeologie, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2005, s. 14.

⁸⁵ Architekt Wenzel Bürger (1869, Jablonné v Podještědí - †1946, Hochweitzschen) byl činný zejména v Saské Kamenici (Chemnitz) v Německu, kde se nacházel jeho ateliér, a kde vznikla podle jeho projektů celá řada vil. Samozřejmě se nesoustředil pouze na tento typ staveb, mimo jiné vyprojektoval saskokamenickou synagogu nebo budovu nakladatelství Chemnitzer Neuesten Nachrichten. Zpočátku

tvořil v intencích historismu, později začal do svého díla vnášet i secesní prvky, a nakonec dospěl k počínající moderně. Více viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 319–320.

⁸⁶ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 14074/8-3022. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=124409&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 15.4.2017)

⁸⁷ Prameny a literatura: Otto Prutscher, plánová dokumentace z roku 1927, Revoluční 893/46, Krnov, ZA Opava, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, inv. č. 3, k. 1; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Městský dům, Revoluční 46, Krnov, SSP MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 523, 530; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 241.

⁸⁸ Bohužel se mi k němu nepodařilo dohledat žádné další informace.

⁸⁹ Emil (*1885 - †1943, Anglie) a Otto Bellakovi (*1886) se v roce 1911 stali společníky firmy W. a J. Bellak, továrna na vlněné zboží, kterou v roce 1876 založili Wilhelm a Jacob Bellakovi. Pravděpodobně v roce 1925 se stali jedinými majiteli firmy. Jelikož byli židovského původu, tak ještě před vypuknutím 2. světové války emigrovali do Anglie, kde starší Emil zemřel. Více viz ZA Opava, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, úvod k pomůcce zpracovala Jana Jedličková.

⁹⁰ Z toho, že se zde nacházel dětský pokoj usuzuji, že byt v patře obýval Otto Bellak se svou manželkou Elise a dětmi. Emil Bellak byl svobodný a pravděpodobně žádné děti neměl. Více viz http://www.krnovskasynagoga.cz/ke%20stazeni/seznam_obyvatel_1938.htm (vyhledáno dne 10.4.2017)

⁹¹ O architektu Otto Prutscherovi více viz heslo Vila Theodora Flemmicha.

⁹² Viz obr. 119.

⁹³ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 34948/8-3016. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=146689&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 15.4.2017)

⁹⁴ Prameny: Josef Nebehosteny, plánová dokumentace z roku 1903, Ježník 1821/45, Krnov, ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 67, k. 6; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Ježník 45/45, SSÚ MěÚ Krnov.

⁹⁵ Ježník se nachází zhruba 4 km západně od Krnova a odjakživa byl zejména díky malebné přírodě a příznivým klimatickým podmínkám oblíbeným cílem výletníků. Obyvatelé města sem jezdili zejména kvůli čistému vzduchu, který měl příznivý vliv na jejich zdraví. Někteří si zde postavili také své letní vily. Město investovalo do vzniku stezek a lesních odpočívadel. V roce 1909 byla zavedena v letních měsících (květen až říjen) pravidelná autobusová linka z města až na Ježník. Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 358–362.

⁹⁶ Viz pozn. 77.

⁹⁷ Viz http://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/krnovskyflorianschmidt-je-velka-legendaautomobilismu-20160221.html (vyhledáno dne 10.4.2017)

⁹⁸ Architekt Josef Nebehosteny (*1852, Vídeň – †1921, Brno) studoval mezi léty 1870–1872 na Akademii výtvarných umění ve Vídni a poté absolvoval několik stáží. Po svém vyučení se usadil v Brně, kde postavil řadu veřejných, ale i soukromých budov. Viz <http://encyklopedie.brna.cz/homemmb/?acc=profilosobnosti&load=10500> (vyhledáno dne 10.4.2017)

⁹⁹ Prameny: Plánová dokumentace ve spisu Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov.

¹⁰⁰ Továrník Heinrich Kudlich (*1859 – †1926) byl synem Johanna Kudliche (*1828 – †1898), zakladatele továrny na výrobu punčoch a

pleteného zboží, fungující od roku 1854. Časem se stali Heinrich a jeho mladší bratr Josef (*1863 – †1926) zástupci a později také majiteli firmy. Ta nesla od roku 1890 název Jana Kudlicha synové. Více viz MM [Milan Myška], heslo Kudlich, Johann, in: Milan Myška et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století*, Ostrava 2003, s. 246.

¹⁰¹ Vesnice ležící asi 5 km severozápadně od Krnova, jehož osadou se stala v roce 1919. Viz Josef Bartoš – Jindřich Schulz – Miloš Trapl, *Historický místopis* (pozn. 26), s. 169.

¹⁰² Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 362.

¹⁰³ Jediné, co na půdorysech postrádám je vyznačení prostor pro koupelnu se záchodem.

¹⁰⁴ Prameny a literatura: Franz Blasch, fa Alois Geldner, plánová dokumentace z února 1906, Bruntálská 1199/7, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2241; Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, plánová dokumentace z července 1906, Bruntálská 1199/7, Krnov, MUO SA, ev. č. A 2240; dokumenty ve spisu Bruntálská 7/277, SSÚ MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Bruntálská 7, rodinný dům E. Rügera, SSP MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, *Architektura* (pozn. 6), s. 525; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; Mezerová, *Seznam* (pozn. 9), s. 111; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 89.

¹⁰⁵ Ernst Rüger založil továrnu na výrobu umělého kamene a sochařských výdusků v roce 1911. Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 350.

¹⁰⁶ Franz Blasch (*1878 – †1915) vystudoval průmyslovou školu v Brně a následně pracoval jako kreslič u krnovského stavitele Ernsta Latzela a poté také u opavského stavitele Aloise Geldnera. Na přelomu století se stal jedním z nejvýznamnějších krnovských stavitelů. Pravděpodobně ještě v době svého působení u Ernsta Latzela se mohl podílet na návrhu krnovského evangelického kostela, postaveného mezi léty 1900-1903. Jeho snad největším úspěchem byla realizace

přestavby krnovské spořitelny mezi léty 1904-1906. V jeho tvorbě je hojně zastoupeno především secesní tvarosloví. Více viz Strakoš, Průvodce (pozn. 12), s. 319; Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 6), cit. s. 525, 532; Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 688.
¹⁰⁷ Víme jistě, že Frank návrh nevypracoval, protože zemřel již v dubnu roku 1906. Viz

http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=1&actualImg=8 (vyhledáno dne 13.4.2017) Na plánové dokumentaci je podepsán stavitel Rudolf Heiner.

¹⁰⁸ Viz spis Bruntálská 7, rodinný dům E. Rügera čp. 1199, Evidenční list nemovité kulturní památky, Městský dům č.p. 1199, v roce 1986 zpracoval Jindřich Vybíral, SSP MěÚ Krnov.

¹⁰⁹ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 34902/8-3012. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=146642&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 16.4.2017)

¹¹⁰ Prameny: Plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Bruntálská 110/169, SSÚ MěÚ Krnov.

¹¹¹ Kostelec (něm. Weiskirch) byl původně německou obcí ležící zhruba 4 km východně od Krnova. V roce 1919 stal osadou Krnova a od roku 1935 je jednou z jeho místních částí. Viz Josef Bartoš – Jindřich Schulz – Miloš Trapl, *Historický místopis* (pozn. 26), s. 172.

¹¹² Wilhelm Aue se svou firmou postavil převážně koncem 19. a počátkem 20. století na 95 přízemních domků na východním konci Kostelce pod kopcem Hanselberg. Žili v nich tovární dělníci, kteří se sem stěhovali natrvalo se svými rodinami. Roku 1928 se již mluví o Aue-kolonii a z roku 1936 je doložený název ulice Auegasse. Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 652; výstavba obytných domů, dále různé stavební práce, 1869-1943, Krnov-Kostelec (Weiskirch), SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, č. pom. 660, inv.

č. 385, k. 189.

¹¹³ Například viz http://zpravy.idnes.cz/krnovem-se-na-petikilometrech-prohnal-tornado-potvrdil-meteorolog-1jy-/domaci.aspx?c=A130619_135959_ostrava-zpravy_jog

¹¹⁴ Veškeré informace uvedené v tomto hesle jsem získala od současného majitele, který mi navíc poskytl i plánovou dokumentaci. V archivu stavebního úřadu města Krnova se žádné původní dokumenty nedochovaly.

¹¹⁵ Viz katalogové heslo 7. Vily Aloise Chlupačka a zejména poznámky 70 a 71.

¹¹⁶ Prameny a literatura: dokumenty ve spisu Sovětské ar. 8/297, SSÚ MěÚ Krnov; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Vila Mikulášská 8, Krnov, SSP MěÚ Krnov; Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 6), s. 528; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; Mezerová, *Seznam* (pozn. 9) s. 112; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12) s. 186.

¹¹⁷ Viz spis Vila Mikulášská 8 Krnov, Evidenční list nemovité kulturní památky, Městský dům č.p. 854, v roce 1986 zpracoval Jindřich Vybíral, SSP MěÚ Krnov.

¹¹⁸ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 44809/8-3020. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=157207&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 16.4.2017)

¹¹⁹ Prameny a literatura: Otto Prutscher, plánová dokumentace z roku 1914, Hlubčická 152/20, Krnov, MUO SA, ev. č. A 231; plánová dokumentace a ostatní dokumenty ve spisu Hlubčická 18+20, SSÚ MěÚ Krnov, dokumenty ve spisu Flemmichova vila čp. 151 a 152, SSP MěÚ Krnov; dokumenty ve spisu Kojenecký ústav, bývalá Flemmichova vila čp. 151 a 152 s areálem, SSP MěÚ Krnov; Eisler, Otto Prutschers (pozn. 2); Vybíral – Zatloukal, Architektura (pozn. 6),

s. 528; Samek, *Umělecké památky* (pozn. 8), s. 206; JV [Jindřich Vybíral], heslo Vila Theodora Flemmicha, in: Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008, s. 58–60; Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 146.

¹²⁰ Viz Schulig, *Ein Heimatbuch* (pozn. 3), s. 347.

¹²¹ *Ibidem*, s. 351.

¹²² Theodor Flemmich měl se svou manželkou Theresií (*1870 - †?) pět dcer, Theresii (*1898), Gertrud (1899), Margarethu (1901), Christinu (1902) a Theodoru (*?). První dcera Theresie však zemřela hned po porodu a Margaretha se nedožila dospělého věku. Viz Pavel Petr, Nástin rodinného prostředí krnovských Flemmichů do 30. let 20. století, in: *Sborník bruntálského muzea*, Bruntál 2009, s. 49–54.

¹²³ Je zajímavé, že návrh nezadal Leopoldu Bauerovi, který byl Flemmichovým vzdáleným bratrancem. Zdá se pravděpodobné, že v této době mezi nimi proběhly nějaké neshody. Viz Vybíral, *Slavné vily* (pozn. 119), s. 58.

¹²⁴ Více viz Strakoš, *Průvodce* (pozn. 12), s. 330–331; Pavel Zatloukal, *Příběhy* (pozn. 10), s. 645.

¹²⁵ V původním plánu z roku 1914 je místo zimní zahrady umístěné v půlkruhovém rizalitu zakreslena nezastřešená terasa se dvěma schodišti po stranách vedoucími do zahrady.

¹²⁶ Do státního seznamu zapsaná před rokem 1988 pod rejstříkovým číslem 42141/8-2464. Viz

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?IdReg=154293&oKodKr=81&oNazSidOb=Krnov&Uz=B&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=15.06.2017&Limit=25> (vyhledáno dne 16.4.2017)

Seznam použitých zkratk

AM	Archiv města
č. pom.	číslo pomůcky
ev. č.	evidenční číslo
fa	firma
inv. č.	inventární číslo
k.	karton
MěÚ	Městský úřad
MM	Městské muzeum
MUO	Muzeum umění Olomouc
SA	sbírka architektury
sig.	signatura
SOkA	Státní okresní archiv
SSPP	spisovna Státní památkové péče
SSÚ	spisovna stavebního úřadu
ZA	Zemský archiv

Seznam vyobrazení

1. Krnov, orientační mapa, výřez, 1906.

Zdroj: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, č. pom. 406, inv. č. 1965, dostupné také online

http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=1&actualImg=2 (vyhledáno dne 16.5.2017)

2. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, půdorysy.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2258

3. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902, půdorys prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. evidenční číslo A 2234

4. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, hlavní vstup.

Zdroj: Karl M. Kuzmany, Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst* XIII, 1905, s. 98. Dostupné také online

<http://daten.digitaler-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087522/images/index.html?id=00087>

[522&groesser=&fip=eayaenyztzsqreayaxdsydenyztseayaxs&no=30&seite=103](#) (vyhledáno dne 16.5.2017)

5. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, obytná hala se schodištěm.

Zdroj: viz obr. 4, s. 100

6. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, obytná hala – sedací kout v nice pod schody.

Zdroj: viz obr. 4, s. 106.

7. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, jídelna s krbem.

Zdroj: viz obr. 4, s. 105.

8. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, salón s vestavěnými prosklenými skříněmi.

Zdroj: viz obr. 4, s. 102.

9. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, kuchyň.

Zdroj: viz obr. 4, s. 109.

10. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, ochoz v patře.

Zdroj: viz obr. 4, s. 101.

11. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, zimní zahrada v prvním patře.

Zdroj: viz obr. 4, s. 104.

12. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, pokoj stavebníkovy dcery Lili v prvním patře.

Zdroj: Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer. Heretik moderní architektury*, Praha 2015, s. 168.

13. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, koupelna v prvním patře.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F760

14. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, ložnice paní domu v prvním patře.

Zdroj: viz obr. 4, s. 107.

15. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, návrh uličního průčelí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2258
16. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, plánová dokumentace, 1902, návrh uličního průčelí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2234
17. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, plánová dokumentace, 1902, návrh průčelí otočeného do dvora.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2234
18. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, nárožní arkýř.
Zdroj: viz obr. 4, s. 99.
19. Eduard Frank, vila Franze Kurze, původně J. Larische a k ní přilehlé hospodářské budovy, plánová dokumentace, 1903.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2234
20. Josef Hartel, vila Hanse Hoffmanna, původně F. Kurze a J. Larische, plánová dokumentace, 1926, návrh uličního průčelí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2234
21. Krnov, část ulice Opparing, po roce 1889, pohled od jihozápadu.
Zdroj: http://www.krnov.cz/assets/Image.ashx?id_org=7455&id_obrazky=2271 (vyhledáno dne 16.5.2017)
22. Krnov, mapa, výřez, současný stav, červená linie zhruba vyznačuje část ulice Opparing. Dnes tímto místem vede poválečné přemostění spojující Říční okruh s Opavskou.
Zdroj: mapy.cz (vyhledáno dne 16.5.2017)
23. Ernst Latzel, novostavby po straně domu Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1882.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235
24. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1889, půdorys přízemí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235
25. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, upravená plánová dokumentace, 1889, půdorys přízemí s vyznačením původního

vnitřního uspořádání vily.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235

26. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1889, půdorys prvního patra s příčnou přístavbou.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235

27. Josef Hartel, dům Huga Harbandera, původně E. Latzela, plánová dokumentace, 1916, nahoře průřez domem, vlevo dole půdorys přízemí, vpravo dole půdorys prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235

28. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1889, návrh uličního průčelí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2235

29. Krnov, dům Ernsta Latzela, po roce 1889, pohled od severozápadu z druhého břehu řeky Opavy, Latzelův dům je uprostřed.

Zdroj: sbírka velkoformátových fotografií a pohlednic Jiřího Křivy, fotografie pořízena na výstavě Pohledy na Krnov II, kterou pořádalo MM Krnov ve Flemmichově vile mezi 28.1. - 26.2.2017 Foto: Klára Čermáková

30. Krnov, část ulice Opparing, po roce 1885, pohled od východu, červené šipky označují totožné vily Karla a Aloise Larische jun.

Zdroj:

<http://thumbs.ebaystatic.com/images/g/XBYAAOSwdGFY2Vv0/s-1225.jpg> (vyhledáno dne 16.5.2017)

31. Eduard Frank, situační plán vytvořený pro podnik Florian Schmidt & Sohn, 1914, výřez, vily bratří Larischů postavené v ulici Larischgasse v těsné blízkosti rodinné továrny, část jejího areálu je viditelná v levém horním rohu.

Zdroj: spis Říční okruh 12, SSÚ MěÚ Krnov

32. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, půdorys přízemí.

Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 213, s 110.

33. Ateliér Köstler-Koch, vila Aloise Larische jun., plánová dokumentace, 1920, půdorys přízemí.

Zdroj: SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov-dodatky, č. pom. 660, inv. č. 427, k. 223.

34. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, západní průčelí se vstupem, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
35. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, uliční průčelí, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
36. Franz Ehrenberger, novostavba přádelny a skladu firmy Alois Larisch & Söhne, plánová dokumentace, 1922, propojení vily s Karla Larische, později Hermanna Larische s továrním komplexem.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256
37. Ernst Latzel, vila Karla Larische, 1885, půdorys.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 213, s 253.
38. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, obytná hala v přízemí s vřetenových schodištěm.
Zdroj: Jindřich Vybíral, Leopold Bauer. *Heretik moderní architektury*, Praha 2015, s. 428.
39. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, krb v obytné hale v přízemí.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F756
40. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, vitrajová okna v obytné hale v přízemí, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
41. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, štukový strop v obytné hale v přízemí, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
42. Josef Obeth, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, kašna v obytné hale v přízemí.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F757
43. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, jídelna v přízemí.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F755
44. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, jídelna v přízemí, pohled do alkovny.

Zdroj: Jindřich Vybíral, Leopold Bauer. *Heretik moderní architektury*, Praha 2015, s. 431.

45. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1926, první patro, ložnice s nikou, do níž architekt zasadil krb, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

46. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, exteriér vily, pohled od jihozápadu, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

47. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, exteriér vily, cylindrický rizalit v průčelí fasády, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

48. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, dříve K. Larische, plánová dokumentace, 1912, půdorys suterénu, zde zaznačeno propojení vily s tovární budovou.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2256

49. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1887, půdorys vily, prostor schodiště v zadním průčelí je jen mírně odstupněný.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2257

50. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1888, půdorys vily, prostor schodiště v zadním průčelí je oproti předchozímu plánu odstupněný výrazněji.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2257

51. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, pánský pokoj.

Zdroj: viz obr. 4, s. 111.

52. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, sekretář v pánském pokoji.

Zdroj: viz obr. 4, s. 110.

53. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, Říční okruh 4/14, centrální hala s dřevěným schodištěm v přízemí.

Zdroj: Jindřich Vybíral, Krnovský Rothsfeiler, *Umění XLI*, 1993, s. 411.

54. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, podesta schodiště s oknem zdobeným v dolním a horním páse geometrickými motivy.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 257.
55. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, první patro pohled na dřevěné zábradlí, okno a kazetový strop z omítnutých železobetonových nosníků.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 257.
56. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, gotizující klenutý prostor s krbem v suterénu.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 257.
57. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, západní průčelí s vchodem, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
58. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, uliční průčelí, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
59. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, východní průčelí s balkónem, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
60. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1912, pohled na východní průčelí, v zadní části je patrná nová přístavba.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2257
61. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1929, pohled na východní průčelí, v zadní části je patrná další nová přístavba.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2257
62. Veduta firmy Johann Chlupaček a syn, továrna na vlněné zboží, po roce 1923, grafika,
Zdroj: sbírka Zbyňka Šarmana
63. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, půdorys, druhá vila je stejná, jen zrcadlově převrácená.

Zdroj: Klára Čermáková, původní dokument uložený v MUO SA, ev. č. A 2261

64. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1924, půdorys.

Zdroj: spis Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3-5, SSPP MěÚ Krnov

65. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, dolní hala.

Zdroj: Jindřich Vybíral, Leopold Bauer. *Heretik moderní architektury*, Praha 2015, s. 432.

66. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, horní hala.

Zdroj: Jindřich Vybíral, Leopold Bauer. *Heretik moderní architektury*, Praha 2015, s. 432.

67. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, krb v horní hale.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F770

68. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, jídelna.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F783

69. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, salón.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F775

70. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, pánský pokoj.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F771

71. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, uliční průčelí levé vily, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

72. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, uliční průčelí pravé vily, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

73. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923, zahradní průčelí, zde již vily spojuje centrální přístavba.

Zdroj: spis Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3-5, SSPP MěÚ Krnov

74. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923, uliční průčelí, z kterého vybíhá cylindrický rizalit.

Zdroj: spis Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3-5, SSPP MěÚ Krnov

75. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera a jeho mlýn, situační plán, 1892, stavebníková vila je zaznačena červeně.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2249
76. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, hala.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 107.
77. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys přízemí.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2249
78. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys prvního patra.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2249
79. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, jídelna, současný stav.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 107.
80. Rudolf Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1911, půdorys přízemí v zadní části doplněný o přístavbu.
Zdroj: Klára Čermáková, umístění původní plánové dokumentace: spis ČSA 52, SSÚ MěÚ Krnov
81. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, jižní průčelí se vstupem, současný stav.
Zdroj: <http://static.panoramio.com/photos/large/41031360.jpg>
(vyhledáno dne 17.5.2017)
82. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, pohled na východní (uliční) a severní (zadní) průčelí, kde je zřetelná přístavba, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
83. Eduard Frank, situační plán vytvořený pro podnik Florian Schmidt & Sohn, 1914, výřez, vila Floriana Schmidta označena červeně v nároží ulic Markusplatz a Venedig-strasse, areál továrny Florian Schmidt & Sohn je v horní části plánu.
Zdroj: spis Říční okruh 12, SSÚ MěÚ Krnov
84. Veduta firmy Florian Schmidt & Sohn, 1916, grafika.
Zdroj: <http://i.ebayimg.com/images/g/elsAAOSwEeFVCukG/s-1300.jpg> (vyhledáno dne 17.5.2017)

85. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1895, půdorys přízemí.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě, ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5

86. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, samonosné schodiště s dekorativním zábradlím, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

87. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, štuková výzdoba stěn, současný stav.

Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 214.

88. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1895, půdorys prvního patra.

Zdroj: ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5

89. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, knihovna v prvním patře, současný stav.

Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 215.

90. Neznámý autor, vila Floriana Schmidta jun., asi 1914-1939, závěsy dveří ve tvaru dubových snítek a kachlová kamna, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

91. Neznámý autor, vila Floriana Schmidta jun., asi 1914-1939, kachlová kamna zdobená figurálním a florálním dekorem, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

92. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, severní fasáda s vchodem, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

93. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, západní fasáda a arkýř v nároží, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

94. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, půdorys přízemí.

Zdroj: spis Ježník 21, SSÚ MěÚ Krnov

95. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, půdorys prvního patra s lodžii směřující do zahrady.
Zdroj: spis Ježník 21, SSÚ MěÚ Krnov
96. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, zahradní průčelí s lodžii a oktogonálním arkýřem s věží.
Zdroj: spis Ježník 21, SSÚ MěÚ Krnov
97. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, 1897, uliční průčelí, současný stav.
Zdroj: Klára Čermáková
98. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, 1897, východní průčelí, zřetelná je zazděná lodžie při levém okraji fotografie, současný stav.
Zdroj: Klára Čermáková
99. Krnov, ulice Göbelgasse, po roce 1900, pohled od jihozápadu, v popředí vila Leo Westreicha, v pozadí provozně-administrativní budova krnovské likérky.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F79
100. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys přízemí, odlišné řešení verandy.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245
101. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys suterénu, pravá část byla obytná.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245
102. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys podkroví se dvěma hostinskými pokoji.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245
103. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, pohledy na průčelí vily.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245
104. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, 1899-1900, západní průčelí se vstupem, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
105. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, východní průčelí otočné do zahrady, původně otevřená terasa s balkónem neseným na sloupech.
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2245

106. Daneš Herel, bývalá vila Leo Westreicha, plánová dokumentace, 1995, východní průčelí otočné do zahrady, současný stav, zrealizovaná zasklená veranda se stříškou a dvoukřídlé schodiště.
Zdroj: spis Vila Šmeralova 3 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
107. Daneš Herel, bývalá vila Leo Westreicha, plánová dokumentace, 1995, severní průčelí s půlkruhovým rizalitem, současný stav.
Zdroj: spis Vila Šmeralova 3 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
108. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, 1899-1900, jižní průčelí, detail okna, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
109. Krnov, část ulice Rudolfstrasse, po roce 1903, pohled od východu, uprostřed vila Dr. J. Schnürcha.
Zdroj: <http://static3.akpool.de/images/cards/87/875057.jpg>
(vyhledáno dne 17.5.2017)
110. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, dvoupodlažní hala s trojramenným schodištěm.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F789
111. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, galerie v prvním patře.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F786
112. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, půdorys prvního patra.
Zdroj: spis Městský dům Revoluční 46 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
113. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, vitrajové okno v hale.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 242.
114. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, hlavice zábradlí schodiště.
Foto: současný majitel vily
115. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, 1927, ústřední topení nainstalované v krbech z leštěného kamene z ozdobnými kovovými mřížemi.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F788

116. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, 1927, jídelna Otto Bellaka, v pozadí krb se skrytým ústředním topením.
Zdroj: ZA Opava, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, inv. č. 3, k. č. 1
117. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1927, systém ústředního topení.
Zdroj: ZA Opava, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, inv. č. 3, k. 1
118. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, uliční průčelí s vchodem, současný stav.
Foto: současný majitel vily
119. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, západní fasáda s bočním vchodem.
Zdroj: spis Městský dům Revoluční 46 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
120. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, východní fasáda s terasou, původně otevřenou. Nakonec vznikla prosklená terasa.
Zdroj: spis Městský dům Revoluční 46 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
121. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, věž v nároží.
Foto: Klára Čermáková
122. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1903, východní průčelí.
Zdroj: ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 67, k. 6
123. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, jižní průčelí otočené do zahrady.
Zdroj: spis Ježník 45, SSÚ MěÚ Krnov
124. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, stáj pro koně, jejíž součástí byla i obytná místnost.
Zdroj: spis Ježník 45, SSÚ MěÚ Krnov
125. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, půdorys stáje.
Zdroj: spis Ježník 45, SSÚ MěÚ Krnov

126. Veduta firmy Florian Schmidt & Sohn, výřez 1916, grafika, v medailonu zobrazení továrníkovi vily v okolním prostředí.
Zdroj: <http://i.ebayimg.com/images/g/elsAAOSwEeFVCukG/s-1300.jpg> (vyhledáno dne 17.5.2017)
127. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, půdorys přízemí. Zdroj: spis Ježník 45, SSÚ MěÚ Krnov
128. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, veranda je oproti původnímu návrhu značně vyvýšena.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, složka 76,2 (digitalizováno)
129. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, uliční průčelí, hrázdění v prvním patře, pod střechami dřevěné obložení.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, složka 76,2 (digitalizováno)
130. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, celá řada ozdobných prvků vychází z tzv. švýcarského stylu.
Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, složka 76,2 (digitalizováno)
131. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, dnešní stav, výklenek pod terasou je zazděný.
Foto: současný majitel vily
132. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, plánová dokumentace, 1904, průřez vilou.
Zdroj: spis Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov
133. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, plánová dokumentace, 1904, půdorys přízemí.
Zdroj: spis Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov
134. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, plánová dokumentace, 1904, půdorys prvního patra.
Zdroj: spis Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov
135. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, plánová dokumentace, 1904, uliční průčelí.
Zdroj: spis Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov
136. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, 1904, uliční průčelí, dnešní stav, vrchní část věže byla snesena a lodžie zazděna.
Foto: Klára Čermáková

137. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliča, 1904, západní průčelí s věží.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, složka 76,2 (digitalizováno)

138. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliča, 1904, výřez, pohled na vilu od jihovýchodu, protože ve výhledu překáží stromy, můžeme pozorovat pouze horní část lodžie s vyřezávanými sloupky.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, F703 (digitalizováno)

139. Franz Blasch, fa Alois Geldner, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, únor 1906, nerealizováno.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2241

140. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, červenec 1906, zrealizováno.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2240

141. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, červenec 1906, boční řez vilou.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2240

142. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, červenec 1906, půdorys přízemí.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2240

143. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, červenec 1906, půdorys prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 2240

144. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., 1907, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

145. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., 1907, severní průčelí s vchodem do vily, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

146. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., 1907, výklenek pod balkónem ve východním průčelí, putti a netopýři na hlavicích polosloupů, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

147. Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., 1907, východní průčelí, okno ve štítu rizalitu, ještěrky na pilastrech

oddělujících okenní otvory, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

148. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, jižní průčelí, podoba výsledné stavby se od návrhu mírně odlišuje.

Zdroj: spis Bruntálská 110, SSÚ MěÚ Krnov

149. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, půdorys přízemí.

Zdroj: spis Bruntálská 110, SSÚ MěÚ Krnov

150. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, půdorys zčásti obytného podkroví.

Zdroj: spis Bruntálská 110, SSÚ MěÚ Krnov

151. POLYGON stavební a.s., bývalý obytný dům Wilhelma Aueho, projektová dokumentace, 1994, půdorys přízemí, v zadní části vznikla přístavba.

Zdroj: spis Bruntálská 110, SSÚ MěÚ Krnov

152. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, uliční průčelí, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

153. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, nárožní věž, která nebyla v původním návrhu, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

154. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, západní průčelí, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

155. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace z roku 1910, pohled na jižní průčelí.

Zdroj: sbírka současného majitele vily

156. Okresní stavební podnik Bruntál, bývalá vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1978, půdorys zvýšeného přízemí, v rámci přestavby v roce 1978 vznikl půdorys zachycující původní vnitřní upořádání.

Autor: Klára Čermáková, původní dokumet uložený ve sbírce současného majitele této vily

157. Okresní stavební podnik Bruntál, bývalá vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1978, boční řez vilou, v zadní části vznikla mezipatra.

Zdroj: sbírka současného majitele vily

158. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem 1910, pohled od jihovýchodu, terasa v uličním průčelí byla zpočátku uzavřená prosklenou dřevěnou konstrukcí.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F128 (digitalizováno)

159. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled z terasy východním směrem, rodinná fotografie dokládá, že dřevěnou konstrukci nechali odstranit ještě původní majitelé.

Zdroj: sbírka současného majitele vily

160. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled na od severozápadu, balkón v prvním patře západního průčelí.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F686 (digitalizováno)

161. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled od jihovýchodu, uliční průčelí, stav před rekonstrukcí v roce 2008.

Zdroj: sbírka současného majitele vily

162. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled na od jihozápadu, uliční průčelí, stav po rekonstrukci zahájené v roce 2008, byla odstraněna původní podmáčená terasa.

Zdroj: sbírka současného majitele vily

163. Krnov, část ulice Nikolaus-Strasse, po roce 1913, pohled od jihovýchodu, vpravo evangelický kostel, červená šipka označuje vilu Eugena Lindnera.

Zdroj: MM Krnov, sbírka fotografií, inv. č. F425 (digitalizováno)

164. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, první návrh, nerealizováno.

Zdroj: spis Vila Mikulášská 8 Krnov, SSPP MěÚ Krnov

165. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, druhý návrh, zrealizováno.

Zdroj: spis Vila Mikulášská 8 Krnov, SSPP MěÚ Krnov

166. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, půdorys prvního patra.
Zdroj: spis Vila Mikulášská 8 Krnov, SSPP MěÚ Krnov
167. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912-1913, pohled od jihozápadu na uliční průčelí, současný stav.
Foto: Klára Čermáková
168. Fa Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, 1912-1913, západní průčelí.
Foto: Klára Čermáková
169. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, půdorys přízemí, současný stav.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 146.
170. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, plánová dokumentace, 1914, půdorys přízemí, v zadní části původní návrh terasy, kterou nahradila zimní zahrada
Zdroj: MUO SA, ev. č. A 231
171. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, dolní hala se schodištěm.
Zdroj: Max Eisler, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 187. Dostupné také online <http://daten.digitaler-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087548/images/index.html?id=00087548&groesser=&fip=eayawqrseayayztssdaseayafsdrsdaseayaenfsdr&no=5&seite=214> (vyhledáno dne 18.5.2017)
172. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, vestibul.
Zdroj: viz obr. 171, s. 186.
173. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, salón.
Zdroj: viz obr. 171, s. 189.
174. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, zimní zahrada v půlkruhově zakončeném výběžku jižní fasády, současný stav.
Zdroj: Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013, s. 147.
175. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, jídelna.
Zdroj: viz obr. 171, s. 191.

176. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, pánský pokoj.

Zdroj: viz obr. 171, s. 190.

177. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, lovecký pokoj.

Zdroj: viz obr. 171, nečíslovaná stránka, následuje po straně 192 (asi chyba v tisku)

178. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, kuchyň.

Zdroj: viz obr. 171, s. 198.

179. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, plánová dokumentace, 1914, půdorys prvního patra.

Zdroj: MUO SA, ev. č. A 231

180. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, ložnice paní domu s postelí umístěnou v nice.

Zdroj: viz obr. 171, s. 196.

181. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, severní průčelí.

Zdroj: viz obr. 171, s. 184.

182. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, vchod zdobený mříží s florálním dekorem umístěný v severním průčelí.

Zdroj: viz obr. 171, s. 193.

183. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, oválné okno s mříží dekorovanou florálními rozvilinami, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

184. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, jižní průčelí s půlkruhově zakončeným výběžkem zimní zahrady, současný stav.

Foto: Klára Čermáková

185. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, hospodářský dům s arkádami.

Zdroj: viz obr. 171, s. 185.

186. Dobroslav Janko, bývalá vila Theodora Flemmicha, plánová dokumentace, 2009, hospodářský dům s arkádami propojený s přístavkem pro garáž.

Zdroj: spis Hlubčická 18+20, SSPP MěÚ Krnov

187. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, skleník v zahradě, současný stav.
Foto: Klára Čermáková

Prameny

Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově

Ateliér Köstler-Koch, plánová dokumentace z roku 1920, Dělnická 124/9 Krnov, SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov-dodatky, č. pom. 660, inv. č. 427, k. 223.

Výstavba obytných domů, dále různé stavební práce, 1911-1944, Krnov (Bennischerstrasse), SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, čís. pom. 660, inv. č. 394, k. 198.

Výstavba obytných domů, dále různé stavební práce, 1869-1943, Krnov-Kostelec (Weiskirch), SOkA Bruntál se sídlem v Krnově, fond AM Krnov, č. pom. 660, inv. č. 385, k. 189.

Zemský archiv v Opavě

Jan Chlupáček a syn, továrna na sukna, Krnov, 1892-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 84, sig. AIV89a)

Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1895, náměstí Míru 165/12, Krnov, ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 64, k. 5

Eduard Frank, stavitelství, Krnov, 1947-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 53, sig. AII178b)

Josef Hartel, stavitel, Krnov, 1947-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 51, sig. AII168a)

Gustav Kandler, mlynářství, parní cihelna, Krnov 1947-1949, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 54, sig. AII193

Franz Kurz, Kommandit-Gesellschaft, tovární výroba suken, Krnov, 1870-1937, ZA Opava, fond Krajský soud v Opavě-oddělení firemních spisů 1863-1949, k. 22, sig. AI20a)

Josef Nebehosteny, plánová dokumentace z roku 1903, Ježník 1821/45, Krnov, ZA Opava, fond Florian Schmidt a syn, továrna na vlněné látky, Krnov, inv. č. 67, k. 6

Otto Prutscher, plánová dokumentace z roku 1927, Revoluční 893/46, Krnov, ZA Opava, fond W. a J. Bellak, továrna na vlněné módní zboží, Krnov, inv. č. 3, k. 1

Muzeum umění Olomouc

Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1902, Parkring 4, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2234

Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1912, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2257

Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1912, Říční okruh 6/12a, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2256

Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1924, Textilní 3/155 a 5/156, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2261

Leopold Bauer, plánová dokumentace z roku 1929, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2257

Franz Blasch, fa Alois Geldner, plánová dokumentace z února 1906, Bruntálská 1199/7, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2241

Wenzel Bürger, plánová dokumentace z roku 1899, Šmeralova 20/3, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2245

Franz Ehrenberger, plánová dokumentace z roku 1922, Říční okruh 6/12a, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2256

Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1881, Parkring 4, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2258

Eduard Frank, plánová dokumentace z roku 1903, Parkring 4, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2234

Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1892, Čsl. armády 842/52, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2249

Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1916, Opparing 6, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2235

Josef Hartel, plánová dokumentace z roku 1926, Parkring 4, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2234

Rudolf Heiner, fa Eduard Frank, plánová dokumentace z července 1906, Bruntálská 1199/7, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2240

Ernst Latzel, plánová dokumentace z roku 1882, Opparing 6, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2235

Ernst Latzel, plánová dokumentace z roku 1889, Opparing 6, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2235

Hans Miksch a Julian Niedzielski, plánová dokumentace z roku 1887, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2257

Hans Miksch a Julian Niedzielski, plánová dokumentace z roku 1888, Říční okruh 4/14, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 2257

Otto Prutscher, plánová dokumentace z roku 1914, Hlubčická 152/20, Krnov, MUO, sbírka architektury, XIX. Krnov, ev. č. A 231

Spisovna Stavebního úřadu Městského úřadu Krnov

Dokumenty ve spisu Bruntálská 7/277, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Bruntálská 110/169, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu ČSA 52, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Dělnická 9/254, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Hlubčická 18+20, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Ježník 21/21, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Ježník 45/45, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Ježník 61, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Nám. Gen. Jeremenko 12/145, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Říční okruh 12, SSÚ MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Sovětské ar. 8/297, SSÚ MěÚ Krnov

Spisovna Státní památkové péče, Městský úřad Krnov

Dokumenty ve spisu Bruntálská 7, rodinný dům E. Rügera, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Bývalá Chlupaczkova vila Textilní ul. č. 3-5, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Bývalá vila Karla Larische, Říční okruh 12, Krnov, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Flemmichova vila čp. 151 a 152, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Kojenecký ústav, bývalá Flemmichova vila čp. 151 a 152 s areálem, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Městský dům, bývalá vila Rudolfa Larische, Říční okruh 14, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Městský dům, Revoluční 46, Krnov, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Vila Floriana Schmidta, Náměstí Míru 12, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Vila Mikulášská 8, Krnov, SSP MěÚ Krnov

Dokumenty ve spisu Vila Šmeralova 3, Krnov, SSP MěÚ Krnov

Diplomové práce

Pavel Petr, *Výrobna likérů firmy Siegfried Gessler v Krnově* (diplomová práce), Ústav historie a muzeologie, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2005

Stanislav Klívar, *Industrializace Krnova od 40. let 19. století do roku 1914* (diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2010

Dokumenty ze soukromé sbírky pana Zbyňka Šarmana

Tisk

Jägerndorfer Anzeiger (1881-1914)

Literatura

Josef Bartoš – Jindřich Schulz – Miloš Trapl, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, svazek XIII, Olomouc 1994.

Leopold Bauer, *Oberbaurat Professor Leopold Bauer. Seine Anschauung in Wort und Werk*, Wien – Leipzig 1931.

Vladimír Blucha, *Město mezi dvěma řekami*, Krnov 2007.

Max Eisler, Otto Prutschers Villa in Jägerndorf, *Dekorative Kunst* XXV, 1917, s. 184–199.

Dostupné také online <http://daten.digital-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087548/images/index.html?id=00087548&groesser=&fip=eayawqrseayayztssdaseayafsdrrdas eayaenfsdr&no=5&seite=214>

(vyhledáno dne 18.5.2017)

Jakub Ivánek – Zdeněk Smolka (edd.), *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy*, druhé, upravené a rozšířené vydání, Ostrava 2013.

Jiří Kejř, *Počátky města Krnova*, Krnov 1968.

Heinrich Kinzer – Ernst Königer, *Jägerndorfer Stadttore und ihre Geschichte*, Jägerndorf 1926.

František Kolář – Dalibor Prix – Michal Zezula (edd.), *Krnov, historie, archeologie*, Ostrava 2016.

Karl M. Kuzmany, Leopold Bauer. Seine Absichten und seine Werke, *Dekorative Kunst* XIII, 1905, s. 89–112.

Dostupné také online

<http://daten.digitalesammlungen.de/~db/0008/bsb00087522/images/index.html?id=00087522&groesser=&fip=eayaenyztzsqreayaxdsydenyztseayaxs&no=30&seite=103> (vyhledáno dne 16.5.2017)

Ľubica Mezerová a kol., *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál*, Bruntál – Ostrava 2000.

MM [Milan Myška], heslo Larisch, in: Milan Myška et al., *Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska do poloviny XX. století II*, Ostrava 2008, s. 207–209.

Michaela Neubauerová, Krnovský stavitel Ernst Latzel a jeho práce na Gräfenberku, in: *X. Svatováclavské česko-polsko-německé setkání v Jeseníku. Sborník referátů*, Jeseník 2000, s. 100–102.

Pavel Petr, Nástin rodinného prostředí krnovských Flemmichů do 30. let 20. století, in: *Sborník bruntálského muzea*, Bruntál 2009, s. 49–54.

Michaela Ryšková, *Sdílné město. Krnovské textilky v pohledu památkové péče*, Ostrava 2008.

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska*, II. svazek, J/N, Praha 1999

Heinrich Schulig, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf*, Troppau 1923.

Martin Strakoš (ed.), *Průvodce architekturou Krnova*, Ostrava 2013.

Jindřich Vybíral, Krnovský Rothsfeiler, *Umění XLI*, 1993, s. 405–413.

Jindřich Vybíral (ed.), *Slavné vily Moravskoslezského kraje*, Praha 2008.

Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer. Heretik moderní architektury*, Praha 2015.

Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, Zmizelá památka moderní architektury, in: *Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci CCXLI*, 1986, s. 14–20.

Jindřich Vybíral – Pavel Zatloukal, *Architektura let 1850-1950 v Krnově*, *Umění XXXVIII.*, 1990, s. 521–533.

Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002.

Internetové zdroje

<http://architektenlexikon.at/>

http://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/krnovsky-florian-schmidt-je-velka-legendaautomobilismu-20160221.html

<http://daten.digitaler-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087522/images/index.html?id=00087522&groesser=&fip=eayaenyztzsqreayaxdsydenyztseayaxs&no=30&seite=103>

<http://daten.digitaler-sammlungen.de/~db/0008/bsb00087548/images/index.html?id=00087548&groesser=&fip=eayawqrseayayztssdaseayafsdrsdaseayaenfsdr&no=5&seite=214>

<http://encyklopedie.brna.cz/homemmb/?acc=profil>

<http://i.ebayimg.com/images/g/elsAAOSwEeFVCukG/s-l300.jpg>

<https://mapy.cz/>

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>

http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=1&actualImg=8

<http://static.panoramio.com/photos/large/41031360.jpg>

<http://static3.akpool.de/images/cards/87/875057.jpg>

<http://thumbs.ebaystatic.com/images/g/XBYAAOSwdGFY2Vv0/s-l225.jpg>

http://www.krnov.cz/assets/Image.ashx?id_org=7455&id_obrazky=2271

http://www.krnovskasynagoga.cz/ke%20stazeni/seznam_obyvatele_1938.htm

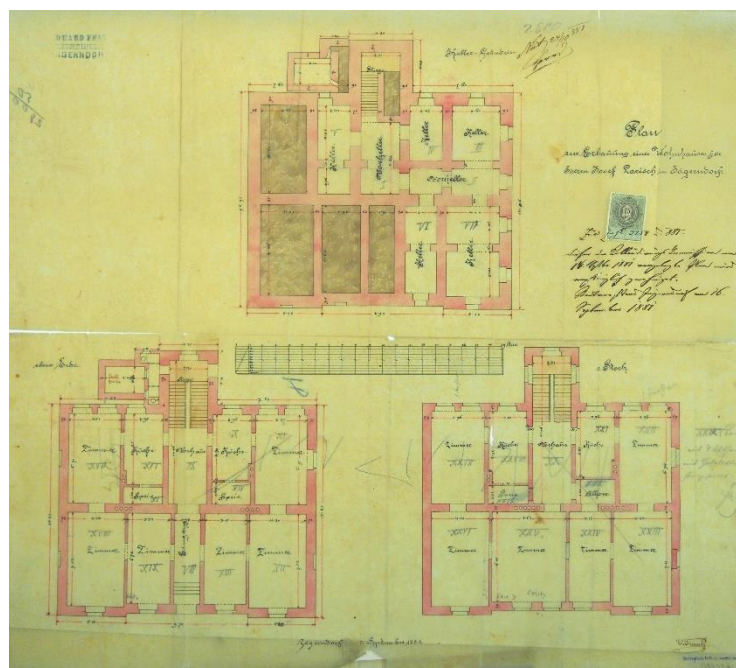
http://zpravy.idnes.cz/krnovem-se-na-peti-kilometrech-prohnalo-tornado-potvrdil-meteorolog-1jy-/domaci.aspx?c=A130619_135959_ostava-zpravy_jog

Obrazová příloha

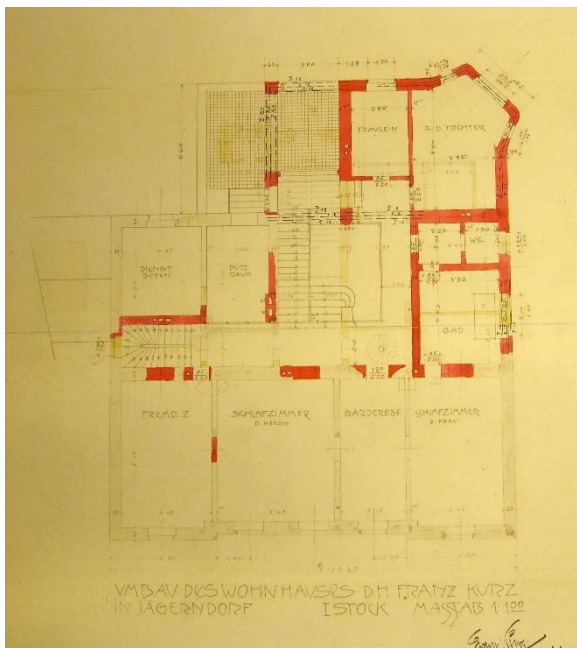
1. Krnov, orientační mapa, výřez, 1906.

Červená linie vyznačuje ulici Parkring, červená tečka dům Josefa Larische, později Franze Kurze.

2. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881.

Nahoře půdorys sklepa, vlevo dole půdorys přízemí, vpravo dole půdorys prvního patra.

3. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902, půdorys prvního patra.

4. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, hlavní vstup.

5. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, obytná hala se schodištěm.

6. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, obytná hala – sedací kout v nice pod schody.

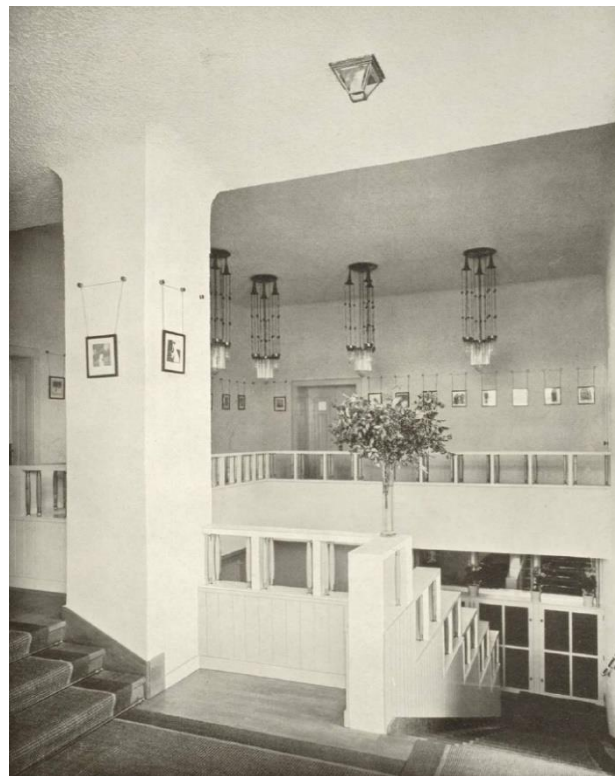
7. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, jídelna s krbem.

8. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, salón s vestavěnými prosklenými skříněmi.

9. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, kuchyň.

10. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, ohoz v patře.

11. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, zimní zahrada v prvním patře.

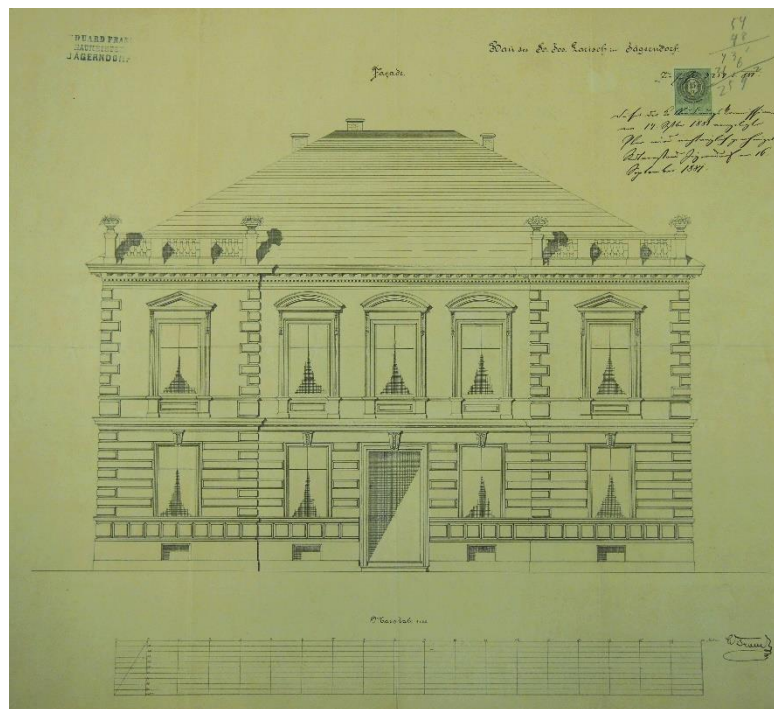
12. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, pokoj stavebníkovy dcery Lili v prvním patře.

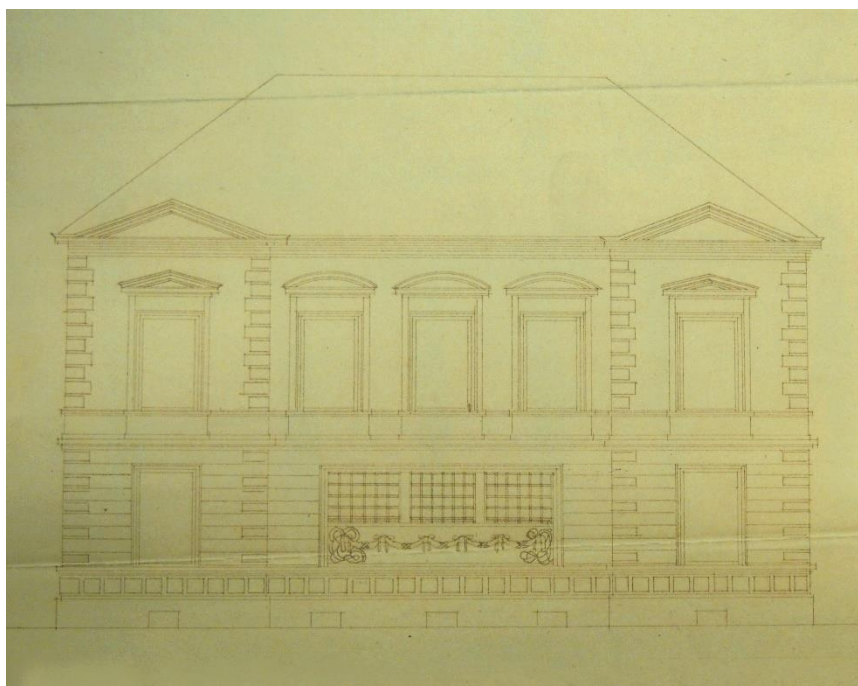
13. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, koupelna v prvním patře.

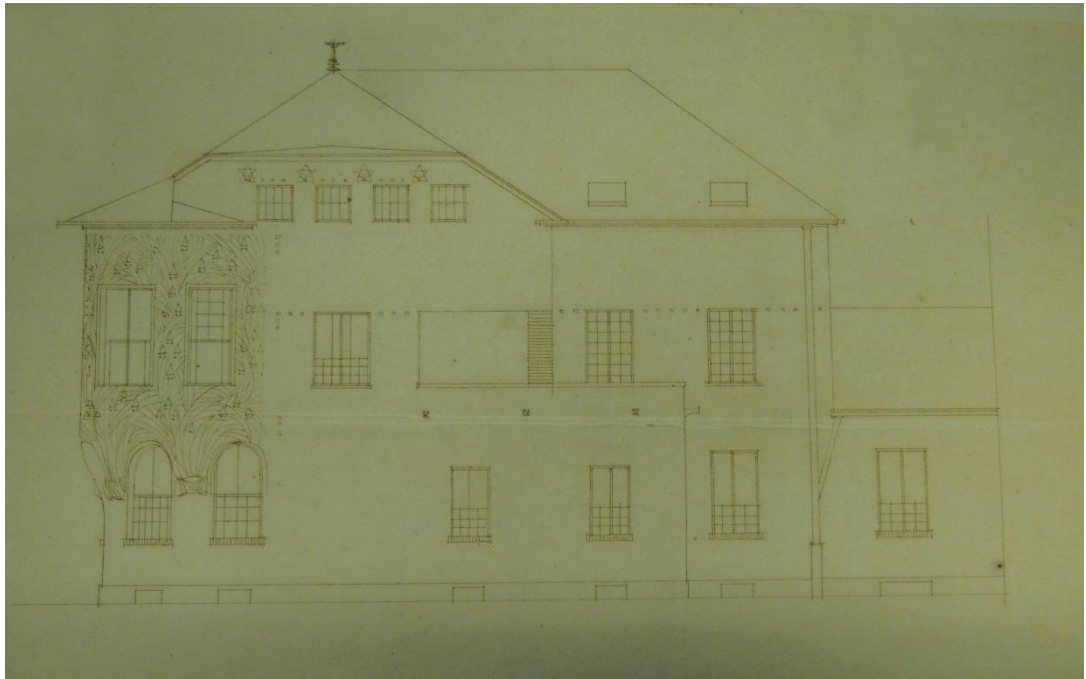
14. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, ložnice paní domu v prvním patře.

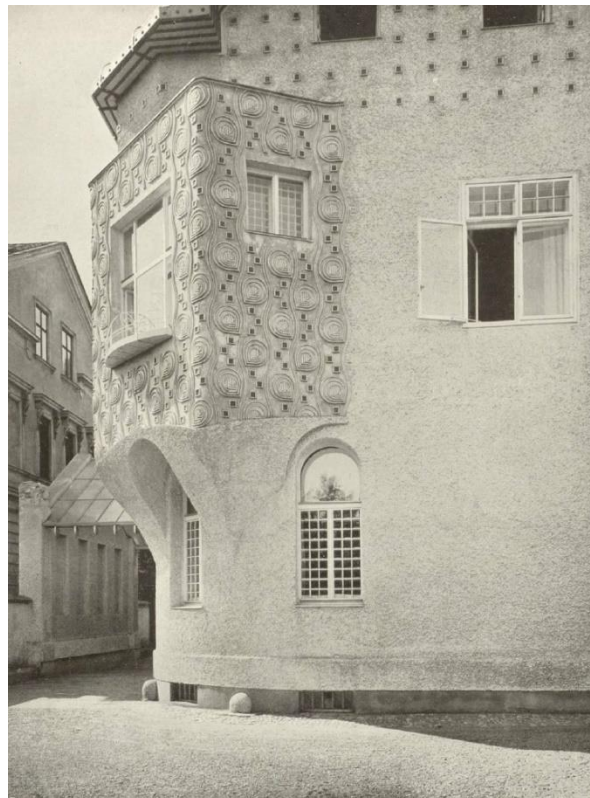
15. Eduard Frank, vila Josefa Larische, plánová dokumentace, 1881, návrh uličního průčelí.

16. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, plánová dokumentace, 1902, návrh uličního průčelí.

17. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, plánová dokumentace, 1902, návrh průčelí otočeného do dvora.

18. Leopold Bauer, vila Franze Kurze, původně J. Larische, 1902-1903, nárožní arkýř.

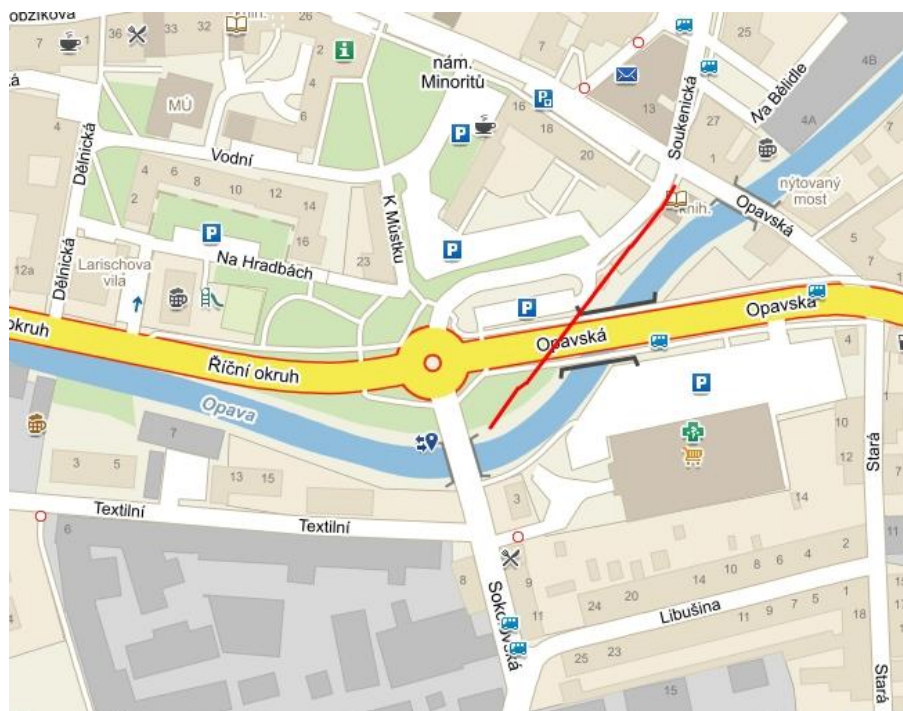
19. Eduard Frank, vila Franze Kurze, původně J. Larische a k ní přilehlé hospodářské budovy, plánová dokumentace, 1903.

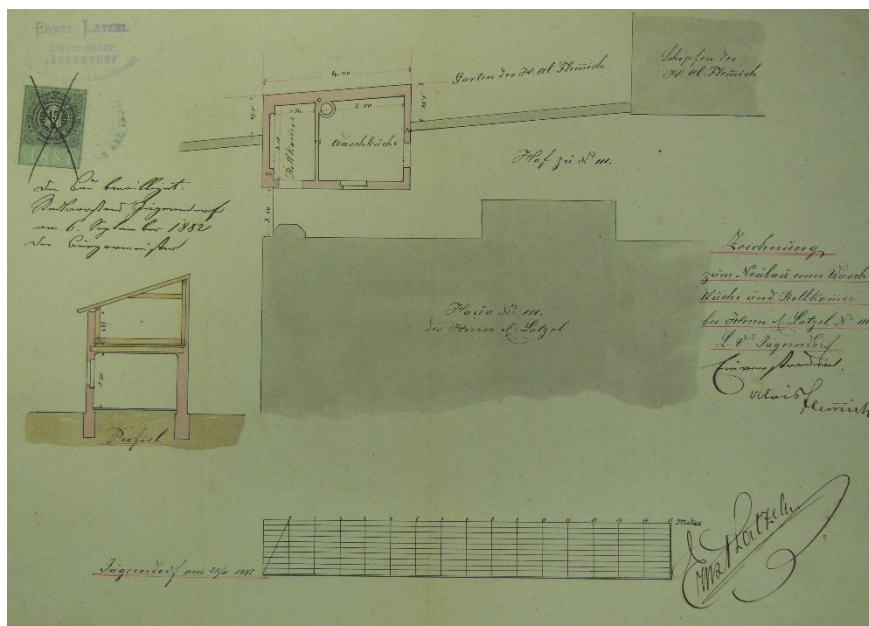
20. Josef Hartel, vila Hanse Hoffmann, původně F. Kurze a J. Larische, plánová dokumentace z roku 1926, návrh uličního průčelí.

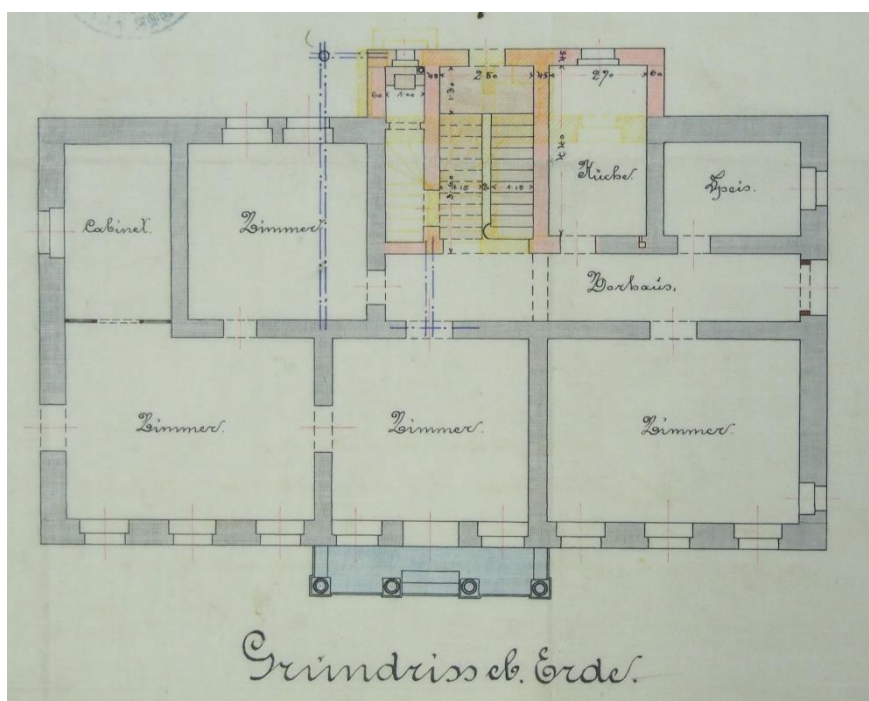
21. Krnov, část ulice Opparing, po roce 1889, pohled od jihozápadu.

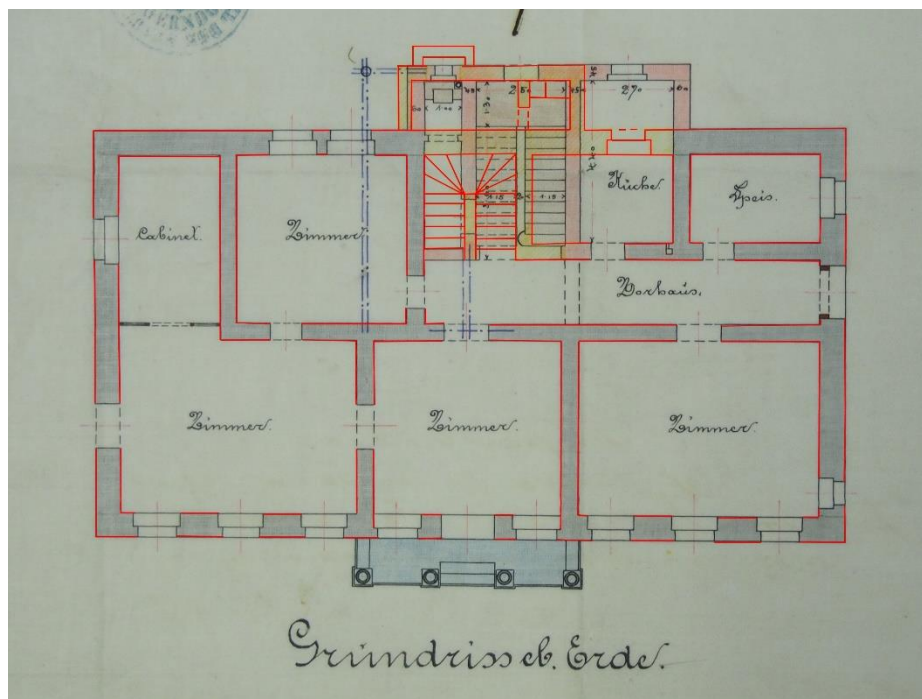
22. Krnov, mapa, výřez, současný stav, červená linie zhruba vyznačuje část ulice Opparing. Dnes tímto místem vede poválečné přemostění spojující Říční okruh s Opavskou.

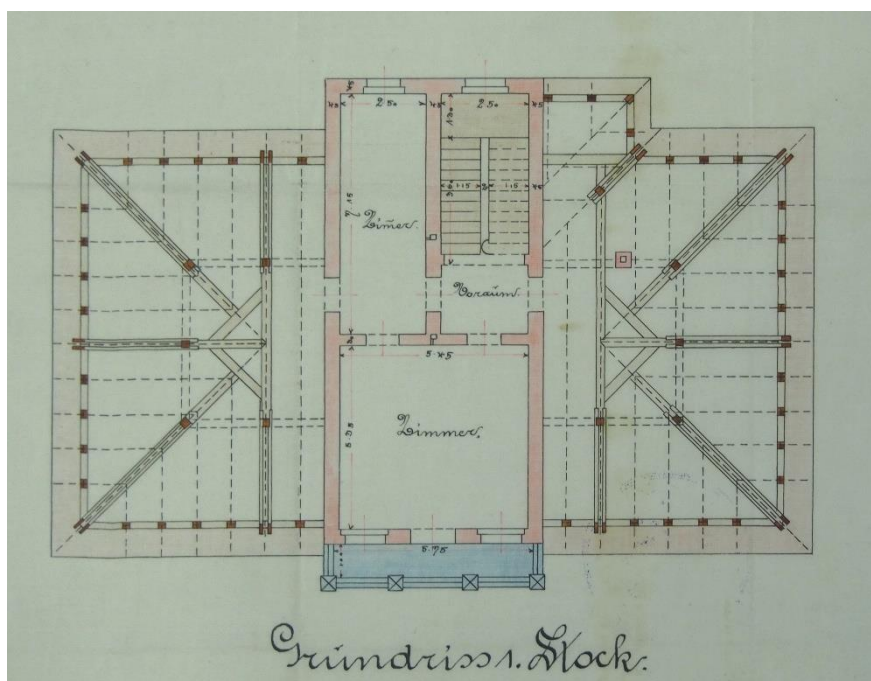
23. Ernst Latzel, novostavby po straně domu Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1882.

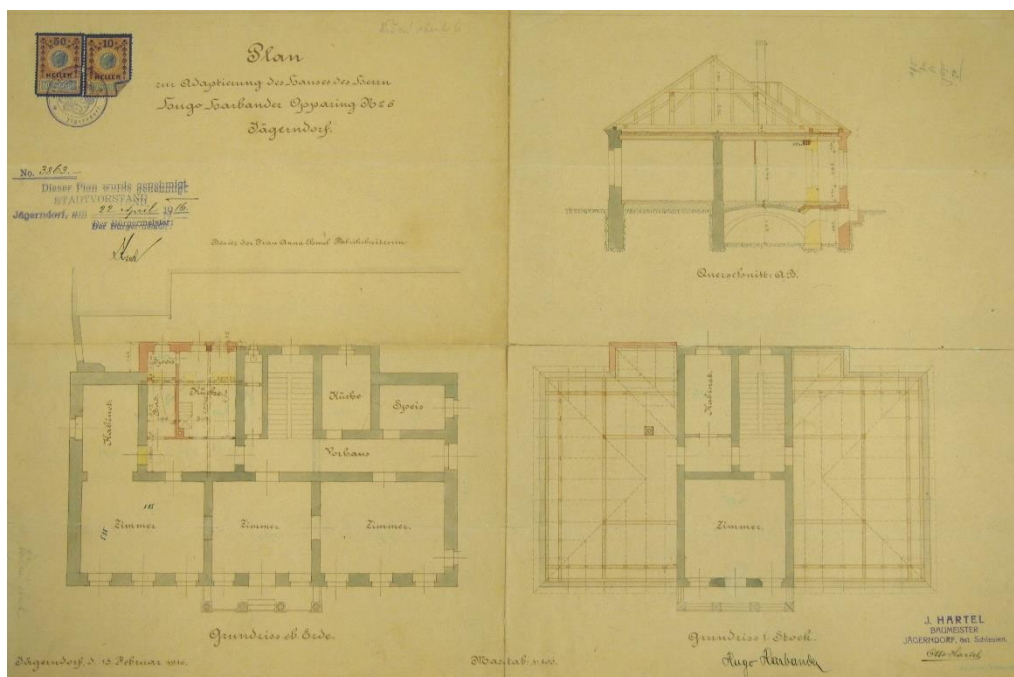
24. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1889, půdorys přízemí.

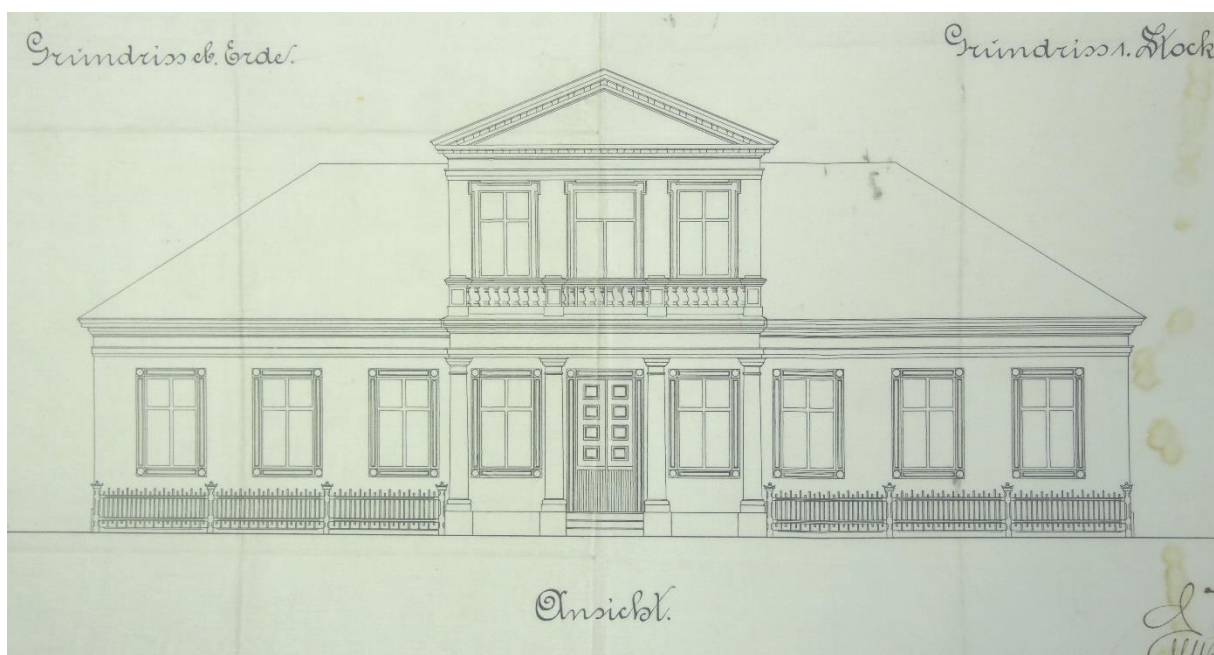
25. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, upravená plánová dokumentace, 1889, půdorys přízemí s vyznačením původního vnitřního uspořádání vily.

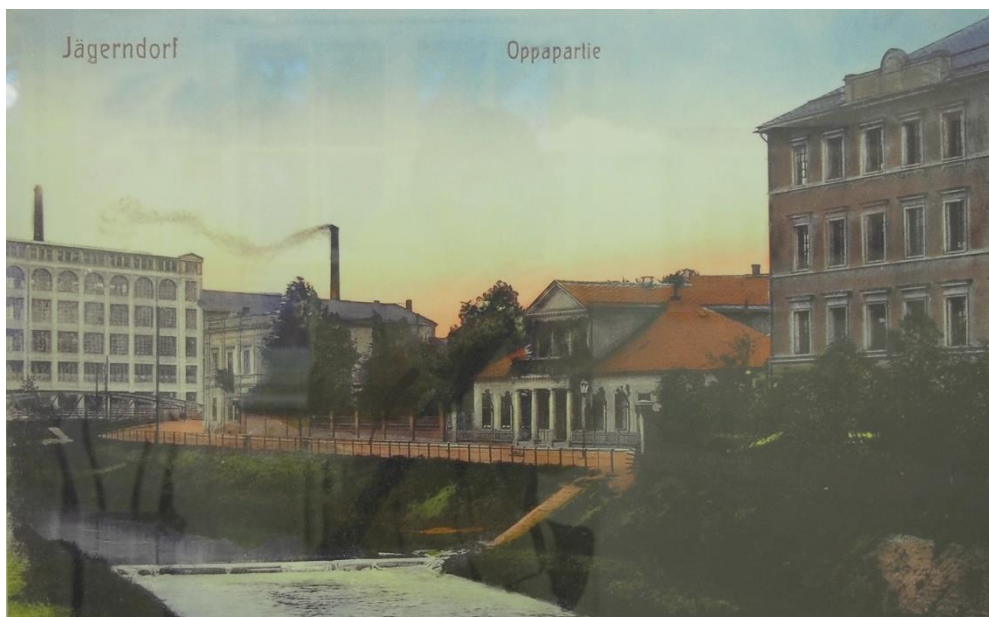
26. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, upravená plánová dokumentace, 1889, půdorys prvního patra s příčnou přístavbou.

27. Josef Hartel, dům Huga Harbandera, původně E. Latzela, plánová dokumentace, 1916, nahoře průřez domem, vlevo dole půdorys přízemí, vpravo dole půdorys prvního patra.

28. Ernst Latzel, dům Ernsta Latzela, plánová dokumentace, 1889, návrh uličního průčelí.

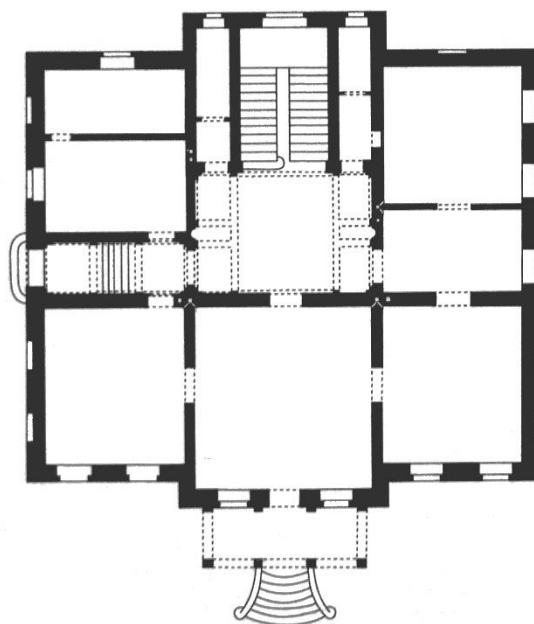
Krnov, dům Ernsta Latzela, po roce 1889, pohled od severozápadu z druhého břehu řeky Opavy, Latzelův dům je uprostřed.

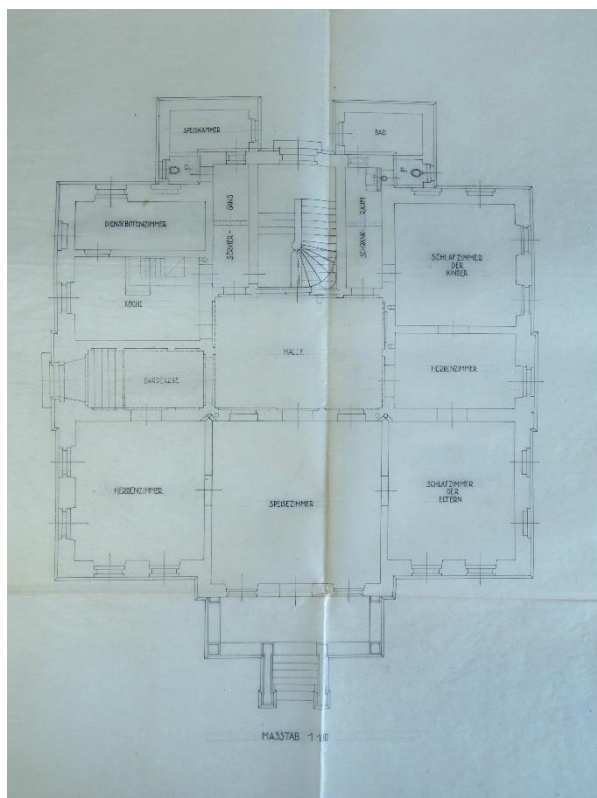
30. Krnov, část ulice Opparing, po roce 1885, pohled od východu, červené šipky označují totožné vily Karla a Aloise Larische jun.

31. Eduard Frank, situační plán vytvořený pro podnik Florian Schmidt & Sohn, 1914, výřez, vily bratří Larischů postavené v ulici Larischgasse v těsné blízkosti rodinné továrny, část jejího areálu je viditelná v levém horním rohu.

32. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, půdorys přízemí.

33. Ateliér Köstler-Koch, vila Aloise Larische jun., plánová dokumentace, 1920, půdorys přízemí.

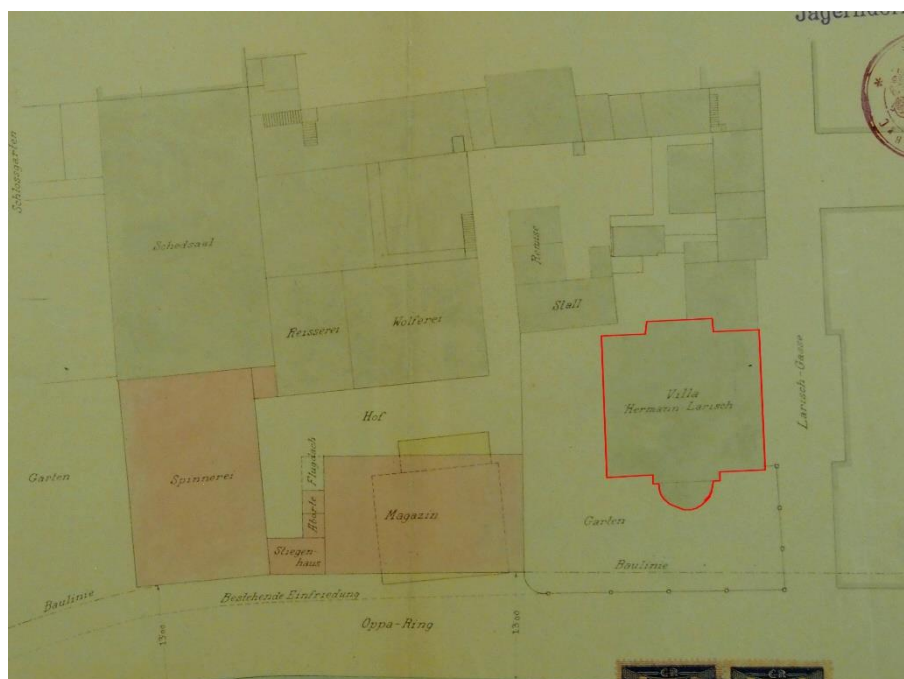

34. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, západní průčelí se vstupem, současný stav.

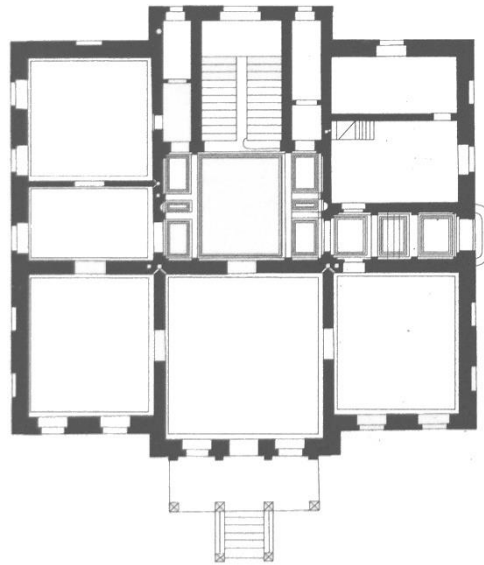

35. Ernst Latzel, vila Aloise Larische jun., 1885, uliční průčelí, současný stav.

36. Franz Ehrenberger, novostavba přádelny a skladu firmy Alois Larisch & Söhne, plánová dokumentace, 1922, propojení vily s Karla Larische, později Hermanna Larische s továrním komplexem.

37. Ernst Latzel, vila Karla Larische, 1885, půdorys.

38. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, původně K. Larische, 1911-1912, obytná hala v přízemí s vřetenových schodištěm.

39. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, původně K. Larische, 1911-1912, krb v obytná hala v přízemí.

40. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, původně K. Larische, 1911-1912, vitrajová okna v obytné hale v přízemí, současný stav.

41. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, štukový strop v obytné hale v přízemí, současný stav.

42. Josef Obeth, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, kašna v obytné hale v přízemí.

43. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, původně K. Larische, 1911-1912, jídelna v přízemí.

44. Leopold Bauer, vila Hermann Larische, původně K. Larische, 1911-1912, jídelna v přízemí, pohled do alkovny.

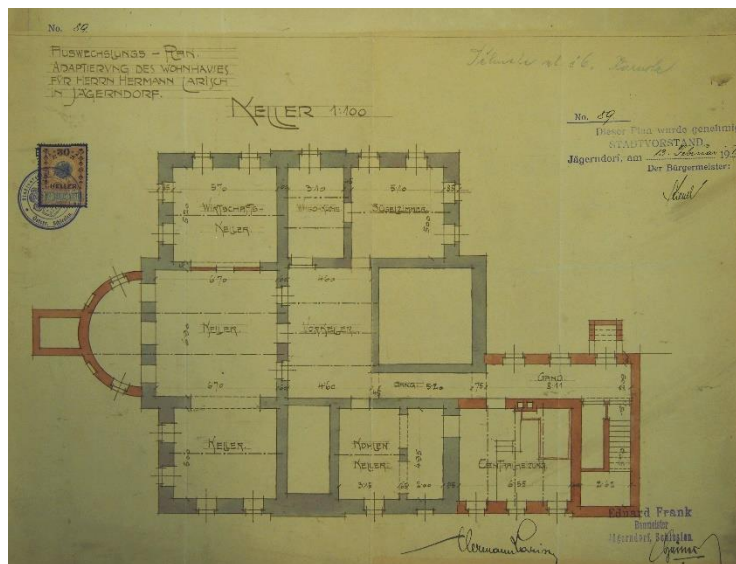
45. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1926, první patro, ložnice s nikou, do níž architekt zasadil krb, současný stav.

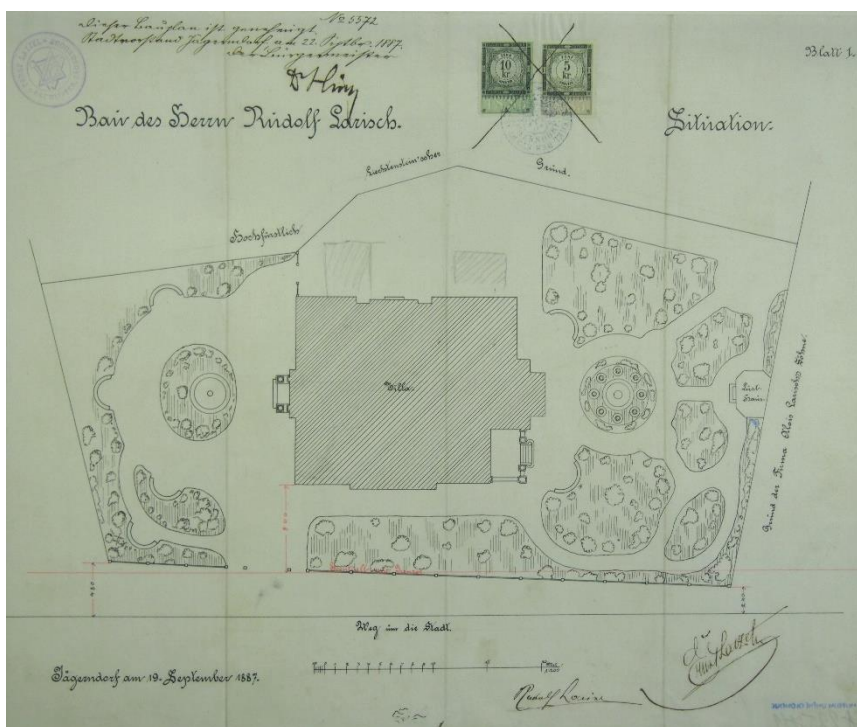
46. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, exteriér vily, pohled od jihozápadu, současný stav.

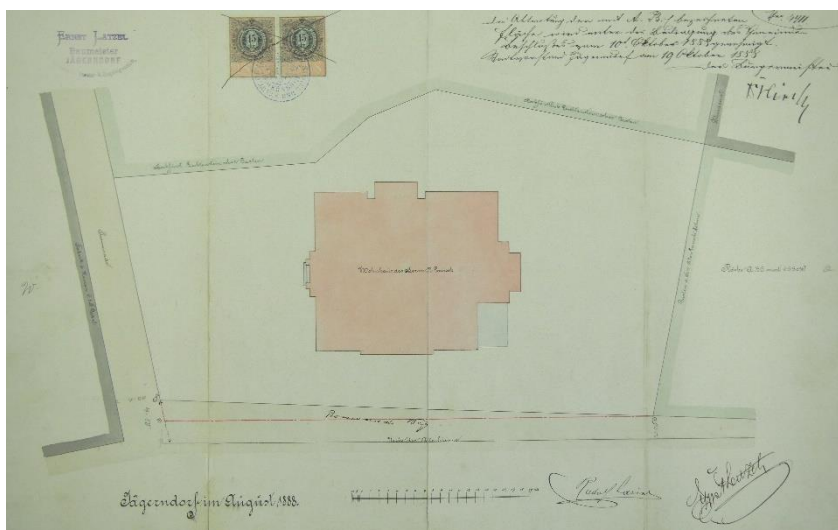
47. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, původně K. Larische, 1911-1912, exteriér vily, cylindrický rizalit v průčelí fasády, současný stav.

48. Leopold Bauer, vila Hermanna Larische, dříve K. Larische, plánová dokumentace, 1912, půdorys suterénu, zde zaznačeno propojení vily s tovární budovou.

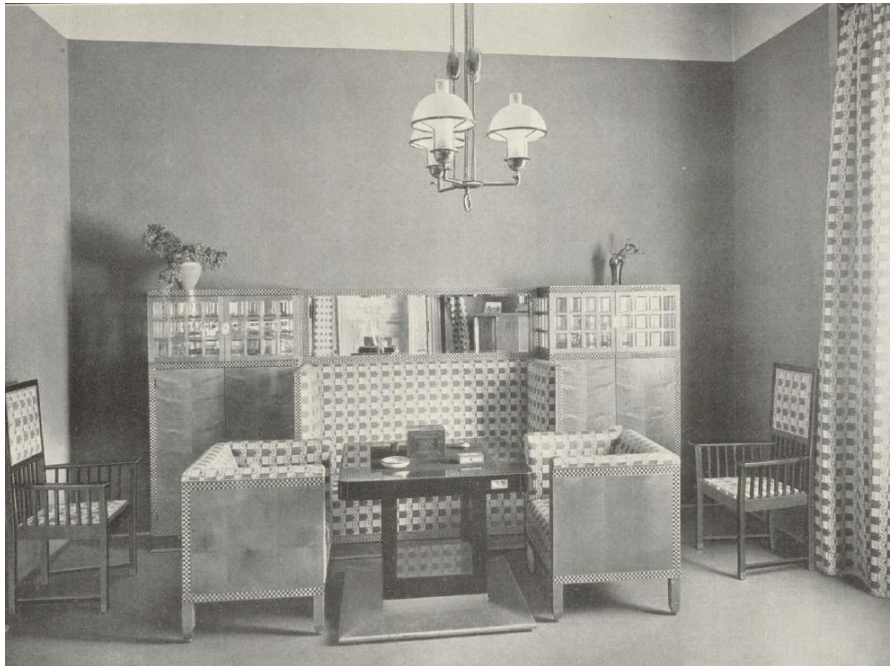

49. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1887, půdorys vily, prostor schodiště v zadním průčelí je jen mírně odstupněný.

50. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1888, půdorys vily, prostor schodiště v zadním průčelí je oproti předchozímu plánu odstupněný výrazněji.

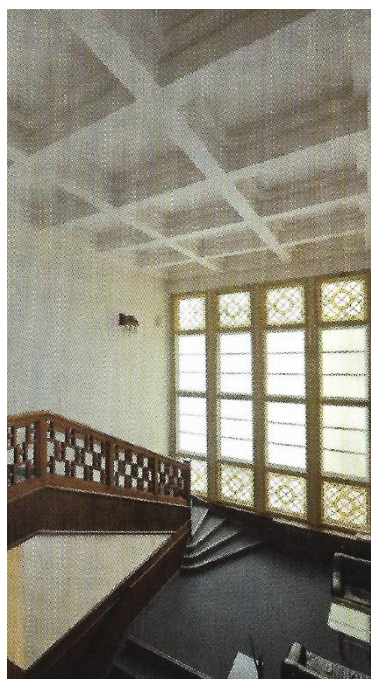
51. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, pánský pokoj.

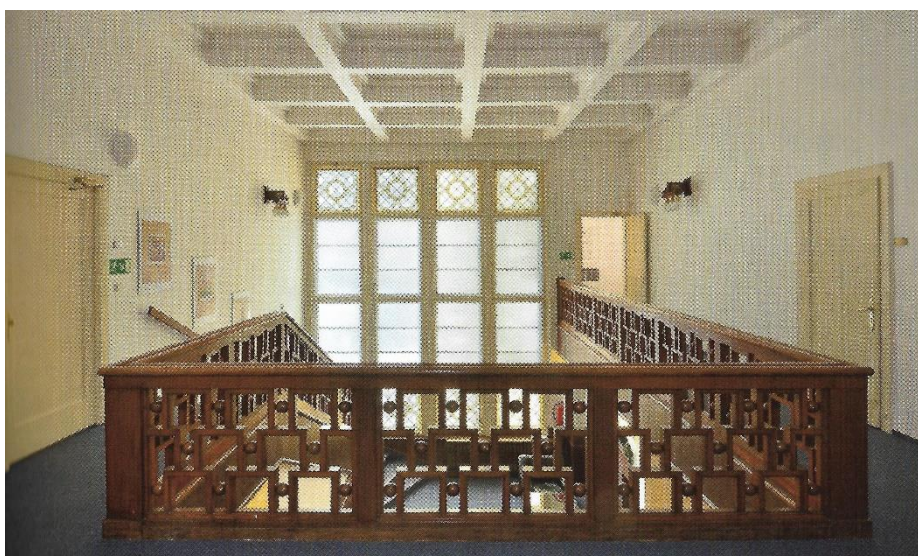
52. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1902, pánský pokoj, sekretář.

53. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, Říční okruh 4/14, centrální hala s dřevěným schodištěm v přízemí.

54. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, podesta schodiště s oknem zdobeným v dolním a horním páse geometrickými motivy.

55. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, první patro pohled na dřevěné zábradlí, okno a kazetový strop z omítnutých železobetonových nosníků.

56. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, 1929, gotizující klenutý prostor s krbem v suterénu.

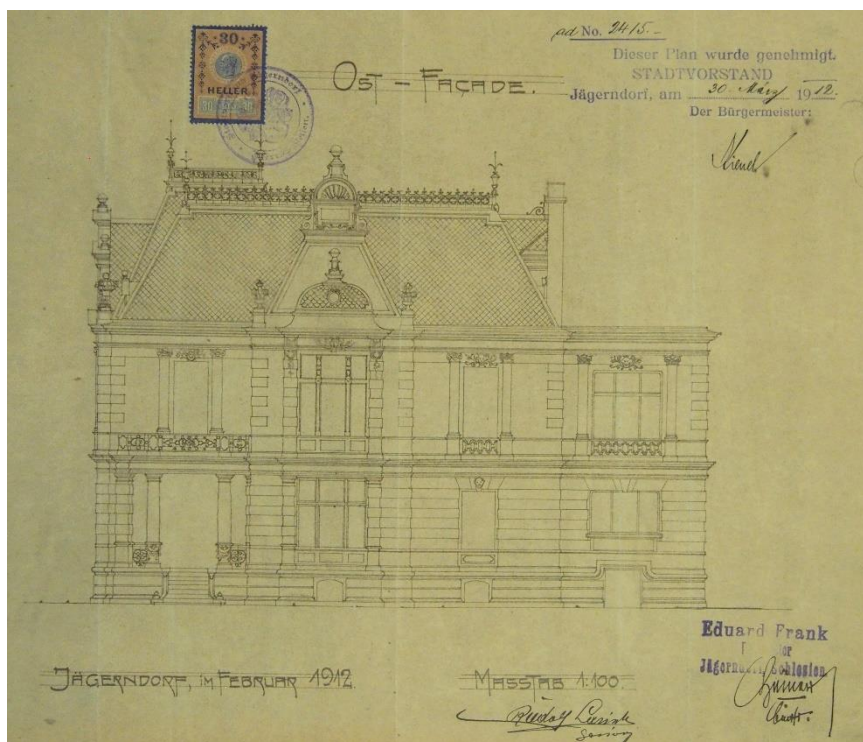
57. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, západní průčelí s vchodem, současný stav.

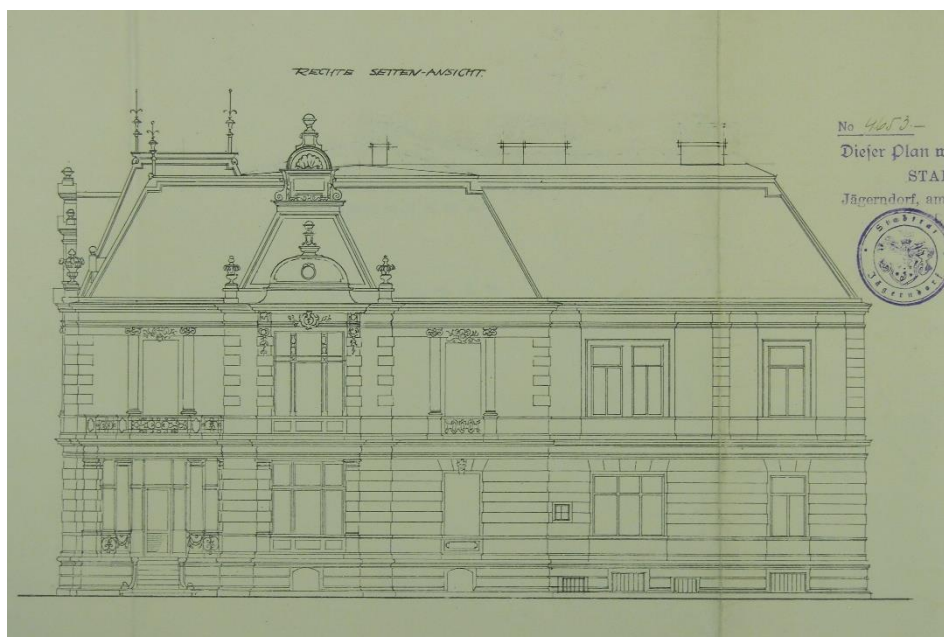
58. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, uliční průčelí, současný stav.

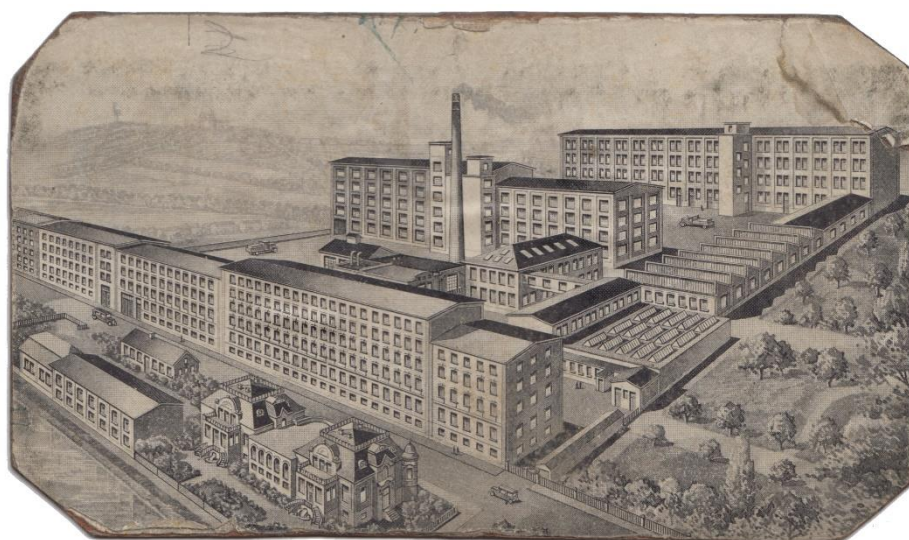
59. Hans Miksch a Julian Niedzielski, vila Rudolfa Larische, 1888, východní průčelí s balkonem, současný stav.

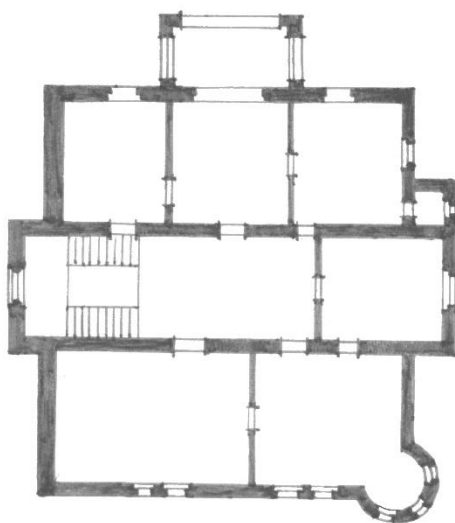
60. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1912, pohled na východní průčelí, v zadní části je patrná nová přístavba.

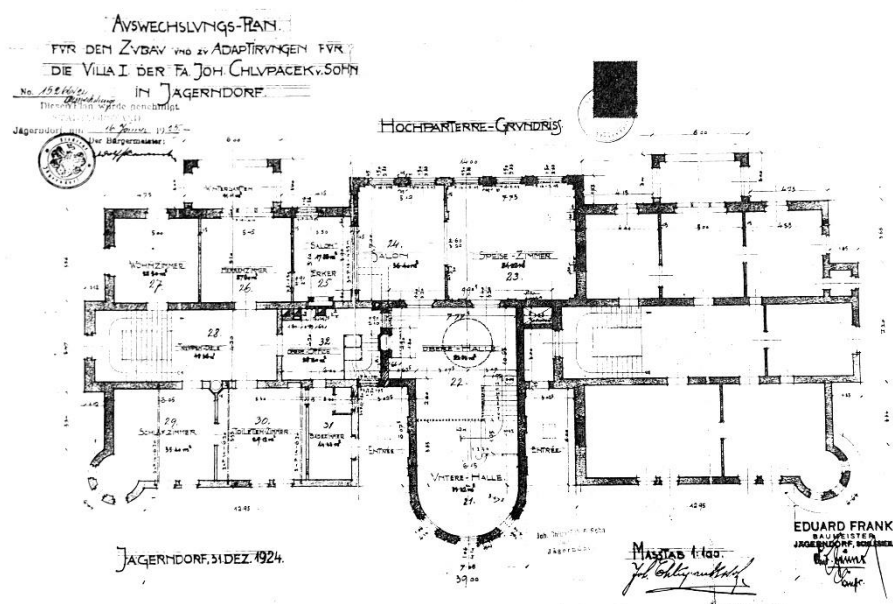
61. Leopold Bauer, vila Rudolfa Larische, plánová dokumentace, 1929, pohled na východní průčelí, v zadní části je patrná další nová přístavba.

62. Veduta firmy Johann Chlupaček a syn, továrna na vlněné zboží, po roce 1923, grafika, Zde vidíme, jak rozsáhlý tovární komplex rodina Chlupačkových vlastnila. V levém dolním rohu jsou vily postavené Aloisem Chlupačkem v roce 1891 již propojené středovou přístavbou postavenou podle návrhu Leopolda Bauera z roku 1923.

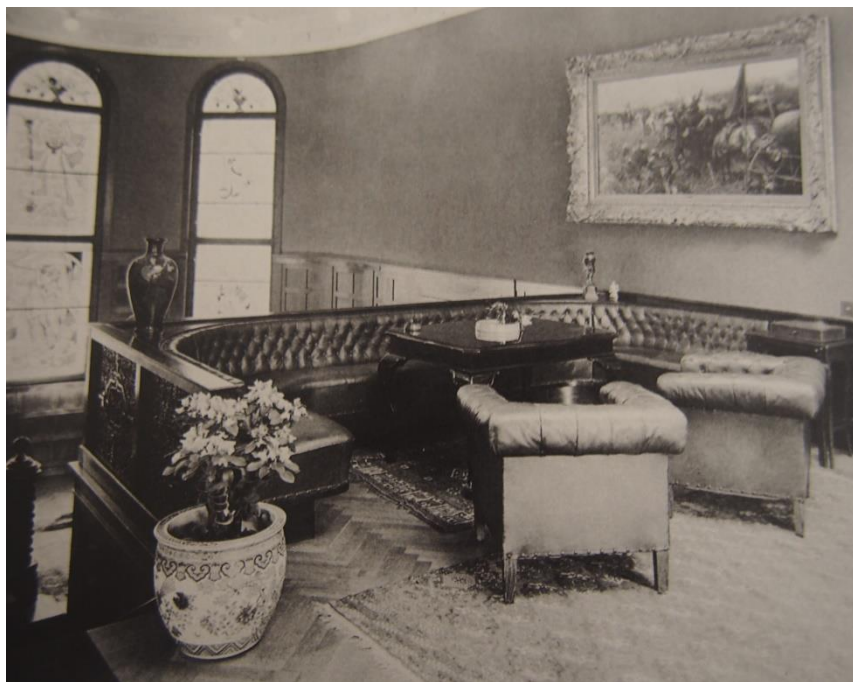
63. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, půdorys, druhá vila je stejná, jen zrcadlově převrácená.

64. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1924, půdorys.

65. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, dolní hala.

66. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, horní hala.

67. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, krb v horní hale.

68. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, jídelna.

69. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, salón.

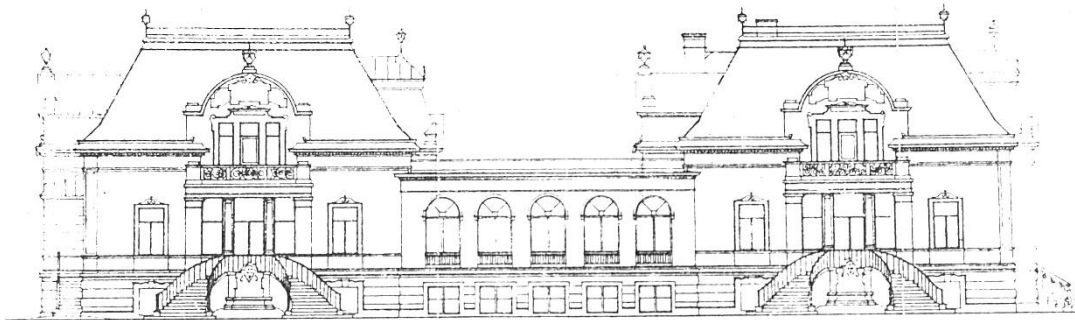
70. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, 1923, pánský pokoj.

71. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, uliční průčelí levé vily, současný stav.

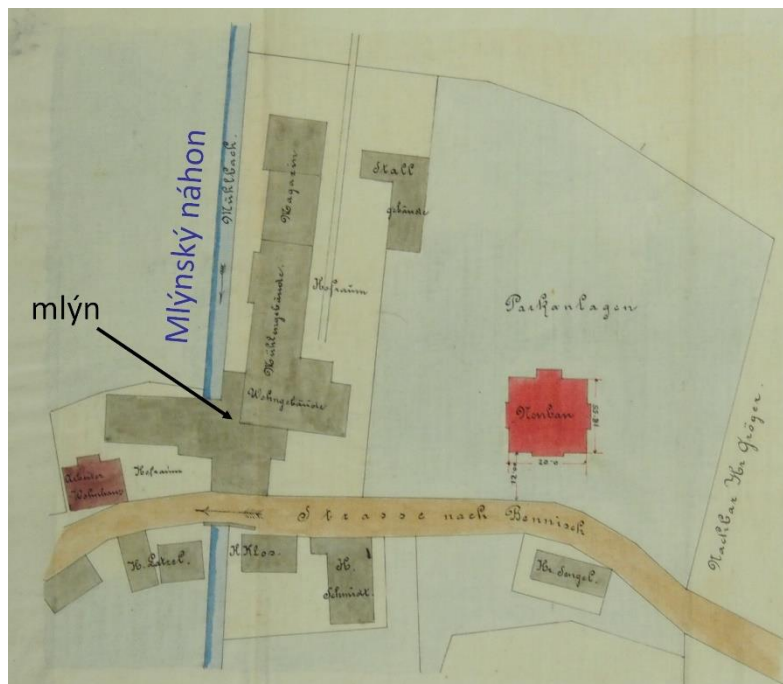
72. Ernst Latzel, vila Aloise Chlupačka, 1891, uliční průčelí pravé vily, současný stav.

73. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923, zahradní průčelí, zde již vily spojuje centrální přístavba.

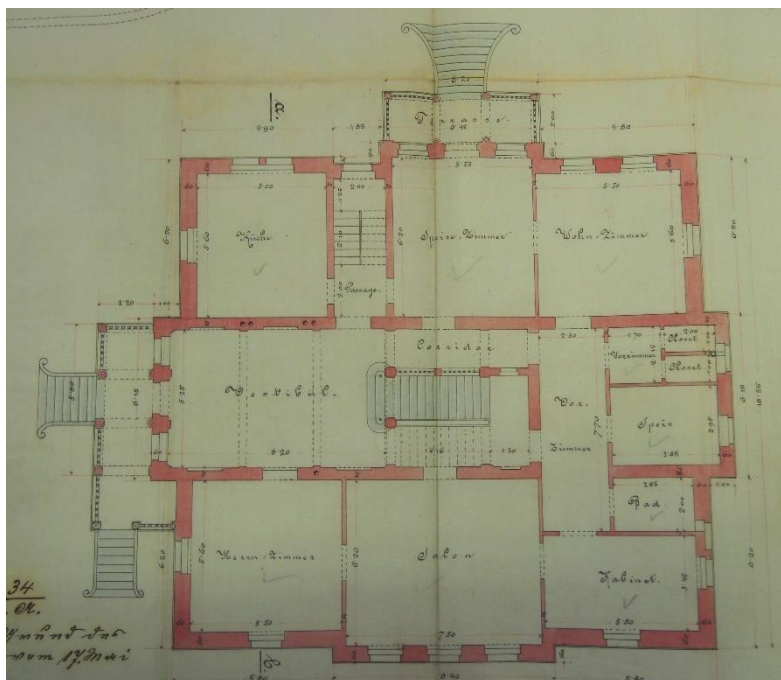
74. Leopold Bauer, vily Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1923, uliční průčelí, ze kterého vybíhá cylindrický rizalit.

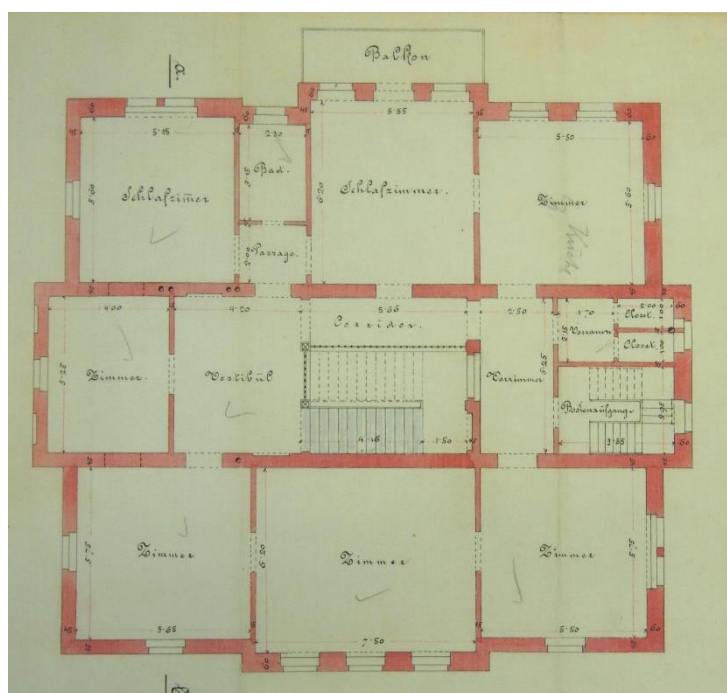
75. Josef Hartel, vila Gustava Kandra a jeho mlýn, situační plán, 1892, stavebníkova vila je označena červeně.

76. Josef Hartel, vila Gustava Kandra, 1892, hala.

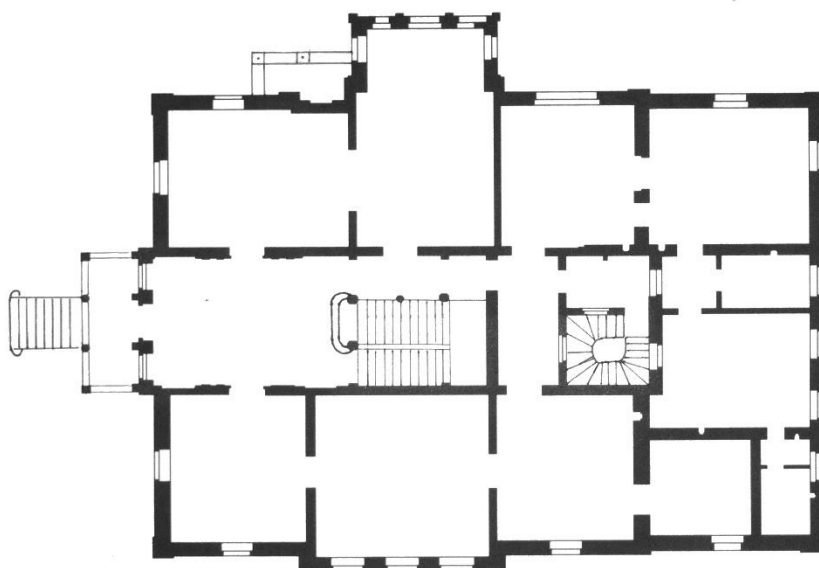
77. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys přízemí.

78. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, plánová dokumentace, 1892, půdorys prvního patra.

79. Josef Hartel, vila Gustava Kandra, plánová dokumentace, 1892, jídelna, současný stav.

80. Rudolf Hartel, vila Gustava Kandra, plánová dokumentace, 1911, půdorys přízemí v zadní části doplněný o přístavbu.

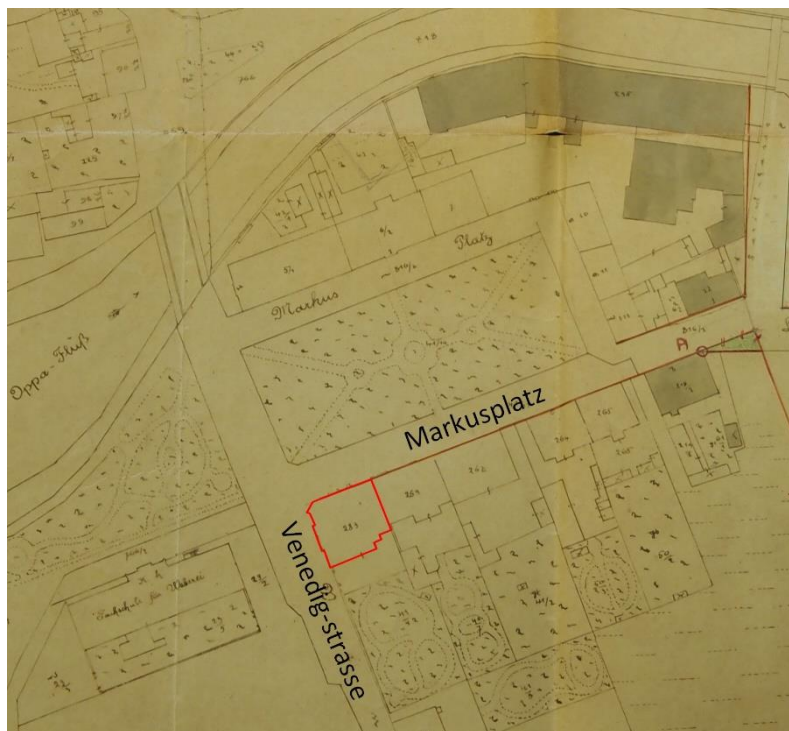

81. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, jižní průčelí se vstupem, současný stav.

82. Josef Hartel, vila Gustava Kandlera, 1892, pohled na východní (uliční) a severní (zadní) průčelí, kde je zřetelná přístavba, současný stav.

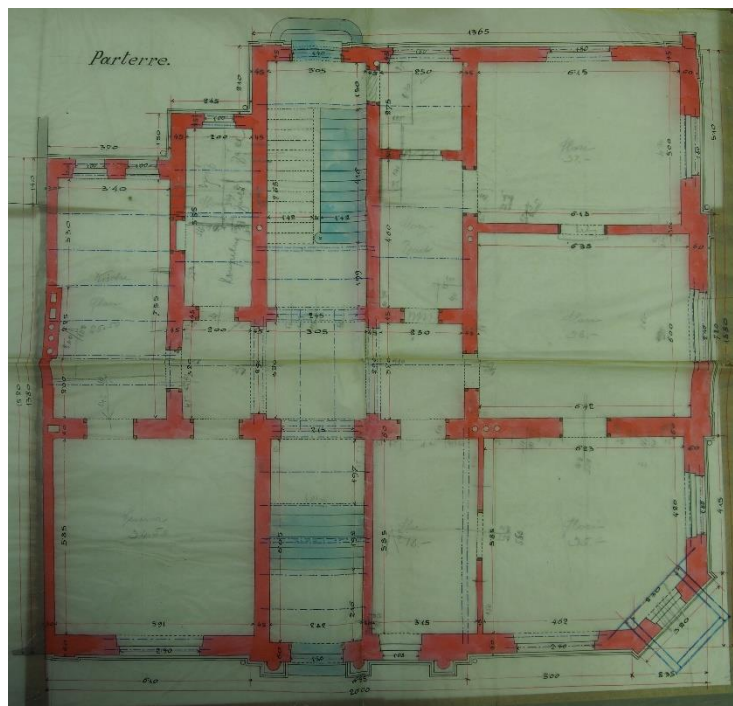

83. Eduard Frank, situační plán vytvořený pro podnik Florian Schmidt & Sohn, 1914, výřez, vila Floriana Schmidta označena červeně v nároží ulic Markusplatz a Venedig-strasse, areál továrny Florian Schmidt & Sohn je v horní části plánu.

84. Veduta firmy Florian Schmidt & Sohn, 1916, grafika, v popředí areál stavebníkovy továrny, v pozadí je červenou šipkou označená jeho vila.

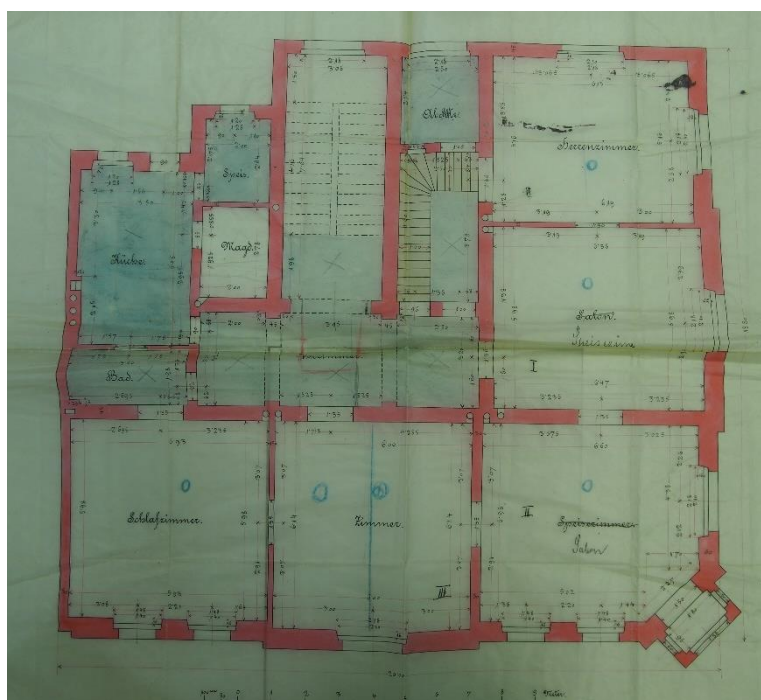
85. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1895, půdorys přízemí.

86. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, samonosné schodiště s dekorativním zábradlím, současný stav.

87. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, štuková výzdoba stěn, současný stav.

88. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1895, půdorys prvního patra.

89. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, knihovna v prvním patře, současný stav.

90. Neznámý autor, vila Floriana Schmidta jun., asi 1914-1939, závěsy dveří ve tvaru dubových snítek a kachlová kamna, současný stav.

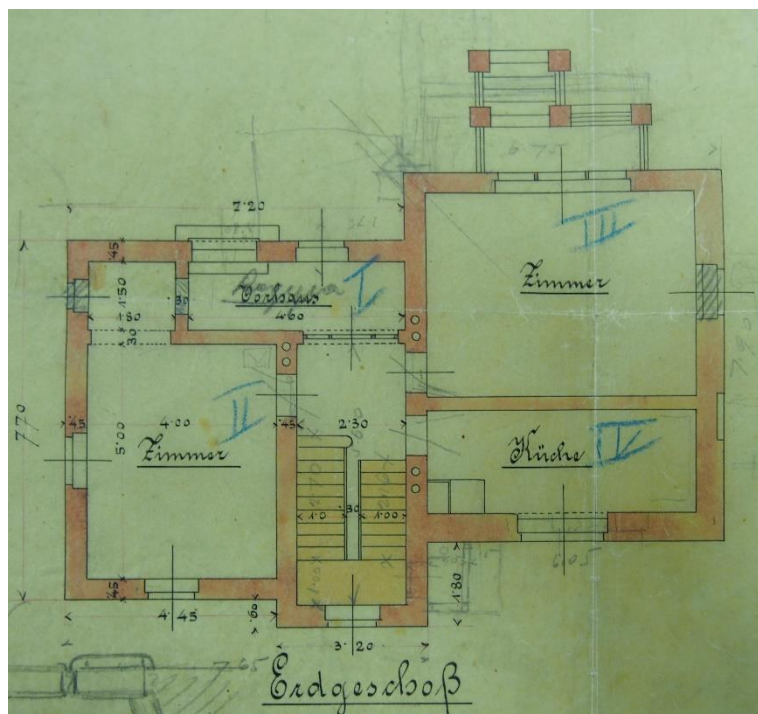
91. Neznámý autor, vila Floriana Schmidta jun., asi 1914-1939, kachlová kamna zdobená figurálním a florálním dekorem, současný stav.

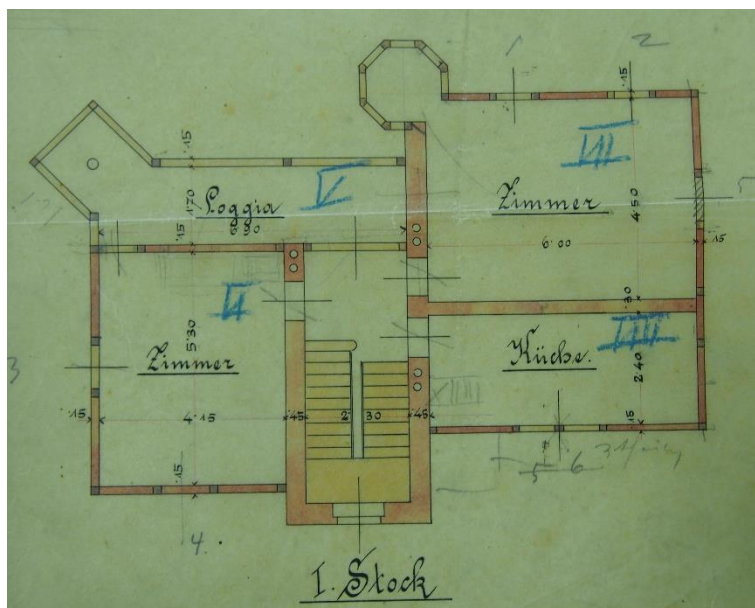
92. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, severní fasáda s vchodem, současný stav.

93. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., 1895, západní fasáda a arkýř v nároží, současný stav.

94. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, půdorys přízemí.

95. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, půdorys prvního patra s lodžii směřující do zahrady.

96. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, plánová dokumentace, 1897, zahradní průčelí s lodžii a oktogonálním arkýřem s věží.

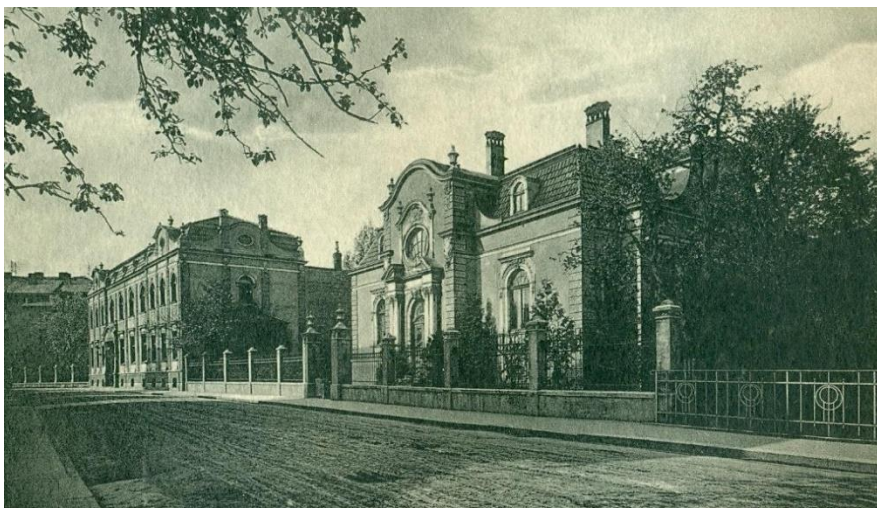

97. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, 1897, uliční průčelí, současný stav.

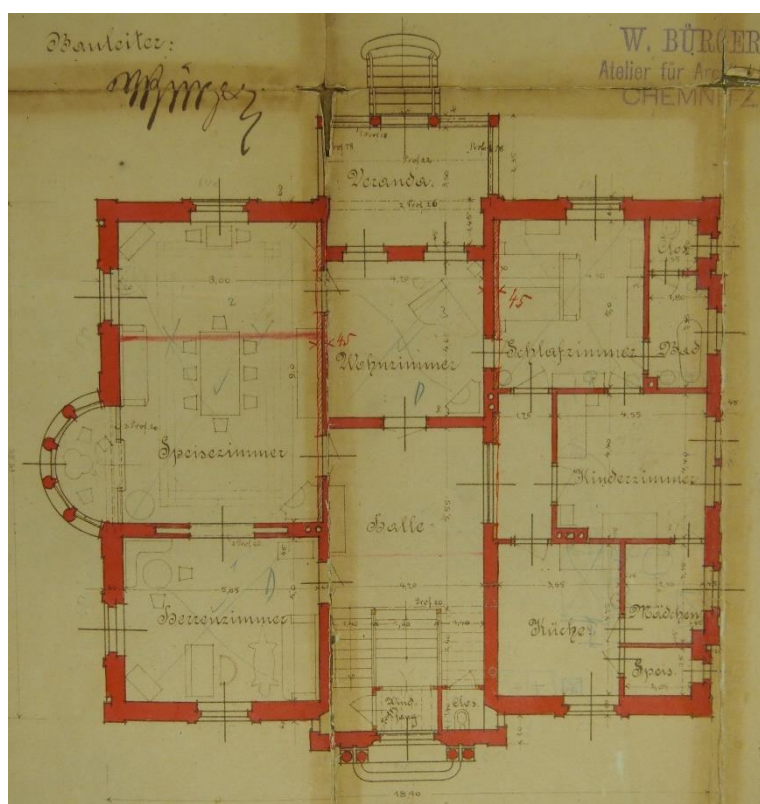

98. Ernst Latzel, vila neznámého majitele, 1897, východní průčelí, zřetelná je zazděná lodžie při levém okraji fotografie, současný stav.

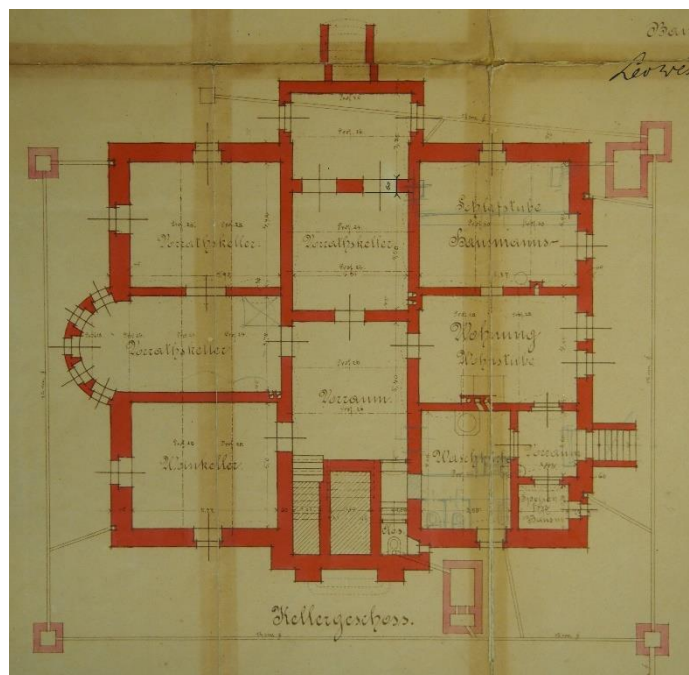

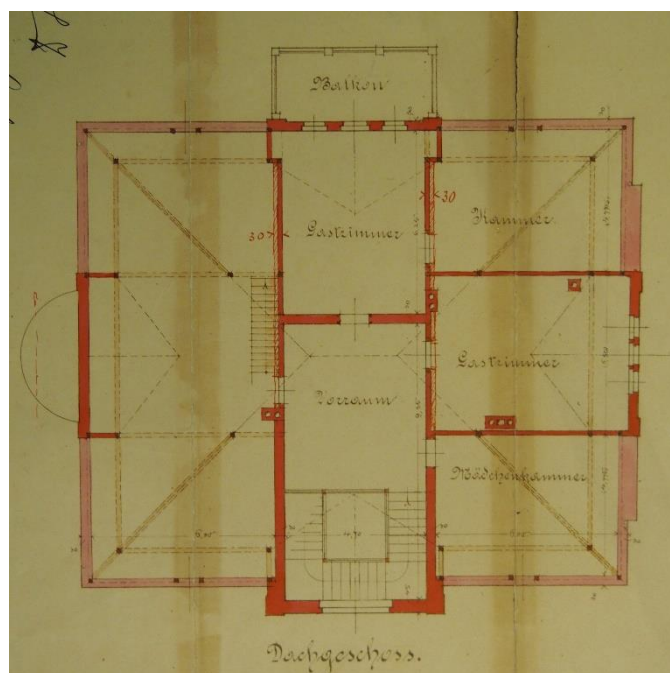
99. Krnov, ulice Göbelgasse, po roce 1900, pohled od jihozápadu, v popředí vila Leo Westreicha, v pozadí provozně-administrativní budova krnovské likérky.

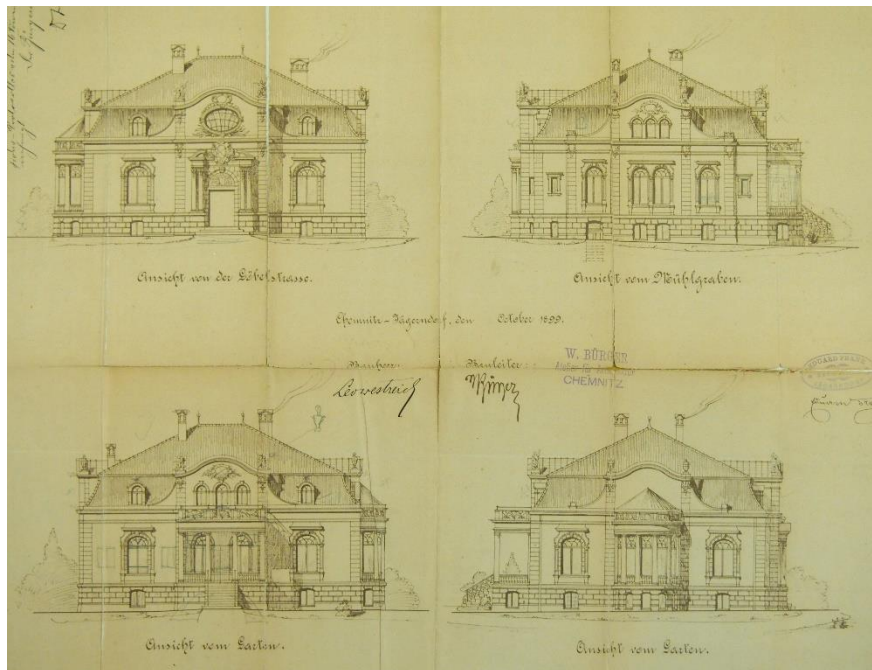
100. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys přízemí, odlišné řešení verandy.

101. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys suterénu, pravá část byla obytná.

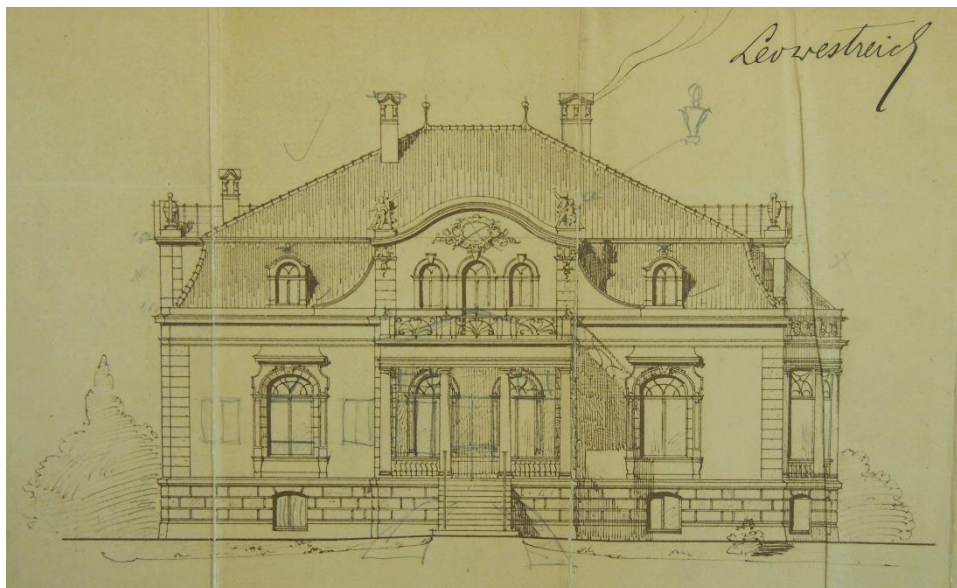
102. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, půdorys podkroví se dvěma hostinskými pokoji.

103. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, pohledy na průčelí vily.

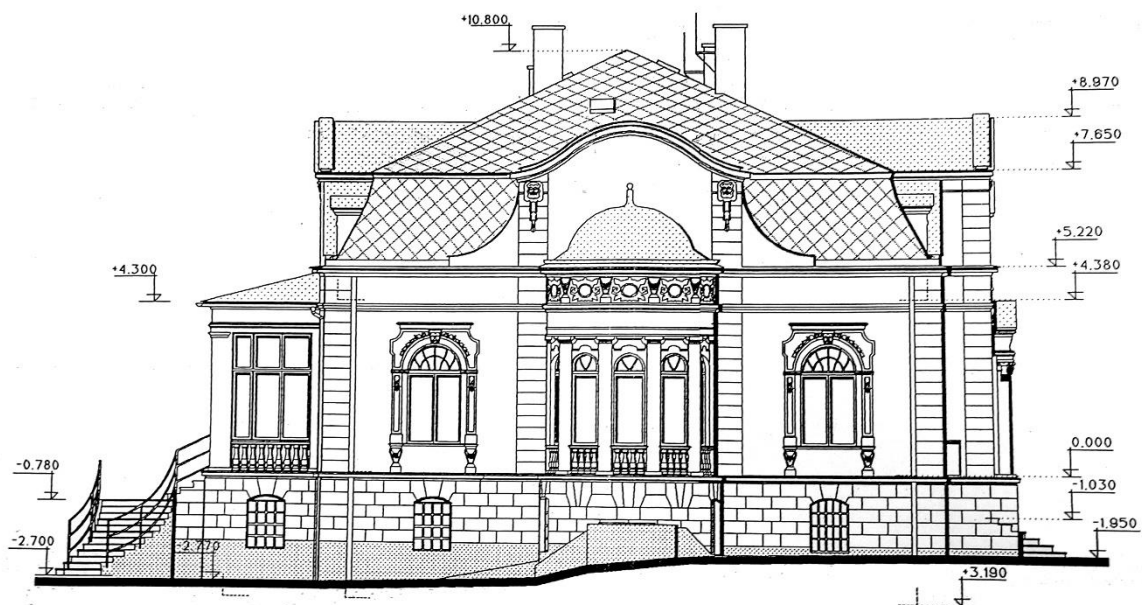
104. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, 1899-1900, západní průčelí se vstupem, současný stav.

105. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, plánová dokumentace 1899, východní průčelí otočné do zahrady, původně otevřená terasa s balkonem neseným na sloupech.

106. Daneš Herel, bývalá vila Leo Westreicha, plánová dokumentace, 1995, východní průčelí otočné do zahrady, současný stav, zrealizovaná zasklená veranda se stříškou a dvoukřídlé schodiště.

107. Daneš Herel, bývalá vila Leo Westreicha, plánová dokumentace, 1995, severní průčelí s půlkruhovým rizalitem, současný stav.

108. Wenzel Bürger, vila Leo Westreicha, 1899-1900, jižní průčelí, detail okna, současný stav.

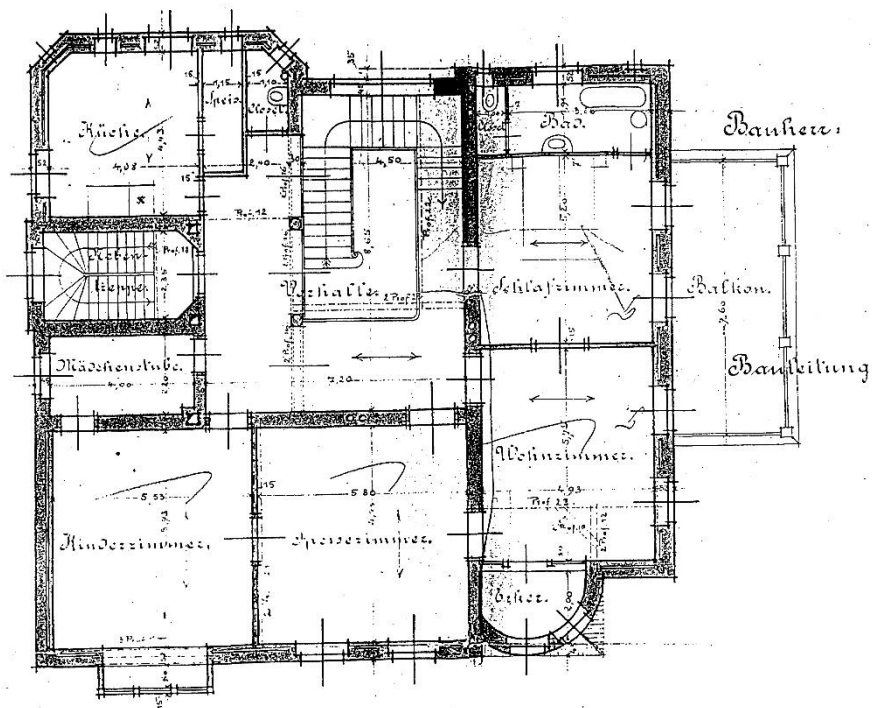
109. Krnov, část ulice Rudolfstrasse, po roce 1903, pohled od východu, uprostřed vila Dr. J. Schnürcha.

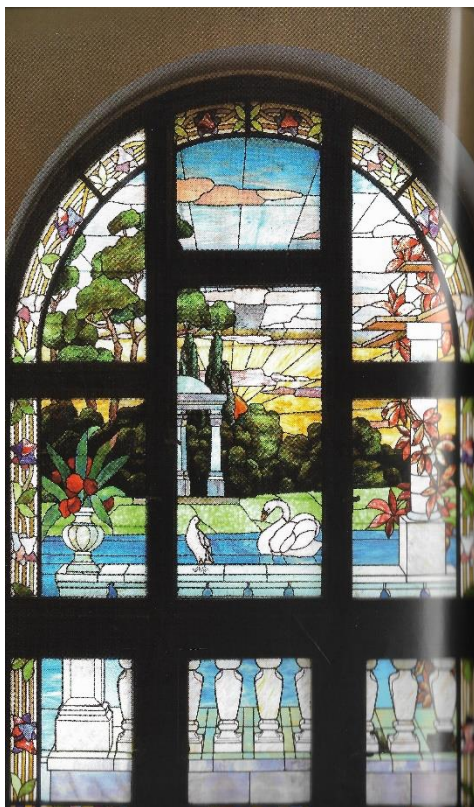
110. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, dvoupodlažní hala s trojramenným schodištěm.

111. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, galerie v prvním patře.

112. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, půdorys prvního patra.

113. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, vitrajové okno v hale.

114. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, hlavice zábradlí schodiště.

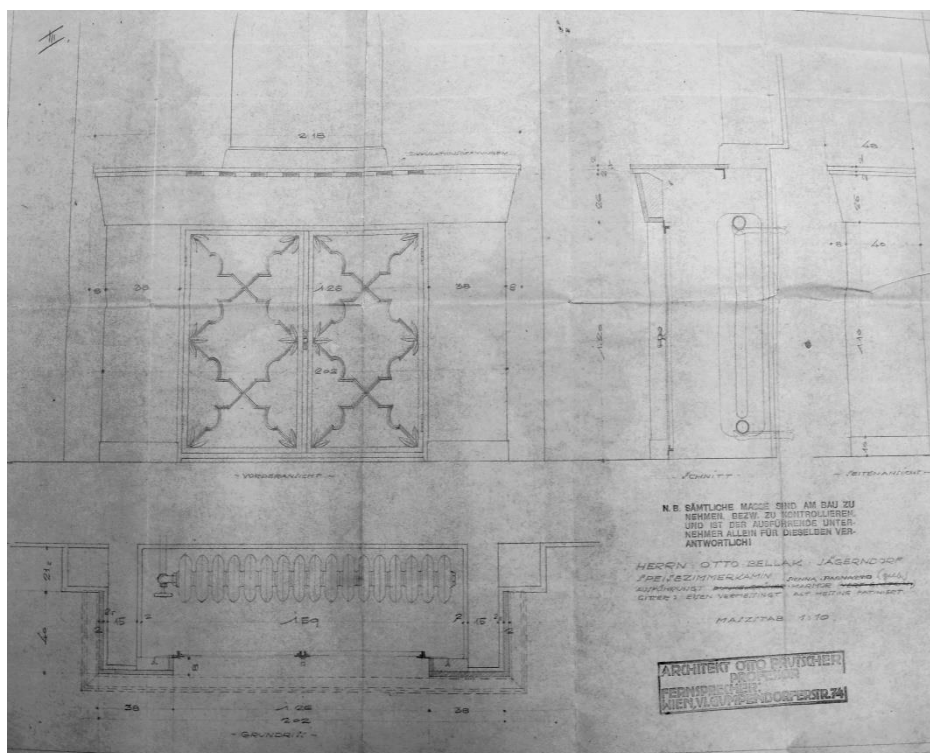

115. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, 1927, ústřední topení nainstalované v krbech z leštěného kamene z ozdobnými kovovými mřížemi.

116. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, 1927, jídelna Otto Bellaka, v pozadí krb se skrytým ústředním topením.

117. Otto Prutscher, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1927, systém ústředního topení.

118. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, uliční průčelí s vchodem, současný stav.

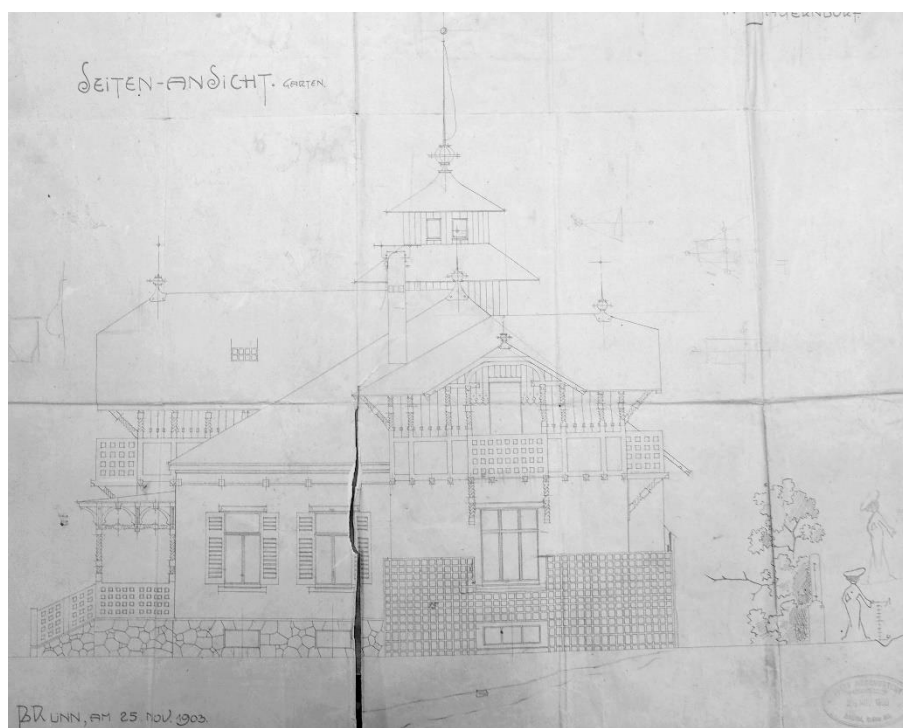
119. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, západní fasáda s bočním vchodem.

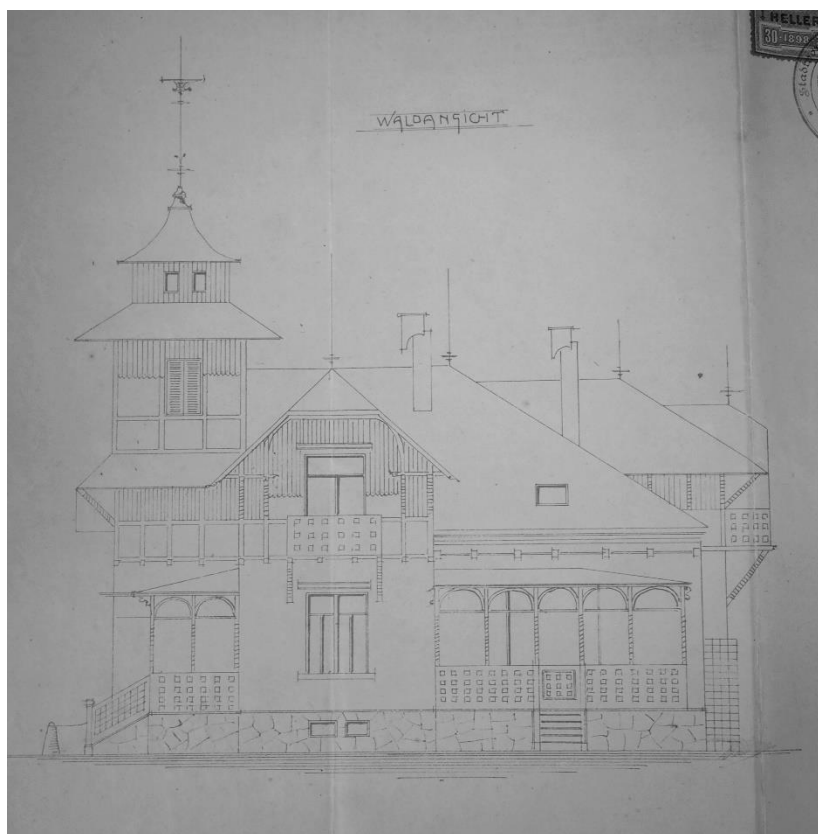
120. Eduard Frank, vila Dr. J. Schnürcha, plánová dokumentace, 1925, východní fasáda s terasou, původně otevřenou. Nakonec vznikla prosklená terasa.

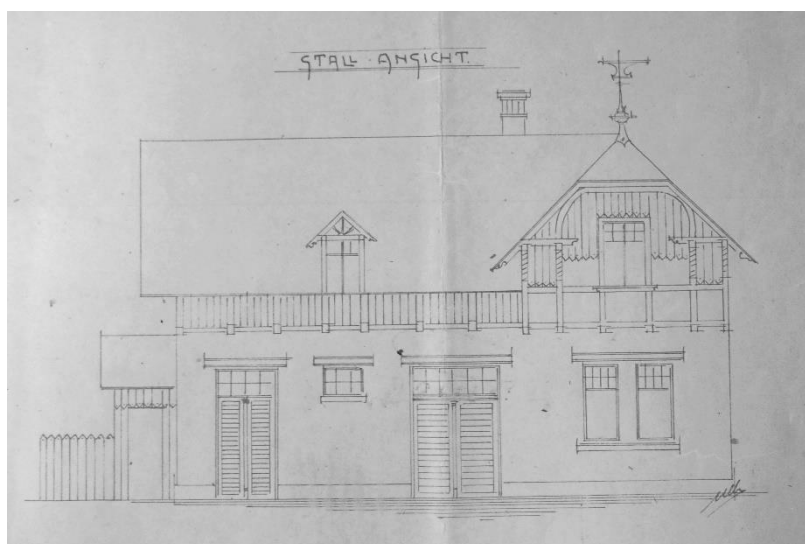
121. Wenzel Bürger, vila Dr. J. Schnürcha, 1903, věž v nároží.

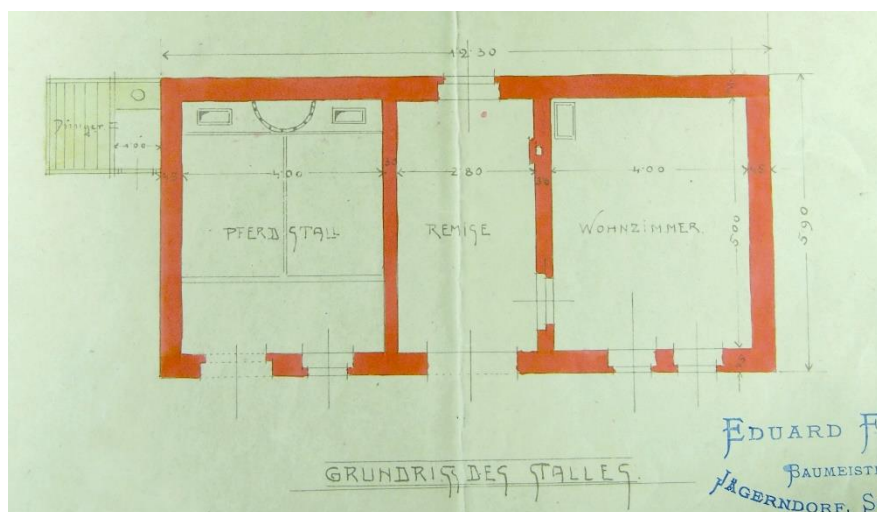
122. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace, 1903, východní průčelí.

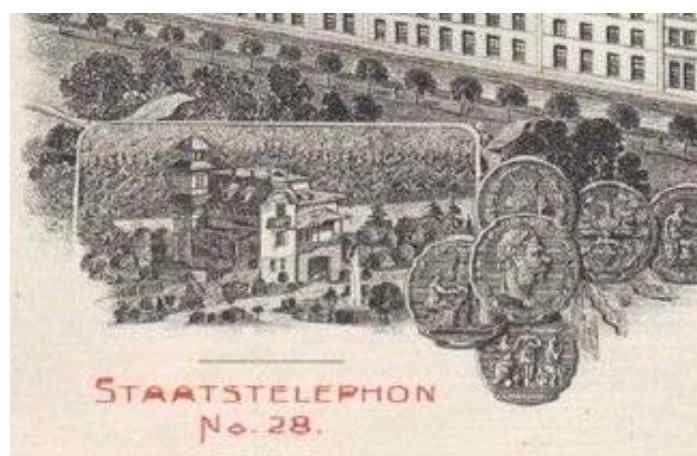
123. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, jižní průčelí otočené do zahrady.

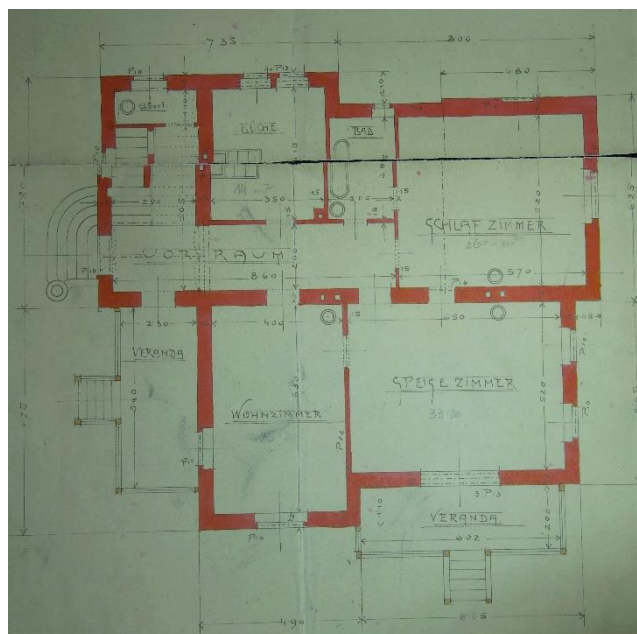
124. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, stáj pro koně, jejíž součástí byla i obytná místnost.

125. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, půdorys stáje.

126. Veduta firmy Florian Schmidt & Sohn, výřez 1916, grafika, v medailonu zobrazení továrnicky vily v okolním prostředí.

127. Eduard Frank, vila Floriana Schmidta jun., plánová dokumentace z roku 1904, půdorys přízemí.

128. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, veranda je oproti původnímu návrhu značně vyvýšena.

129. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, uliční průčelí, hrázdění v prvním patře, pod střechami dřevěné obložení.

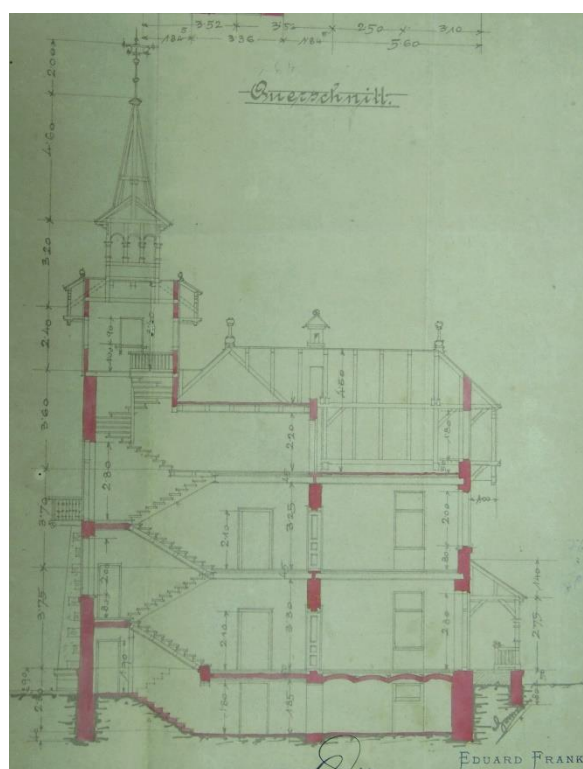

130. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, celá řada ozdobných prvků vychází z tzv. švýcarského stylu.

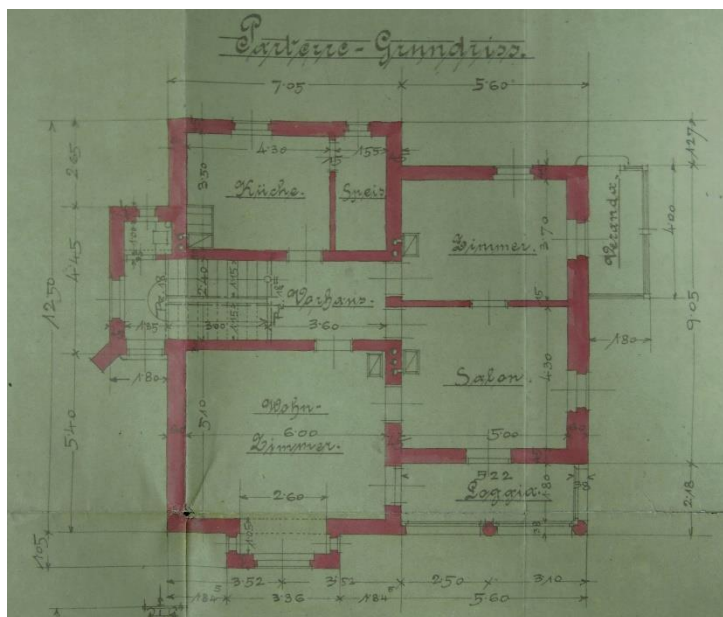

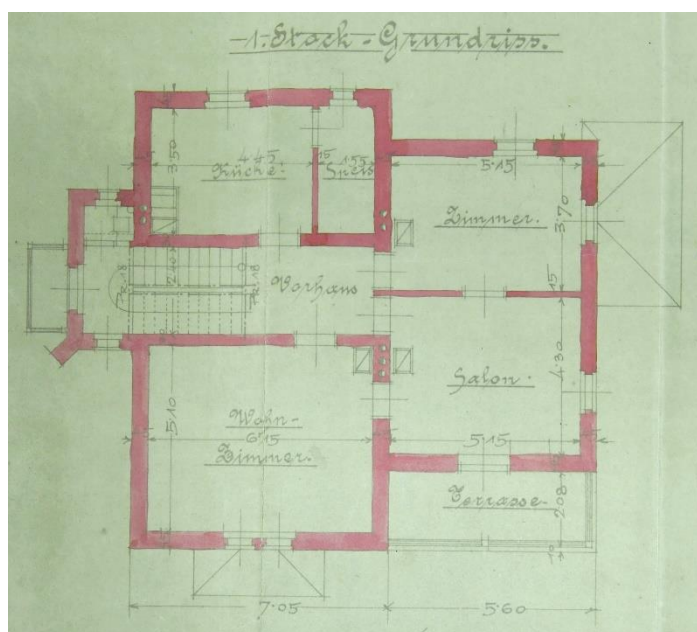
131. Josef Nebehosteny, vila Floriana Schmidta jun., 1904, zahradní průčelí, dnešní stav, výklenek pod terasou je zazděný.

132. Eduard Frank, vila Heinricha Kudlicha, plánová dokumentace, 1904, průřez vilou.

133. Eduard Frank, vila Heinricha Kudlich, plánová dokumentace, 1904, půdorys přízemí.

134. Eduard Frank, vila Heinricha Kudlich, plánová dokumentace, 1904, půdorys prvního patra.

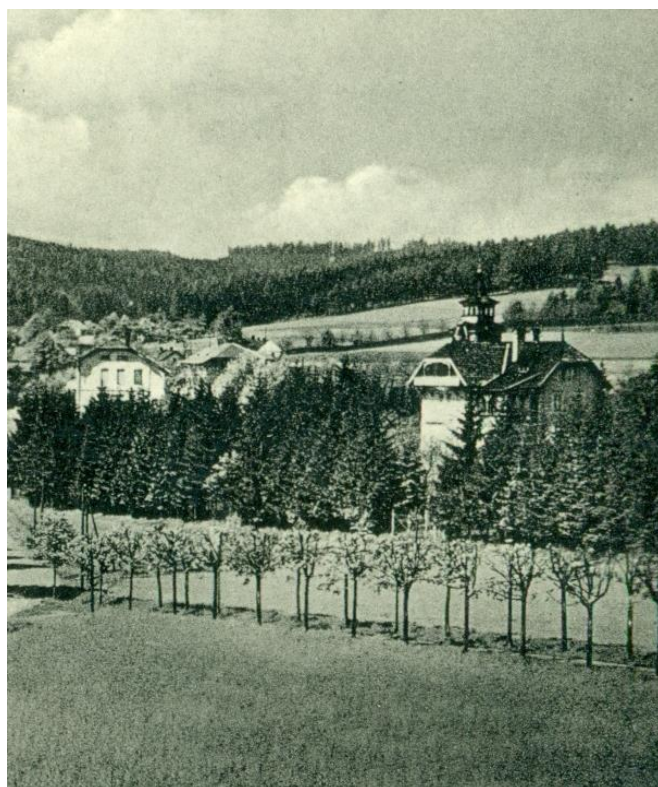
135. Eduard Frank, vila Heinricha Kudlicha, plánová dokumentace, 1904, uliční průčelí.

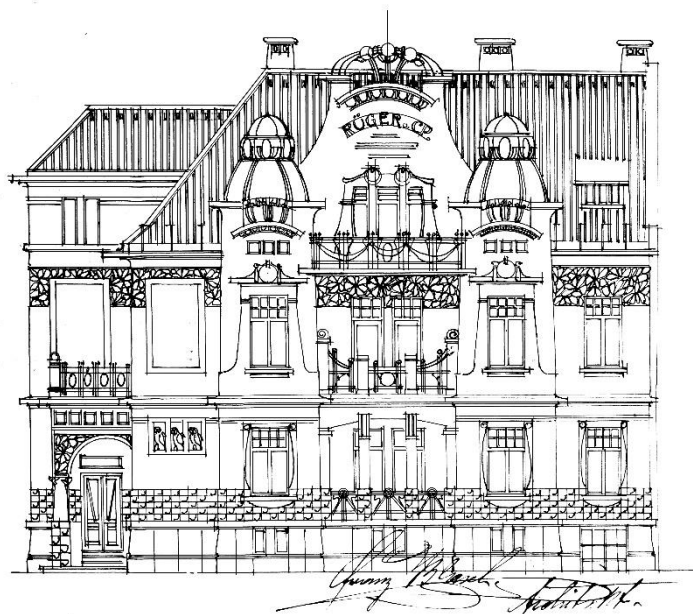
136. Eduard Frank, vila Heinricha Kudlicha, 1904, uliční průčelí, dnešní stav, vrchní část věže byla snesena a lodžie zazděna.

167. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, 1904, západní průčelí s věží.

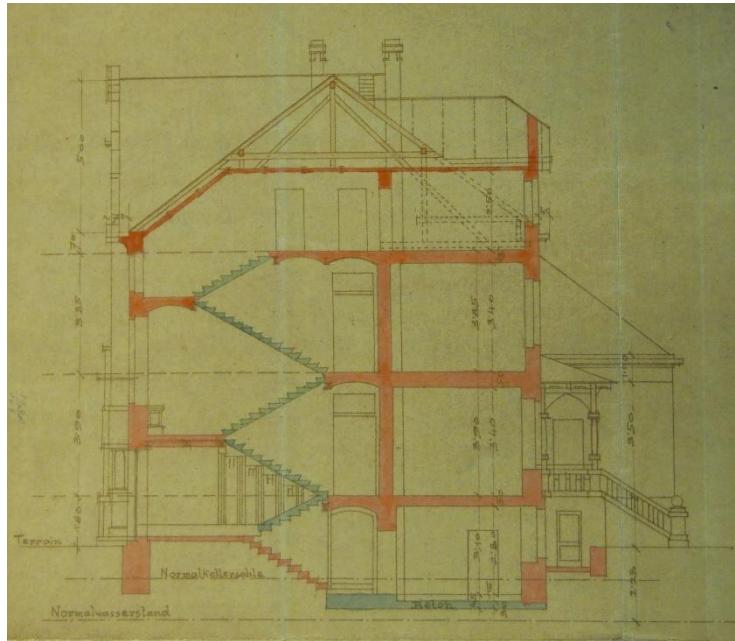
138. Eduard Frank, vila Heinricha Kudliche, 1904, výřez, pohled na vilu od jihovýchodu, protože ve výhledu překáží stromy, můžeme pozorovat pouze horní část lodžie s vyřezávanými sloupky.

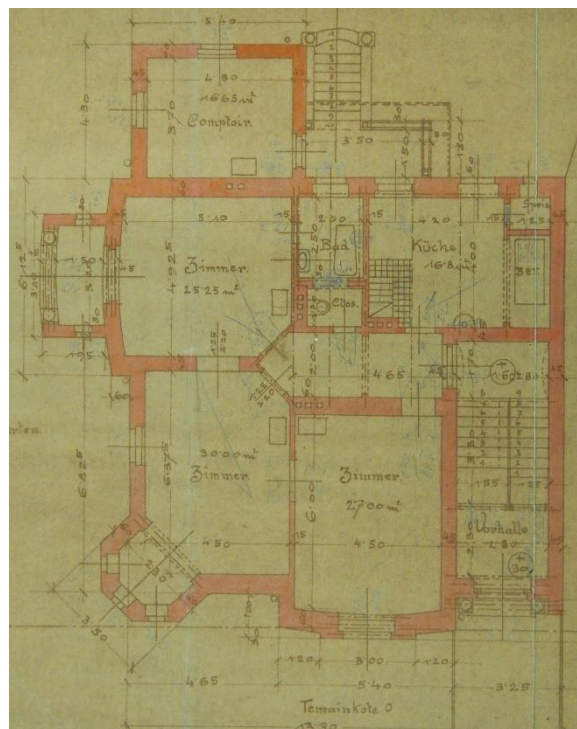
139. Franz Blasch, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, 1906, nerealizováno.

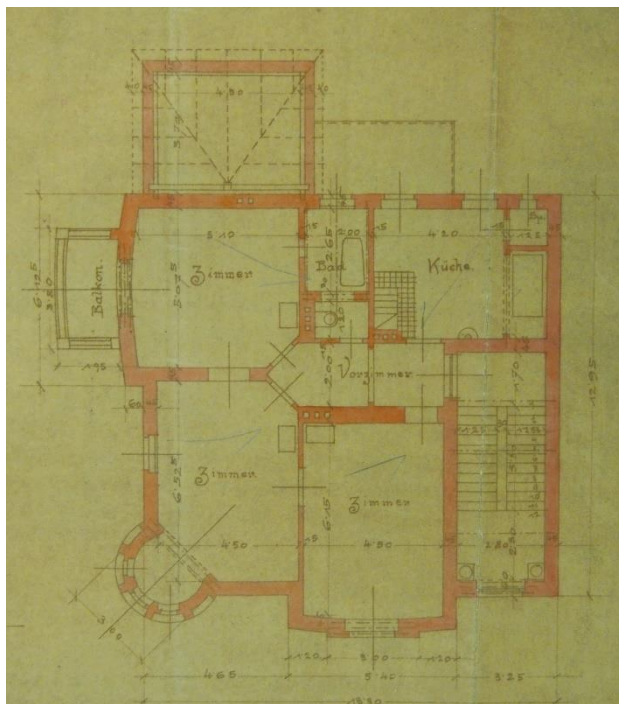
140. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, 1906.

141. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rürger & Comp., plánová dokumentace, 1906, boční řez vilou.

142. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rürger & Comp., plánová dokumentace, 1906, půdorys přízemí.

143. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rürger & Comp., plánová dokumentace, 1906, půdorys prvního patra.

144. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rürger & Comp., plánová dokumentace, 1906, východní průčelí, současný stav.

145. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, 1906, severní průčelí s vchodem do vily, současný stav.

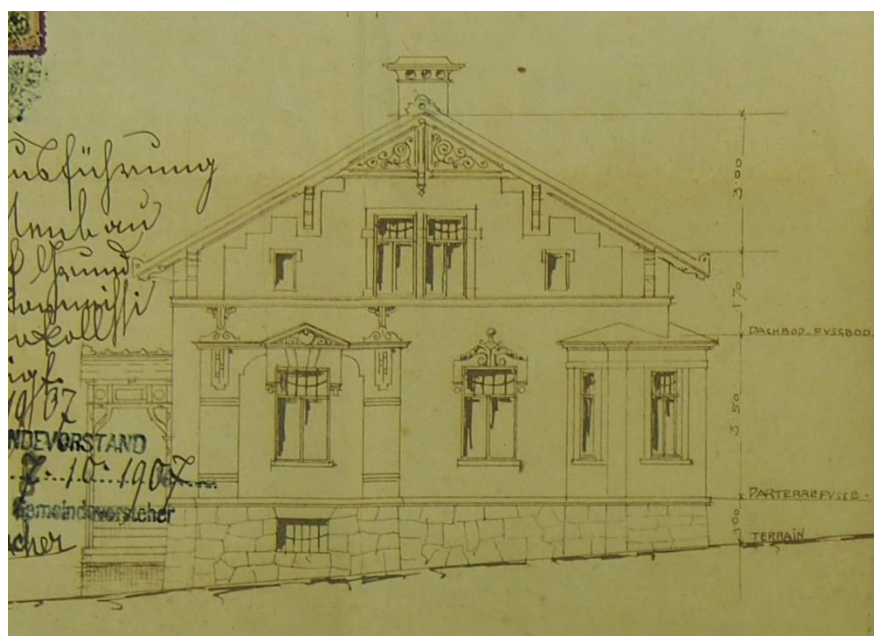

146. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, 1906, výklenek pod balkonem ve východním průčelí, putti a netopýři na hlavících polosloupů, současný stav.

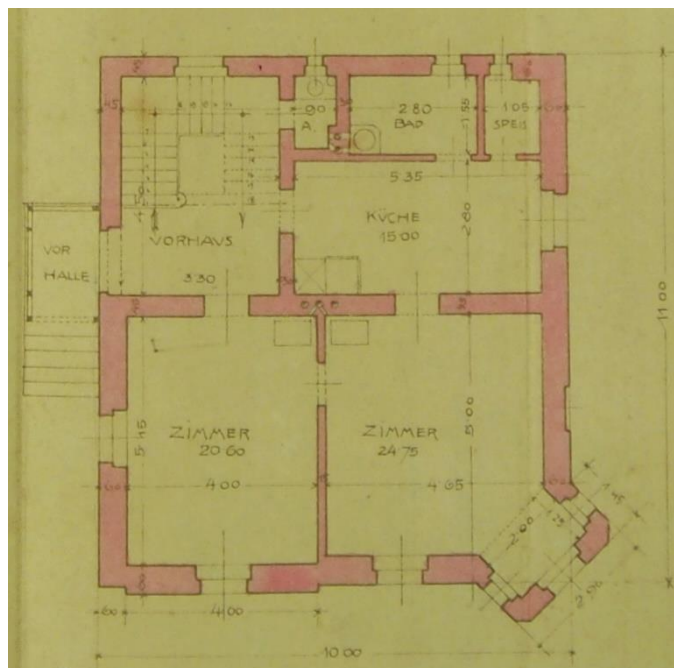

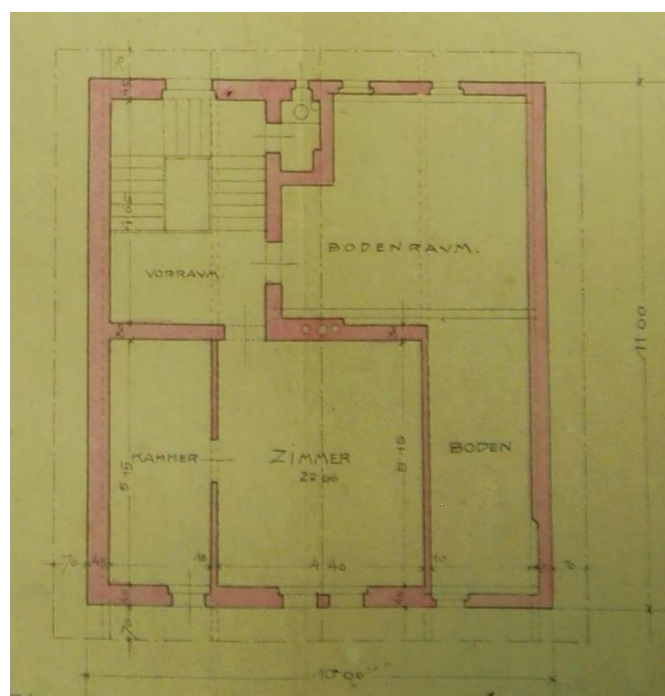
147. Rudolf Heiner, firma Eduard Frank, vila firmy Rüger & Comp., plánová dokumentace, 1906, východní průčelí, okno ve štítu rizalitu, ještěrky na pilastrech oddělujících okenní otvory, současný stav.

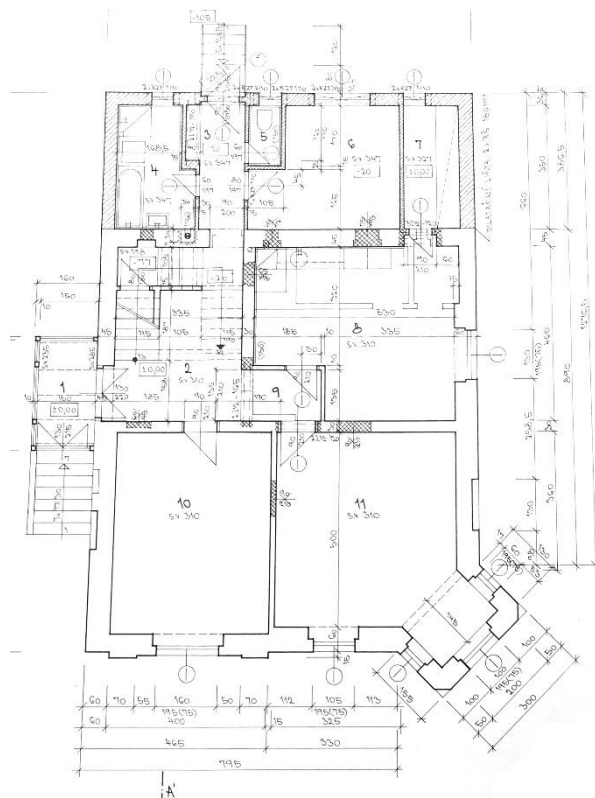
148. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, jižní průčelí, podoba výsledné stavby se od návrhu mírně odlišuje.

149. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, půdorys přízemí.

150. Josef Hartel, obytný dům Wilhelma Aueho, plánová dokumentace, 1907, půdorys zčásti obytného podkroví.

151. POLYGON stavební a.s., bývalý obytný dům Wilhelma Aueho, projektová dokumentace, 1994, půdorys přízemí, v zadní části vznikla přístavba.

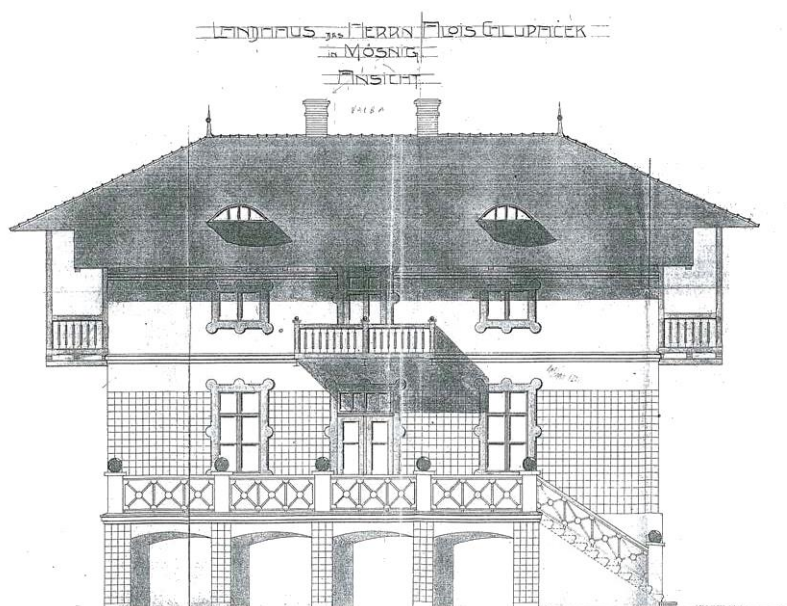
152. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, uliční průčelí, současný stav.

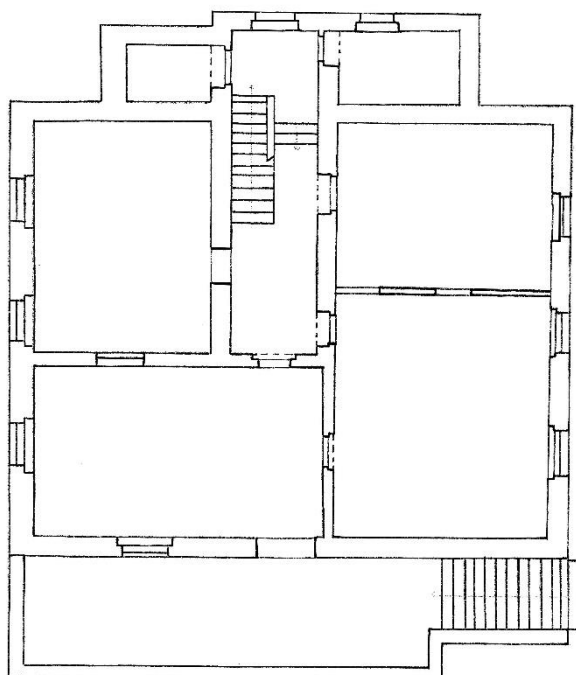
153. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, nárožní věž, která nebyla v původním návrhu, současný stav.

154. Josef Hartel, Obytný dům Wilhelma Aueho, 1907, západní průčelí, současný stav.

155. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace z roku 1910, pohled na jižní průčelí.

156. Okresní stavební podnik Bruntál, bývalá vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1978, půdorys zvýšeného přízemí, v rámci přestavby v roce 1978 vznikl půdorys zachycující původní vnitřní upořádání.

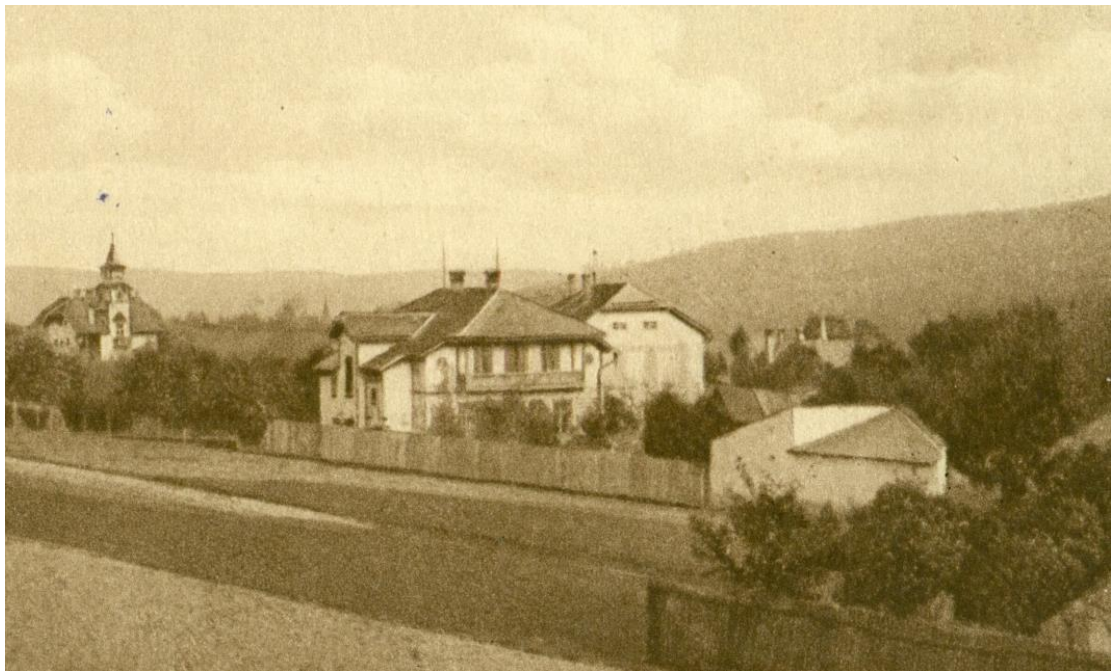
157. Okresní stavební podnik Bruntál, bývalá vila Aloise Chlupačka, plánová dokumentace, 1978, boční řez vilou, v zadní části vznikla mezipatra.

158. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem 1910, pohled od jihovýchodu, terasa v uličním průčelí byla zpočátku uzavřená prosklenou dřevěnou konstrukcí.

159. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled z terasy východním směrem, rodinná fotografie dokládá, že dřevěnou konstrukci nechali odstranit ještě původní majitelé.

160. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled na od severozápadu, balkon v prvním patře západního průčelí.

161. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled od jihovýchodu, uliční průčelí, stav před rekonstrukcí v roce 2008.

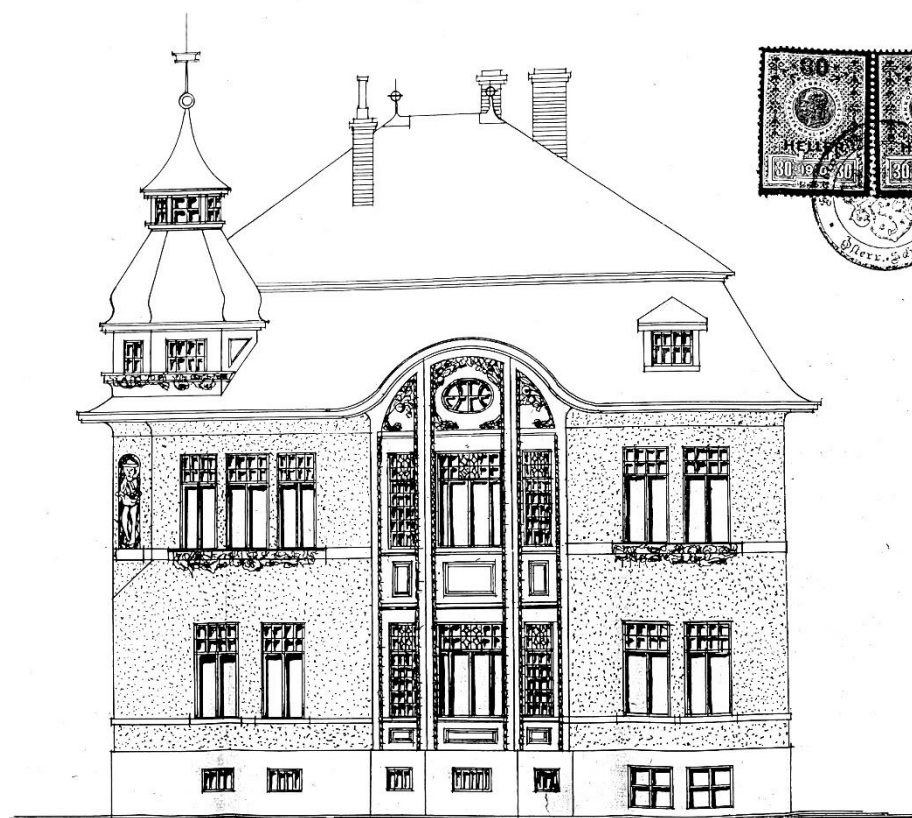

162. Ježník 1874/40, Krnov, vila Aloise Chlupačka, kolem roku 1910, pohled na od jihozápadu, uliční průčelí, stav po rekonstrukci zahájené v roce 2008, byla odstraněna původní podmáčená terasa.

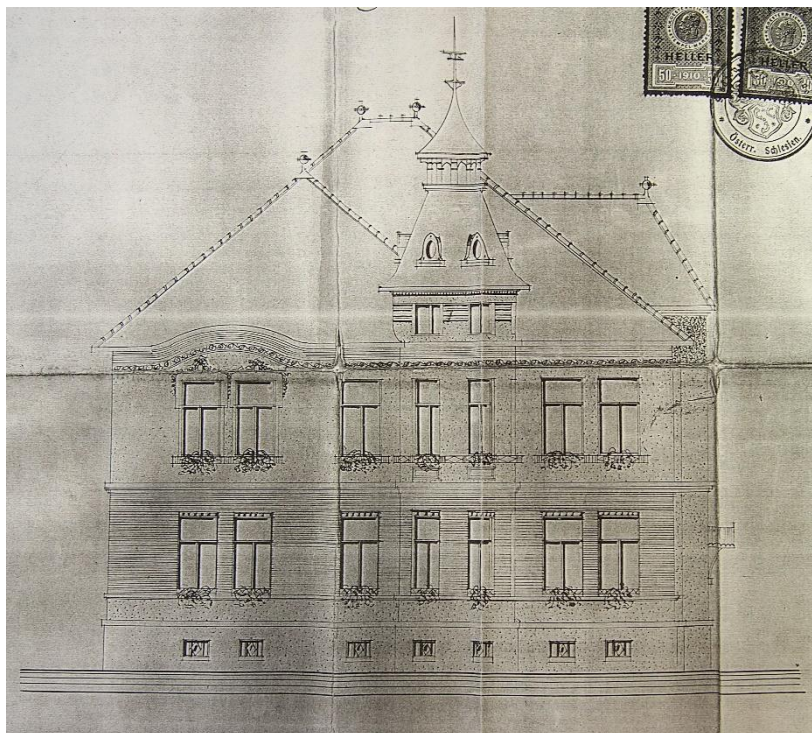

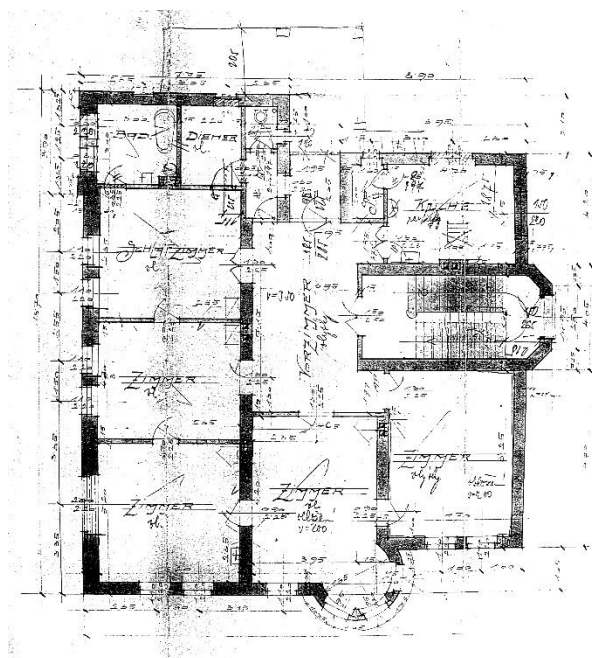
163. Krnov, část ulice Nikolaus-Strasse, po roce 1913, pohled od jihovýchodu, vpravo evangelický kostel, červená šipka označuje vilu Eugena Lindnera.

164. Firma Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, první návrh, nerealizováno.

165. Firma Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, druhý návrh, zrealizováno.

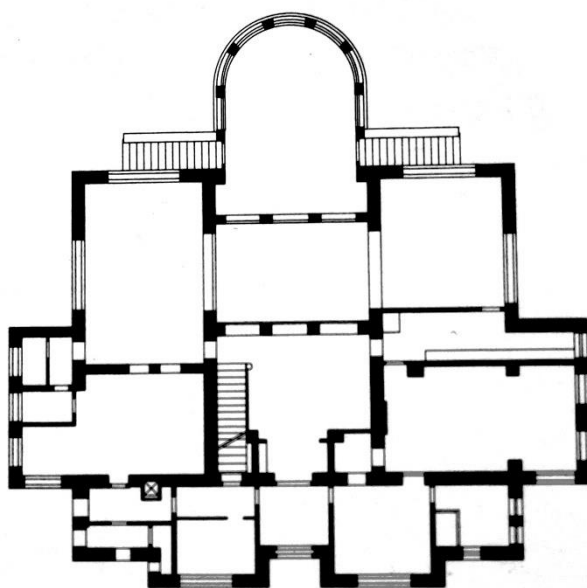
166. Firma Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, půdorys prvního patra.

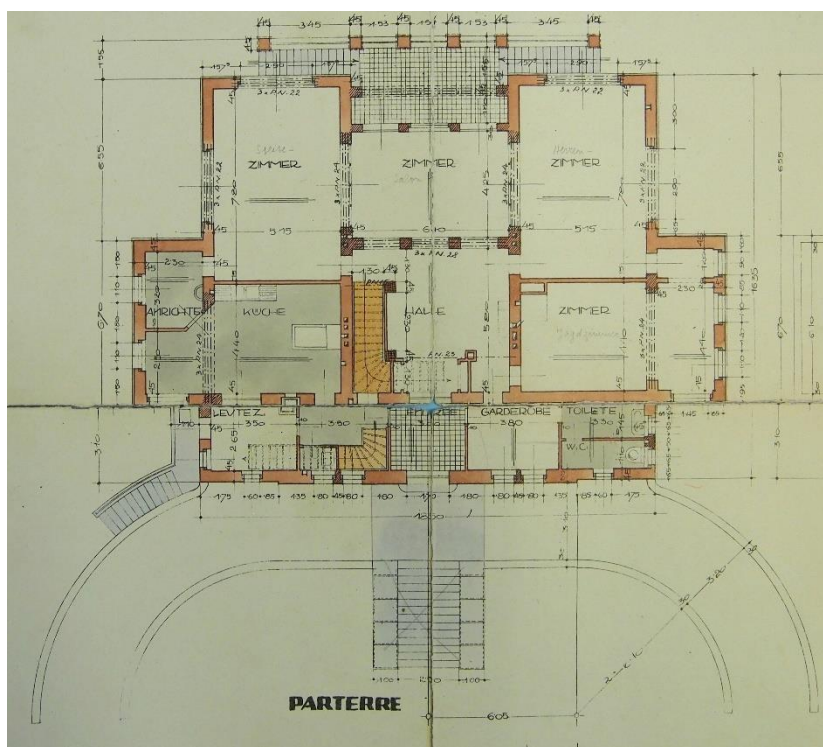
167. Firma Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, pohled od jihozápadu na uliční průčelí, současný stav.

168. Firma Josef Hartel, vila Eugena Lindnera, plánová dokumentace, 1912, pohled na západní průčelí.

169. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, půdorys přízemí, současný stav.

170. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, plánová dokumentace, 1914, půdorys přízemí, v zadní části původní návrh terasy, kterou nahradila zimní zahrada

171. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, dolní hala se schodištěm.

172. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, vestibul.

173. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, salón.

174. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, zimní zahrada v půlkruhově zakončeném výběžku jižní fasády, současný stav.

175. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, jídelna.

176. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, pánský pokoj.

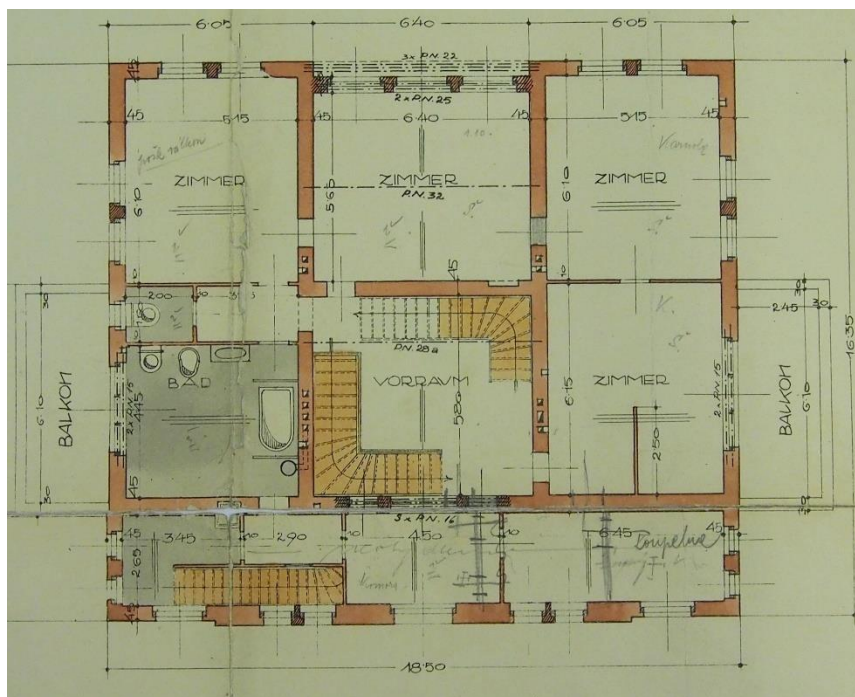

177. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, lovecký pokoj.

178. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, kuchyň.

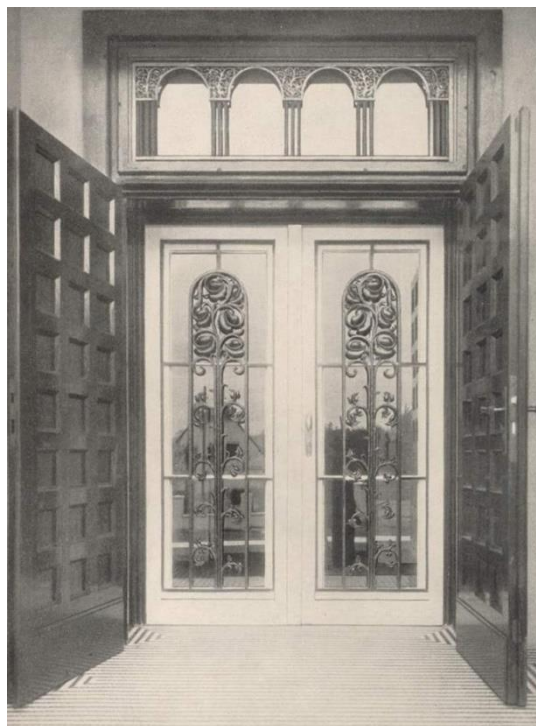
179. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, půdorys prvního patra.

180. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, ložnice paní domu s postelí umístěnou v nice.

181. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, severní průčelí.

182. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, vchod zdobený mříží s florálním dekorem umístěný v severním průčelí.

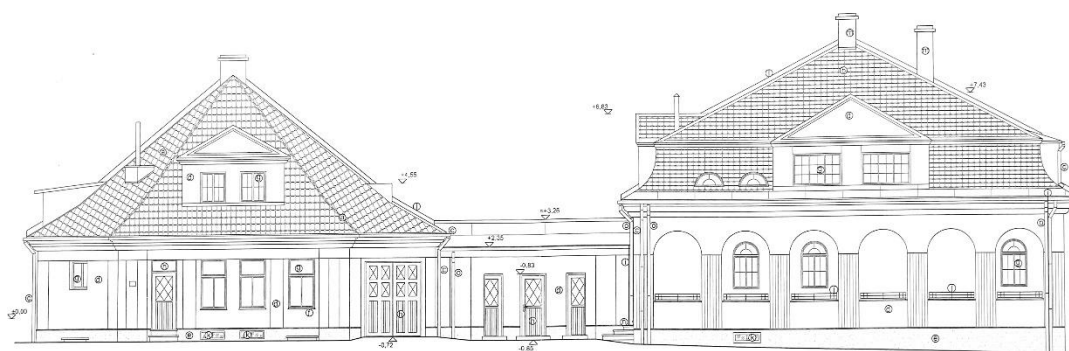
183. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, oválné okno s mříží dekorovanou florálními rozvilinami, současný stav.

184. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, jižní průčelí s půlkruhově zakončeným výběžkem zimní zahrady, současný stav.

185. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, hospodářský dům s arkádami.

186. Dobroslav Janko, bývalá vila Theodora Flemmicha, plánová dokumentace, 2009, hospodářský dům s arkádami propojený s přístavkem pro garáž.

187. Otto Prutscher, vila Theodora Flemmicha, 1914-1917, skleník v zahradě, současný stav.

Anotace

Jméno a příjmení:	Klára Čermáková
Katedra:	dějiny umění
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Krnovské vily od historismu po první světovou válku
Název v angličtině:	Krnov's villas from historicism to the First World War
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá krnovskými vilami a zajímavými rodinnými domy v rozmezí let 1881-1914, tzn. od doby historismu do počátku první světové války. Zaměřuje se nejen na exponované budovy, ale i na takové, které jsou méně známé nebo již neexistují. Práce je zpracovaná jako katalog s hesly řazenými chronologicky podle doby vzniku. V nich se nacházejí informace o stavebníkovi a staviteli, popisy půdorysů, vnitřní a vnější skladby staveb, určení jejich stylu, využití v dalších letech a zda se jedná o nemovitou kulturní památku či nikoliv. Práce je zasazena do dobového kontextu díky pojednání o vývoji krnovské společnosti od konce 19. století do první světové války. V neposlední řadě je věnována pozornost shodám a rozdílům mezi stavebním typem vily a obytným domem.
Klíčová slova:	Krnov, vila, rodinný dům, historismus, první světová válka
Anotace v angličtině:	Bachelor's thesis about Krnov villas and interesting family houses in the years 1881 – 1914, ie. from time of historicism to the beginning of the First World War. It focuses on known, less known and already destroyed buildings. Bachelor's thesis is processed as a catalog with passages sorted chronologically according to the time of origin. The points contain information about the architect and builders, descriptions of the floor plans, the inner and outer structure of buildings, the determination of their style, the use of buildings in future years, and if whether they are immovable cultural monuments or not. The thesis also deals with the development of the Krnov society from the end of the 19th century to the First World War. Last but not least, deals with similarities and differences between the building type of the villa and the residential building.
Klíčová slova v angličtině:	Krnov, villa, family house, historicism, First World War
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha
Rozsah práce:	177 stran
Jazyk práce:	čeština